

MATICA

ARENA ZAGREB

Za SP u rukometu izgrađeno
šest kapitalnih sportskih objekata

Turneja Hvarskog pučkog kazališta
u Brazilu, Urugvaju i Argentini

Razgovor s ravnateljem Hrvatskog
obrazovnog centra u Pečuhu

Rijeka: Izložba o iseljavanju iz srednje
Europe u Ameriku 1880. -1914.

ISSN 1330-2140

Urednik: **Nenad Zakarija**

Najprije lijepi pozdravi i još jednom najbolje želje svima vama, dragi čitatelji, u nadi da ste se oporavili od fešta i odmorno ušli u 2009. godinu. Želio bih ovo naše druženje provesti u pozitivnom ozračju, jer onoga drugog ima, nažalost, posvuda oko nas, a u medijima pogotovo. Znam da je teško biti optimist u ovakvim vremenima, ali život bez nade

i vjere u bolje sutra besmislen je. A to, sigurno, ne želimo ni sebi ni bližnjima, a pogotovo ne našoj domovini Hrvatskoj, stoljetnom snu svakoga hrvatskog rodoljuba. Taj san danas je stvarnost, doduše, ne baš onakva kakvu smo sanjali, ali, Bože moj, "osamnaest joj je godina tek...". Nove će generacije ostvariti sve ono što smo mi stariji željeli, ali nismo stigli ili znali učiniti. Ako ništa drugo, ono zbog svojega opstanka, jer u današnjem, globaliziranom svijetu neoliberalnog kapitalizma pravila su igre jasno definirana pa i oni najjači igrači, temeljito potreseni, sada shvaćaju da se moraju vratiti osnovnim principima reda, rada i discipline. Uzet će to vremena, kriza će potrajati, ali kao iz svake katarze uvjeren sam da će se roditi jedno bolje sutra za sve nas.

Razmišljajući tako, vidim i našu *Maticu*, koju uređujem eto otprilike pet godina, kao dio te naše hrvatske priče i sve mijene i promjene kroz koje smo prolazili u traganju za što boljim i kvalitetnijim rezultatima. U nju sam unio sve svoje bogato iseljeničko/emigrantsko iskustvo, stručno znanje i ljubav za sve hrvatsko, nastojeći pri tom zadržati objektivan, profesionalan pristup s jednim ciljem, a to je da ovaj jedinstveni časopis bude što čvršći most iseljene i domovinske Hrvatske i što bolji promicatelj hrvatskog zajedništva u različitosti. Vjerujte da je to katkad bilo izuzetno teško, ali mi veliko zadovoljstvo čine vaše pozitivne povratne informacije i komentari tijekom godina. Ostaje mi nadati se da će tako biti i ubuduće. Naravno, treba ići ukorak s vremenom i promjenama koje ono nosi, što je poseban izazov za tiskane medije u eri interneta, pa tako i za *Maticu*. A novi su izazovi i pred HMI-om: kako u ovoj teškoj situaciji osigurati pa i proširiti osnovnu misiju kuće. No, uz političku volju i inovativni pristup postojećim i novim projektima siguran sam da se to može.

Eto, u takvom pozitivnom ozračju ulazim u ovu godinu, još jednom zahvaljujući svima vama na dosadašnjoj suradnji i potpori. Čini mi se tako da smo bili zajedno na jednom dugom, lijepom putovanju. Meni je sada vrijeme iskrcati se, no vama želim još mnogo, mnogo godina sretnog putovanja s našom *Maticom*.

Urednik

Warmest greetings first of all and best wishes once again to all our dear readers in the hope that you have recovered from the season's festivities and entered 2009 in full strength. I would like to pass our time together through these pages in a positive atmosphere, because there is enough of the other kind all around us, especially in the media. I know that it is hard to be an optimist in times like these, but life without hope and faith in a better tomorrow is senseless. And that is something I certainly do not wish my dearest ones, or myself, and especially not to our Croatian homeland, the ancient dream of every Croatian patriot. That dream is now a reality, admittedly not exactly as we dreamt it, but my God – the country's only eighteen years old. The coming generations will achieve all that we older folks wanted, but didn't manage or know how to do. If for no other reason than for our survival, because in today's globalized world of neoliberal capitalism the rules of the game are clearly defined and even the strongest players, shaken to their core, now comprehend that they have to return to the basic principles of order, work and discipline. It will take time, the crisis will last, but like from every catharsis, I am confident that a better tomorrow will come out of it for us all.

It is in this vein of thought that I also see our *Matica* magazine, which I have been the editor of for some five years now, as a part of this our Croatian story and all of the alterations and changes we have passed in the search of the best possible results. I have put the entire wealth of my emigrant experience into it, my professional knowledge and love for all that is Croatian, endeavouring in the process to maintain an objective, professional approach with only one goal in mind, and that is to make this unique magazine as firm as possible a bridge between emigrant and homeland Croatia and the best possible promoter of Croatian unity in diversity. Believe me when I say that that was at times a very difficult task, and it was a great satisfaction to receive your positive feedback and commentaries over the years. I can only hope that it will continue to be so in the future. One needs to walk in pace with the times and the changes it brings, of course, which is a particular challenge for print media in the era of the Internet, and likewise for *Matica* magazine. And there are new challenges facing the CHF: how in this difficult situation to secure and expand the institution's basic mission. With the necessary political will and an innovative approach to existing and new problems I am confident that it can be done.

So that is the positive attitude with which I enter this year, once again thanking you all for your cooperation and support to date. It seems to me that we have been together on a long and pleasant journey. For me it is time to disembark, but I wish you many, many years of happy travel to come with our *Matica* magazine.

The Editor

Mjesečna revija HRVATSKE MATICE ISELJENIKA /

Monthly magazine of the
Croatian Heritage Foundation

Godište / Volume LVII
Broj / No. 1/2009.

Ravnateljica HMI / Director CHF
Danira Bilić

Glavni urednik / Chief Editor
Nenad Zakarija

Izvršni urednik / Executive Editor
Hrvoje Salopek

Marketing
Ivana Rora

Lektor / Language Editor
Tomislav Salopek

Uredništvo / Editorial Staff
Željka Lešić, Vesna Kukavica

Tajnica / Secretary
Snježana Radoš

Dizajn i priprema / Layout & Design
Krunoslav Vilček

Tisak / Print: Vjesnik, Zagreb

Fotografiju na naslovnici snimio Ratko Mavar

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matiz.hr Web: www.matis.hr

GODIŠNJA PRETPLATA / ANNUAL SUBSCRIPTION

(zračnom poštom / airmail)
SAD / USA 60 USD, Kanada / Canada 65 CAD,
Australija / Australia 80 AUD,
Novi Zeland / New Zealand 60 USD,
Južna Afrika / South Africa 60 USD,
Južna Amerika / South America 60 USD
(običnom poštom / regular mail)
Europa / Europe 25 EUR, Hrvatska / Croatia 100 kn

DEVIZNI RAČUN BROJ /

FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:
Acc. No. 702000-VAL-9100000-132344-273
Privredna banka Zagreb, Račnog 6

ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA /

DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):
Acc. No. 2390001-1100021305
Hrvatska poštanska banka

SADRŽAJ

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

- 4 Hvarsko pučko kazalište gostovalo u Južnoj Americi
- 7 Otvorena nova Sveučilišna knjižnica u Splitu
- 12 U čast 130. obljetnice rođenja pjevača Nikole Zaninovića
- 14 Promocije knjiga pulske podružnice HMI-a
- 15 Predstavljen Panonski ljetopis 2009.
- 28 Razgovor: Dragica Rajčić spisateljica iz Švicarske

DOMOVINA

- 8 Hrvatska 2009. - gospodarska predviđanja
- 10 Otvorena nova dionica autoceste A1
- 16 Političko-teritorijalna podjela Hrvatske na županije
- 30 Karlovac – grad na četiri rijeke
- 34 Nove dvorane za SP u rukometu
- 40 Neretvanska dolina – mamac za turiste

SVIJET

- 19 Dobrotvorna zabava berlinske FRAME
- 20 Malta: Razgovor s novinarom Alenom Legovićem
- 27 Gradišćanskohrvatski pjesnik Anton Leopold 80 godina
- 38 Razgovor: Natasha Talmacs urednica australskog SBS Radija
- 42 Svestrani Hrvat iz Švedske: Davor Zovko
- 45 Berlin: Miroslav Hrašić dugogodišnji djelatnik hotela Kempinski
- 50 Posjet Hrvatskom obrazovnom centru u Pečuhu

AKTUALNO / ZANIMLJIVO

- 23 Rijeka: Izložba o iseljavanju u Ameriku
- 32 Razgovor: Marija Belošević, tajnica Hrvatskog esperantskog saveza
- 52 Pomoć za Svjetlanu Ramljak
- 53 U spomen velikom hrvatskom slikaru Ivanu Rabuzinu
- 56 Stari putopis po Boki kotorskoj
- 58 Izložba "Hrvatski u Gutenbergovoj galaksiji"

STALNE RUBRIKE

- 6, 22, 49 Domovinske vijesti
- 18, 33 Iseljeničke vijesti
- 26 Manjinske vijesti
- 36 Kultura: Hrvatska i svijet
- 59 Nove knjige
- 60 Glazba+
- 62 CRORAMA
- 65 Športske vijesti

KOLUMNJE

- 11 Globalna Hrvatska (Vesna Kukavica)
- 44 Govorimo hrvatski (Sanja Vulić)
- 46 Povijesne obljetnice (Željko Holjevac)
- 54 Iz pera bivšeg gastarbajtera (Emil Cipar)

MATICA - most hrvatskoga zajedništva

Želite li primati MATICU kao dar koji će stizati na Vašu kućnu adresu? Jedino što trebate učiniti jest poslati nam popunjenu narudžbenicu i uplatiti na naš račun odgovarajući novčani iznos koji pokriva troškove slanja. MATICA će potom svaki mjesec stizati u Vaš dom. Naručite, čitajte i preporučite MATICU Vašoj rodbini i prijateljima, kako biste aktivno sudjelovali u ostvarivanju MATICINE misije: biti čvrsti most između Hrvatske i Hrvata diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname

Adresa / Address

Grad / City

Država / State

Pošt. broj / Zip Code

Tel.

Fax.

E-mail

Datum / Date

“Vridilo je...”

“Iza nas je iznimno naporan i dug put po Južnoj Americi. Međutim, iznimno srdačan doček naših iseljenika koji su zbog nas žrtvovali svoje slobodno vrijeme, ali i novac, poništavali su svaki umor”, ne skrivajući oduševljenje ističe Branka Bezić Filipović

Sao Paulo - u Društvu prijatelja Dalmacije

Napisala: **Ana Kaštelan**

Kada je u srpnju 1970. godine Hvarsko pučko kazalište izvelo predstavu “Prikazanje života svetog Lovrinca mučenika” nepoznatoga hvarskog autora iz 15. stoljeća, redatelj - danas pokojni Marin Carić nije mogao ni u snu zamisliti da će ta predstava, gotovo 40 godina poslije, svoju 182. izvedbu doživjeti u Južnoj Americi, točnije, u Brazilu. Zahvaljujući Ministarstvu kulture, Splitsko-dalmatinskoj županiji, a posebice splitskom ogranku Hrvatske matice iseljenika tu je predstavu u Brazilu, Urugvaju i Argentini vidjelo više od tisuću naših iseljenika. Iako je pisana arhaičnim hrvatskim jezikom, na hvarskom idiomu - ta scenska igra bijelih i crnih fratar i vraga nije nikoga ostavila ravnodušnim. Tomu je pridonijela i uigrana hvarska glumačka družina, 30-ak glumaca-amatera među kojima je i prof. Milan Lakoš koji u predstavi sudjeluje od njezine praizvedbe.

Prikazanje života svetog Lovrinca mučenika” jedna je od najizvođenijih amaterskih kazališnih predstava u Hrvatskoj. Hvarani su je izvodili na brojnim festivalima, a ostvarili su i brojna gostovanja izvan domovine, u Austriji, Italiji, Mađarskoj, Rumunjskoj, Italiji, Švicarskoj, Sloveniji, Srbiji i Crnoj Gori.

— Željeli smo našim iseljenicima u Južnoj Americi približiti kazališnu pred-

stavu pisanu hrvatskim jezikom u vrijeme naseljavanja Amerike – ističe voditeljica splitskog ogranka HMI-a Branka Bezić-Filipović izražavajući pritom žaljenje što su bolivijski Hrvati ovoga puta ostali “kratkih rukava”. Bila je predviđena i Bolivija, ali su politički nemiri u toj zemlji promijenili rutu našeg puta. Oduševljenje naših iseljenika, koji, doduše, nisu razumjeli jezik, ali su prepoznali snagu glumačkog izričaja, pokazalo je da nismo pogriješili u odabiru – pojašnjava Bezić-Filipović.

U GLAVNOM GRADU BRAZILA

Dvije predstave “Prikazanja” izvedene su u Brazilu. Prva u Brasiliji, u rezidenciji hrvatskog veleposlanika Rade Maretića.

Goste iz Hrvatske pozdravila je i Splitskanka, Božena rođena Škarica Kanyo - udovica Hrvata Josipa Kanyoa - građevinskog inženjera koji je gradio Brasiliju - jedini glavni grad u svijetu mlađi od stotinu godina koji je pod zaštitom UNESCO-a - ističe Bezić-Filipović.

— Boravak u Brazilu Hvarani su nastavili u Sao Paulu, gdje su nastupili u katedrali – drugoj po veličini u Južnoj Americi. U toj crkvi posvećenoj 1954. godine prvi put u povijesti čula se hrvatska riječ, što je mnogima izmamilo

Hogar Croata- tamburaški orkestar

U Buenos Airesu dočekao nas je Arsen Petrošić

Sao Paulo- Tatiana Barcotti

Branka Bezić Filipović i Fedor Jaugust, predsjednik Hogar Croata u Montevideu.

suze. Predstava je bila posvećena danas pokojnoj Splićanki Volgi Šeman – aktivnoj članici hrvatske zajednice u Sao Paulu i dugogodišnjoj suradnici HMI-a koja je i osobno sudjelovala u pripremi ove turneje. Od velike je pomoći bila i Tatiana Barcotti porijeklom s Korčule, 30-godišnja stjuardesa u brazilskoj nacionalnoj kompaniji TAM - priča nam prepuna dojmova Branka Bezić-Filipović.

PREDSTAVA U KATEDRALI

Južnoameričku turneju Hvarani su nastavili u Urugvaju nastupom u katedrali u Montevideu. "Prikazanje" su potom izveli u Argentini, u hrvatskoj crkvi sv. Nikole Tavelića u Buenos Airesu, gdje katoličku misiju vodi fra Josip Peranić. Nastupe hvarskih kazališnih glumaca amatera pratili su i hrvatska veleposlanica u Argentini Mira Martinec i konzul Boris Bartulin, te počasni konzuli naše zemlje u Brazilu i Urugvaju, Nijemac

Oswaldo Julio Muller da Silva i Eduardo Antonich.

Turneja je imala za cilj južnoameričke Hrvate približiti matičnoj zemlji. Hrvatska zajednica u Brazilu ima oko 10 tisuća članova – uglavnom potomaka Hrvata koji su 20-ih godina prošloga stoljeća stigli iz Korčule, odakle ih je prema Južnoj Americi u samo u jednom danu iz Prigradice krenulo njih dvije i pol tisuće. Nastanili su se većinom na području Sao Paula - u radničkoj četvrti Mooca koju su napuštali čim bi popravili materijalni status. U Sao Paulu djeluje *Društvo prijatelja Dalmacije* – ili, portugalski, SADA. U sklopu te udruge već pedesetak godina djeluje i folklorna skupina te muška klapa. Drugo hrvatsko društvo u Sao Paulu djeluje pod nazivom *Craoacia Sacra Paulistana*. Aktivisti tih udruga istaknuli su potrebu žurnoga slanja učitelja hrvatskog jezika te folklora iz domovine, kako bi privukli mlade članove. To je problem i urugvajskih Hrvata koji su relativno dobro organizirani. U Montevideu od godine 1928. djeluje Hrvatsko društvo *Hogar Croata* koje ima i tamburašku sekciju. Počasni konzul RH u Montevideu Eduardo Antonich napisao je knjigu o povijesti naseljavanja Hrvata u Urugvaj - a riječ je uglavnom o Hrvatima sa sjevernog Jadrana. Predsjednik društva Fedor Jaugust i Ana Pehar Jurjević dodatno su se trudili biti na usluzi.

AKTIVNI HRVATI U BUENOS AIRESU

Boravak Hrvata u Buenos Airesu organizirao je Splićanin Arsen Petrošić. Hvarane je pozdravio i novinar Juan Andres Paulenko te obitelj Vrljičak, Adriana i njezin suprug Joža, koji je pisao o hrvatskim prezimenima u Južnoj Americi, inače urednik *Studia Croatike*, časopisa za kulturu koji izlazi više od 50 godina, a posljednje dvije kao internetsko izdanje. Bila je tu Jožina sestra, Carmen Vrljičak poznata spisateljica koja se bavi hrvatskim temama

—Organizirati putovanje za četrdesetak ljudi na drugi kraj svijeta bio je višemjesečni posao u kojem je sudjelovalo mnogo ljudi. Trebalo je potom tu petnaestodnevnu turneju "odraditi". Iza nas su tisuće prijeđenih kilometara, promijenili smo nekoliko klimatskih područja, promijenili smo sedam zrakoplova, boravili u trima južnoameričkim zemljama, uključujući i jednodnevni boravak u Potrugalu, u Lisabonu. Međutim, iznimno srdačan doček naših iseljenika koji su zbog nas žrtvovali svoje slobodno vrijeme, ali i novac, poništavali su svaki umor. Doma smo se vratili "kuntenti" - ne skrivajući oduševljenje, ističe Bezić-Filipović naglašavajući kako joj od tri radna posjeta Južnoj Americi nijedno neće ostati u sjećanju kao ovo. Ukratko kazano, zaključila je - *vridilo je*. ■

Buenos Aires - Predstava u Vjerskom središtu Sveti Nikola Tavelić

ENG More than a thousand Croatian emigrants turned out for shows put on by Hvar's Folk Theatre, on a tour of Brazil, Uruguay and Argentina organised by the Split branch office of the Croatian Heritage Foundation.

HRVATSKA VODEĆA U SVIJETU PO UZGOJU LIPICANACA

ĐAKOVO - Hrvatska je vodeća zemlja u uzgoju lipicanaca u svijetu, rekao je na otvorenju II. hrvatskog simpozija o toj pasmini dopredsjednik Hrvatskog saveza udruge uzgajivača lipican-ske pasmine (HSUL) Andrija Stojanović. Simpozij je održan u Đakovu, u organizaciji HSUL-a te uz stručnu potporu suorganizatora, Hrvatskog centra za konjogojstvo. Predsjednik Organizacijskog odbora Mato Čačić upozorio je na činjenicu da je Hrvatska s približno 1 300 grla od njih ukupno 6 500 u svijetu, vodeća svjetska zemlja.

U 2008. OTVORENO 9 795 TVRTKI I 107 TISUĆA RADNIH MJESTA

ZAGREB - U 2008. godini otvoreno je u Hrvatskoj novih 9 795 poduzeća. U istom razdoblju stečajevi su proglašeni u 348 tvrtki. To znači da se na svaki stečaj u zemlji ove godine otvorilo u prosjeku 28 novih poduzeća. Puka ljestvica po broju novih tvrtki pokazuje da je u Zagrebu takvih najviše – 3 908. Slijede zatim Split u čijem je registru upisana nova 1 071 tvrtka, te Rijeka sa 796 i Pazin s čak 959 novih tvrtki. Osječko područje zabilježilo ih je 557, a sve ostale od 13 sredina koje pokriva nadležnost trgovačkih sudova imaju manje od 500 novih poduzeća u registru.

"STUBIČKE TOPLICE" - NAJVEĆE ULAGANJE U KONTINENTALNI TURIZAM

STUBIČKE TOPLICE – Zagorje od ovog tjedna i službeno počinje biti središte kontinentalnog turizma Hrvatske i ovog dijela Europe. Potpisan je ugovor o javno-privatnom partnerstvu (JPP), zajedničkom ulaganju u zdravstveno-turistički projekt "Stubičke toplice" između Krapinsko-zagorske županije i privatnog partnera, koncerna Sunce. Ugovor predviđa realizaciju projekta u dva koraka. Prvi je osnivanje dioničkog društva, čiji su osnivači i dioničari Županija i koncern Sunce. Ukupna investicija u Stubake iznosi 109,7 milijuna eura, od čega se 35 milijuna eura odnosi na Specijalnu bolnicu, odnosno drugu fazu projekta. Ulaganje od gotovo 110 milijuna eura najveća je investicija u kontinentalni turizam u Hrvatskoj, ali i, tvrde stručnjaci, u ovom dijelu Europe.

UROD MASLINA 37 POSTO VEĆI NEGO LANI

ZAGREB - Berba maslina u Agrolaguni iz Poreča prošle je godine završila s rekordnim prinosem. Na 225 hektara maslinika ukupno se nalazi 65 000 stabala maslina koja su prošle godine donijela 880 000 kilograma ploda masline, 37 posto više nego u prethodnoj godini. Od toga je proizvedeno 130 000 litara maslinova ulja te je Agrolaguna ujedno i najveći proizvođač maslinova ulja u Hrvatskoj koji raspolaže vlastitom uljarom, a čiji je godišnji kapacitet prerade 1 200 000 kilograma ploda maslina. Istarski maslinici Agrolagune u idućim godinama očekuju daljnji porast uroda zbog ulaska maslina u puni rod. U maslinicima je uveden poseban sustav za navodnjavanje na površini od 55 hektara, čime je bitno povećan urod, ali i kvaliteta maslinova ulja.

REKORDNA 1,34 MILIJUNA NOĆENJA STRANIH NAUČIČARA

ZAGREB - Hrvatske nautičke luke u deset su prošlogodišnjih mjeseci, nakon niza godina s porastima, zabilježile jedan posto manji posjet nautičara nego u istome lanijskom razdoblju, dok je noćenja bilo četiri posto više, podaci su Državnog zavoda za statistiku. U nautičkim lukama u šest jadranskih županija u deset je mjeseci registrirano 803 000 dolazaka, a noćenja 1,41 milijun. Oko 93 posto ukupnih dolazaka i 95 posto ukupnih noćenja u tim su lukama ostvarili stranci, kojih je bilo 746 500 ili jednako kao lani, dok je njihova 1,34 milijuna noćenja porast od pet posto. Među jadranskim županijama u deset su mjeseci najbolji posjet zabilježile nautičke luke Šibensko-kninske županije - s 210 000 dolazaka upisale su minus od četiri posto, ali s 384 500 noćenja plus od 10 posto u odnosu na isto lanijsko razdoblje. Slijede luke Zadarske županije sa 196 100 dolazaka i 309 000 noćenja, čime su te luke zabilježile i najznačajnije prošlogodišnje poraste od šest posto, odnosno 14 posto.

DUBROVAČKI BRODAR ZARADIO 150 MILIJUNA DOLARA

DUBROVNIK - Atlantska plovidba d. d. poslovnu je godinu 2008. zaključila s najboljim financijskim rezultatom dosad, od oko 150 milijuna dolara, objavio je predsjednik Uprave kapetan Ante Jerković. Što se tiče iduće godine, Atlantska će zbog svjetske krize "modificirati planove", a po potrebi i prolongirati planirane projekte. Predsjednik Uprave potvrdio je da je i dalje aktualna gradnja triju brodova u Vijetnamu te još pet novih, ali da se u hotelijerskom sektoru, osim završavanja faza koje se tiču dobivanja potrebne dokumentacije, sigurno neće ići dalje, a to se tiče daljnje obnove hotela "Lapad" u Dubrovniku i početka obnove "Grand Hotela" na otoku Lopudu. Ne odustaju ni od projekta marine u Gružu, koja je planirana kao "repcija hotela Lapad", ali to ovisi, rekao je Jerković, o urbanističkom planu uređenja i nije pod njihovom kontrolom.

Najveća znanstvena i kulturna investicija u gradu pod Marjanom

Nova Sveučilišna knjižnica najveća je kulturna i znanstvena investicija u povijesti Splita, prostire se na 17 000 metara četvornih, a u njoj će se pohraniti 500 000 naslova, među kojima su i rijetke publikacije, rukopisna građa te grafičke i glazbene zbirke

Predsjednik Hrvatskog sabora Luka Bebić otvara knjižnicu

Pripremio: Zlatko Tkalec

Predsjednik Hrvatskog sabora Luka Bebić otvorio je 19. prosinca novu Sveučilišnu knjižnicu u Splitu, jedinstveno arhitektonsko zdanje smješteno u sklopu studentskog Kampusu, u čiju je gradnju i opremanje uloženo više od 200 milijuna kuna. Nova Sveučilišna knjižnica najveća je kulturna i znanstvena investicija u povijesti Splita, prostire se na 17 000 metara četvornih, a u njoj će se pohraniti 500 000 naslova, među ko-

jima su i rijetke publikacije, rukopisna građa te grafičke i glazbene zbirke. "S iznimno vrijednim knjižnim fondom, uključujući i 12 000 publikacija te mnoštvo drugog materijala, Sveučilišna knjižnica u Splitu najbogatija je knjižnica u Hrvatskoj nakon Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu", rekao je predsjednik Sabora na prigodnoj svečanosti kojoj su nazočili predstavnici državne i lokalne vlasti, čelnici splitske akademске zajednice te mnogi uglednici iz kulturnog i znanstvenog miljea Hrvatske. Predsjednik Sabora podsjetio je kako danas na Splitskom sveučilištu studira 26 000 studenata, koji su novom Sveučilišnom knjižnicom dobili "pogonski motor za protok znanja i informacija kako bi i budući naraštaji svjedočili o bogatoj kulturnoj baštini, ne samo Splita nego i cijele Hrvatske". Ministar obrazovanja, znanosti i športa Dragan Primorac pohvalio je napore čelništva splitskoga Sveučilišta, koje je do prije četiri godine imalo samo 8 500 studenata. Naglasio je važnost ulaganja u sustav znanosti i obrazovanja koji mora imati primjerenu infrastrukturnu potporu, posebno u svjetlu priključenja Hrvatske Europskoj uniji, čija je letvica postavljena visoko kad su u pitanju stručnost, znanje i obrazovanje. "Hrvatska nema alternativu i zato će ući u Europu s kralježnicom, što znači da sadašnji studenti, a budući stručnjaci i znanstvenici, neće biti tretirani kao jeftina radna snaga. To je opredjeljenje Vlade premijera Ive Sanadera, od kojega nećemo odstupiti", poručio je Primorac, istaknuvši kako će Hrvatska, kao društvo znanja i zemlja s najkonkurentnijim obrazovnim sustavom u široj regiji, ponuditi Europi ono najbolje što ima. "Najveća gradilišta u Hrvatskoj jesu gradnje sveučilišta. Društvo znanja ne

može se graditi bez financijske potpore, a potvrda tomu jest činjenica da su proračunska sredstva namijenjena obrazovanju u zadnjih pet godina povećana 70 posto", rekao je ministar, dodajući kako se nakon gradnje splitske Sveučilišne knjižnice nastavlja investicijski ciklus, kruna kojega će biti velební sveučilišni Kampus.

Rektor Sveučilišta u Splitu Ivan Pavić otvaranje te knjižnice ocijenio je povijesnim događajem po kojemu se, kako je rekao, vrijeme u Splitu računa prije njezine izgradnje i poslije toga. "Sveučilišna knjižnica u Splitu središte je regionalne i nacionalne memorije. Njezinom izgradnjom pokrenuli smo novu duhovnu energiju i dali novi doprinos razvoju znanosti", kazao je rektor Pavić. Zgrada nove knjižnice, čija je izgradnja trajala tri godine, ima pet podzemnih i šest nadzemnih etaža, raspolaže čitaonicama i spremištima knjiga, a u posebnoj se trezoru čuvaju vrijedne zbirke, knjige i dokumenti, neumrlí čuvari duhovne baštine 1 705 godina staroga Splita. ■

Atraktivna zgrada nove splitske knjižnice

Bez mnogo manevarskog prostora u 2009. godini

Stajalište je HNB-a jasno - treba održati stabilnost sustava i relativno nisku inflaciju, za što nam je potreban stabilan tečaj, 7,25 do 7,35 kuna za euro, i HNB će to braniti svim raspoloživim sredstvima

Napisao: **Luka Capar**

Prema procjenama ekonomskih stručnjaka, godina 2009. bit će jedna od najtežih, a u atmosferi globalne financijske krize bit će zapravo test koliko smo se spremni othrvati iskušenjima koja nas čekaju u idućoj godini. Država je donijela proračun, i premda se najavljivao i tražio proračun s nulnim deficitom, kompromis, prije svega s predstavnicima sindikata, nije ostvaren, tako da su povećanje plaća od 6 posto i početak provedbe dugo najavljivane reforme zdravstva označeni kao glavni krivci deficita u proračunu. Je li Vlada na taj način na štetu investicija i daljnjih ulaganja u infrastrukturu kupila socijalni mir, može se raspravljati, no već je na prvi pogled jasno kako manevarskoga prostora nije bilo mnogo ili, točnije - nije ga bilo uopće. To se posebno odnosi na prijedlog Vlade upućen sindikatima da

Ministre Božidara Kalmeta i Ivana Šukera očekuje gospodarski složena godina

se sporazumno odgodi rast osnovice za plaće državnih službenika od šest posto, što je odbijeno, pa će za njih biti izdvojeno 1,8 milijardi kuna.

INVESTICIJE NEĆE STATI

Treba spomenuti i gospodarski rast koji se procjenjuje na 2 posto, uz napomenu da se ističe kako će ga u sadašnjim uvjetima biti teško ostvariti. Primjera radi neke nama slične zemlje kao Irska, Estonija i Latvija, najavile su nižu stopu rasta, kao i zemlje iz okruženja od kojih neke predviđaju negativni gospodarski rast, tako da se iz hrvatskoga proračuna može iščitati kako se s investicijama neće u potpunosti stati. To je potvrdio i ministar Božidar Kalmeta, čiji je resor najviše na gubitku, rekavši kako će oba tunela, i Sveti Rok i Mala Kapela, do ljeta dobiti druge cijevi, a bit će završena i dionica autoceste prema Sisku, kao i veći dio Riječke obilaznice. Predviđena inflacija bit će 3,5 posto. Nezahvalno je sada govoriti je li se moglo uštedjeti na nekom drugom segmentu, no ne treba zaboraviti da uz reformu zdravstva koja košta, i koja će u ovoj, prvoj godini biti najbolnija, Hrvatsku očekuje još jedna potencijalna «bomba», a to je restrukturiranje brodogradnje, za koju nitko ne zna kada će točno biti, i koliko

Hrvatska narodna banka

će nas stajati. No bez nastavka gradnje infrastrukturnih objekata, odnosno nastavka javnih radova, nikakva rasta neće biti. Je li država mogla pomoći gospodarstvu nekim drugim mjerama, primjerice smanjenjem poreza. Možda i jest, poput Velike Britanije koja je PDV smanjila dva posto. Ne smijemo zaboraviti kako nam na taj način državna blagajna ima manji prihod, a na naplatu dolazi 16,5 milijardi kuna dugovanja, za koja ćemo se tijekom godine morati ponovno zadužiti, na domaćem ili stranom bankarskom tržištu. Pod kojim uvjetima i kod koga, nitko ne razmišlja, a financijsko tržište ne pokazuje znakove brzog izlaska iz recesije. Još je jedna pozitivna stavka o kojoj su svi proteklih mjeseci imali gotovo jedinstveno stajalište, a sada je izbjegavaju spomenuti - borba protiv organiziranog kriminala i terorizma. Proračunom je, naime, za modernizaciju u MUP-u i Ministarstvu pravosuđa predviđeno značajno povećanje sredstava, kao i za osiguranje domaće komponente financiranja projekata iz Europske unije. U tu će svrhu materijalni troškovi u proračunu rasti šest posto, no licemjerno bi bilo reći da želimo snažniju borbu s kriminalom bez konkretnih sredstava. Jednako bi neozbiljno bilo tražiti sredstva iz Europske unije, a ne osigurati svoj dio financijskih obveza.

OPREZNIJI BANKARSKI SEKTOR

Što se bankarskog sektora tiče, dosad se Hrvatska relativno dobro nosila s globalnom krizom, no ipak su nedavna događanja pokazala da regija neće ostati potpuno imuna na globalna kretanja. To će se prije svega odnositi na nižu dostupnost svježeg kapitala, sporiju kreditnu aktivnost i skuplje financiranje što će pak imati efekt na stopu rasta, pad osobne i investicijske potrošnje. Iz banaka poručuju kako će u 2009. godini makroekonomsko okruženje biti složenije s aspekta bankarskog poslovanja. Usporavanje stope rasta te mogući utjecaj financijske krize na zaposlenost mogla bi biti dva najveća izazova za poslovanje u idućoj godini.

Što se politike kreditiranja tiče u 2009. Godini, ona će biti određena politikama upravljanja rizicima, a banke će podjednako financirati i građane i tvrtke. U segmentu poslovanja s građanstvom, dostupnost i realizacija kredita ovisit će najprije o kreditnoj sposobnosti građana.

DOMOVINSKE VIJESTI

UVODI SE OIB (OSOBNİ IDENTIFIKACIJSKI BROJ)

ZAGREB - Od 1. siječnja za sve građane i pravne osobe u Hrvatskoj uveden je osobni identifikacijski broj (OIB). Ministarstvo financija građanima i tvrtkama od 12. siječnja počeo će dostavljati obavijesti o njihovom OIB-u na kućne adrese. Pretpostavlja se da će ta procedura biti završena za dva mjeseca. Za sve informacije o OIB-u otvoren je besplatan telefonski broj 0800-1811, a detalji se mogu doznati i na internetskoj stranici www.oib.hr. OIB se sastoji od jedanaest znamenki od kojih se 10 određuje slučajnim odabirom, a zadnja znamenka je kontrolni broj. U Ministarstvu financija tvrde da OIB zadovoljava ključne kriterije zaštite privatnosti osobe, te potrebe EU za međunarodnom razmjenom podataka. OIB-om će se koristiti sva državna tijela koja vode razne evidencije poput registara, upisnika, matica o osobama i imovini. Uvid u podatke imat će samo mjerodavne osobe i institucije, i to samo u podatke za koje su ovlašteni.

SVEČANO PUŠTENA U PROMET PRUGA VINKOVCI - OSIJEK

VINKOVCI - Dugim zviždukom i podizanjem palice na Željezničkom kolodvoru u Vinkovcima ministar regionalnog razvitka, šumarstva i vodnog gospodarstva Petar Čobanković i potpredsjednik Hrvatskoga sabora Vladimir Šeks dali su znak za polazak motornoga vlaka prema Osijeku te time svečano označili i puštanje u promet obnovljene željezničke pruge između Vinkovaca i Osijeka. Tom je prugom zbog rata promet bio prekinut od 18. kolovoza 1991. godine, a u obnovu same pruge duge 34 kilometra, izgradnju prometno-tehno-

loške infrastrukture, uređenje 28 putnih prijelaza i drugo uloženo je iz državnoga proračuna oko 90 milijuna kuna.

U dijelu poslovanja s pravnim osobama, prema granama ili djelatnostima koje su izložene riziku, vodit će se i oštrija kreditna politika. Tako možemo reći da je, primjerice, u sektoru trgovine došlo do određenog zasićenja, posebice u većim središtima, te će to svakako djelomično utjecati na intenzitet kojim će se pratiti taj segment. Međutim, nastavit će se jednakim intenzitetom pratiti turizam jer banke smatraju da povrti iz te djelatnosti dugoročno u velikoj mjeri nadmašuju posljedice usporavanja gospodarskog rasta koje se očekuju tijekom iduće godine. I dalje će se, kao i dosad, intenzivno pratiti građevinski sektor i stambena izgradnja, vodeći računa o lokaciji i vlastitom udjelu investitora.

Na kraju treba spomenuti i procjene Hrvatske narodne banke, odnosno guvernera Željka Rohatinskog koji je ovih dana dobio i svjetsko priznanje za najboljega središnjeg bankara, i čiji su nam stavovi omogućili relativno bezbolni ulazak u krizu.

Stajalište HNB-a je jasno - treba održati stabilnost sustava i relativno nisku inflaciju, za što nam je potreban stabilan tečaj, 7,25 do 7,35 kuna za euro, i HNB će to braniti svim raspoloživim sredstvima. Spremni su čak i angažirati dio deviznih rezervi, a ako dođe do snažnih oscilacija tečaja bez osnove, branit će ga i kunskom likvidnošću i uskraćivanjem sredstava realnom sektoru. ■

ENG Economists forecast that 2009 will be one of the toughest years to date, and in the atmosphere of a global financial crisis, it will in fact be a test of just how ready we are to overcome the challenges that await us in the next year.

Zabiokovlje dobilo autocestu

Na otvaranju 40 kilometara duge dionice Šestanovac - Zagvozd - Ravča na autocesti A1 premijer Sanader je rekao da je otvorenje prometnice prekretnica za ovaj dio Hrvatske

Premijer Ivo Sanader
prigodom otvaranja
autoceste

Na otvorenje ceste iz Argentine, Novog Zelanda, Australije...

Vijest o tome kako će se baš u Gornjim Rašćanima, u novosagrađenom odmorštu održati svečanost otvorenja autoceste, dodatno je pokrenula sva zabiokovska naselja. Na djedovini će se i u tom mjestu, baš kao i u svim zabiokovskim selima, opet zajedno naći i oni njihovi sinovi i kćeri koji su rodni kraj napustili prije više godina, čak i desetljeća, odlazeći u svijet u potrazi za radom i korom kruha. Došli su i oni iz Novog Zelanda, Australije, Argentine, SAD-a, Zapadne Europe samo da bi vidjeli ostvaren san svojih predaka - novu autocestu koja se provlači kroz kamenjar i padinama brda njihova zavičaja. I svi se nadaju autocesti kao velikom još nedoživljenom povijesnom događaju, koja će vratiti život u Zabiokovlje te nadoknaditi potomcima barem dio onoga što su u proteklom desetljećima izgubili njihovi predci. (N. Musulin)

Napisala: **Dobriša Stella** ("Vjesnik")

Predsjednik Vlade Ivo Sanader otvorio je 22. prosinca 40 kilometara dugačku dionicu Šestanovac - Zagvozd - Ravča, prometnu sastavnicu autoceste A1 Zagreb-Split-Dubrovnik, u koju je uloženo više od 1,66 milijardi kuna. Hrvatskom konzorciju, u čijem su sastavu najjače hrvatske građevinske tvrtke, trebale su dvije godine i dva mjeseca da "pokori" dalmatinski krš i izgradi jednu od najzahtjevnijih trasa autoceste, na kojoj je podignuto čak 47 objekata. Izgrađeno je sedam vijadukata, devet nadvožnjaka i 29 podvožnjaka, te dva umjetna tunela s prijelazima za životinje, a posao je završen desetak dana prije ugovore-

nog roka. Time je dotad zanemareno i prometno izolirano područje Zabiokovlja integrirano u sustav autoceste Zagreb-Split-Dubrovnik, čija je ukupna dužina sada porasla na 457 kilometara. "Otvorili smo joj jednu dionicu autoceste, čime smo na najbolji način opovrgnuli sve one zloguke proroke koji su prije 15 godina tvrdili da nismo sposobni za pokretanje značajnih infrastrukturnih projekata", rekao je Sanader, ističući kao su temelji za podizanje nove, prometno povezane i infrastrukturno pokrivene Hrvatske, postavljeni još za Domovinskog rata zahvaljujući viziji i žrtvi prvoga hrvatskog predsjednika Franje Tuđmana i naših branitelja. Sanader je upozorio da je moguće da još ima onih koji, zato što ne razumiju, osporavaju i omalovažavaju gradnju Pelješkoga mosta, za koji je ustvrdio da je neupitna činjenica. "Svima kojima smeta i koje boli Pelješki most poručujem da će taj projekt biti proveden, jer ne samo što ne ugrožava pravo BiH na nesmetan prolaz nego ćemo njime povezati stotinu godina razdvojene hrvatske teritorije i revitalizirati gospodarstvo toga područja", kazao

je, dodajući kako će njegova gradnja, zbog negativnih učinaka svjetske financijske krize, biti usporena, ali ne i zaustavljena. Govoreći o važnosti autoceste Zagreb - Split - Dubrovnik, čija će se gradnja zahuktati na proljeće, premijer je rekao kako je riječ o projektu koji će, a to se posebno odnosi na dalmatinsko zaleđe, potaknuti podizanje gospodarskih zona, otvaranje novih radnih mjesta te jačanje seoskog turizma. "Nećemo stati dok ne dođemo do Dubrovnika. Sve što smo obećali, to ćemo i ostvariti", rekao je Sanader, naglasivši kako je gradnja infrastrukturnih objekata temelj za gospodarski rast u ozračju financijske krize. ■

ENG On 22 December Prime Minister Ivo Sanader opened the 40-kilometre long Šestanovac - Zagvozd - Ravča section of the A1 Zagreb-Split-Dubrovnik motorway, an investment of over 1.66 billion kuna.

Hrvatska bratska zajednica Amerike i planetarna kriza

Konzervativna ulagačka politika osiguravatelja u vrijeme velikih dobitaka na burzi čini se neprivlačnom, dok u vrijeme financijske krize dobiva sasvim novo značenje, mišljenja su odbornici HBZ-a, čija je poslovna godina zaokružena s 25 milijuna USD prodanoga novog životnog osiguranja

Hrvatska bratska zajednica pokazala je stabilnost u poslovanju tijekom 2008., unatoč financijskoj krizi u SAD-u. Obveznice koje čine 87,7 % ukupne imovine HBZ-a zadržale su svoju odličnu investicijsku snagu. Svaki je mjesec u prosjeku prodano oko dva milijuna dolara osiguranja, pa bi Zajednica na godišnjoj razini mogla doseći planiranu svotu od 25 milijuna dolara prodanoga novog životnog osiguranja. Stabilnost je zabilježena i na investicijskim računima u koje su Zajedničari samo tijekom prvih 9 mjeseci 2008. uložili svotu od 8 495 708 USD. Zatvaranje tvornica, otpuštanje radnika i potpuni gubitak egzistencijalnih izvora natjerali su mnoge da traže novi posao i da drastično smanje životne troškove. Mi u HBZ-u pažljivo pratimo tu svjetsku ekonomsku krizu i poduzimamo sve mjere kako bi naša ulaganja, a pogotovo investicije naših članova, bili na sigurnom mjestu na financijskom tržištu. Veselimo se što je lojalnost naših članova ostala istovjetna lojalnosti koju nam je članstvo iskazivalo u znatno produktivnijim vremenima 1980-ih i 1990-ih. Tijekom čitave povijesti naše Zajednice, punih 114 godina, odolijevali smo brojnim financijskim iskušenjima. Kada saberemo rezultate za proteklu godinu i usporedimo ih s prijašnjima, jasno se vidi da smo ranije ostvarivali mnogo veće prihode. Međutim, zbog krize ne možemo očekivati neka velika postignuća od naša 144 dobrovoljna graditelja i nekoliko članova Glavnog ureda Zajednice. Mnogi se naši ljudi raselejeni diljem svijeta nalaze u ekonomskom škripcu makar nisu *hazardirali* s hipotekarnim kreditima, pa nismo sigurni kakve uspjehe u takvom gospodarskom okruženju mogu postići naši dobrovoljni graditelji u prodavanju životnog osiguranja i investicijskih računa, odnosno naših *fond-polica*, izjavio je glavni predsjednik HBZ-a Beranrd M. Luketich.

Konzervativna ulagačka politika osiguravatelja i tradicionalni fraternalistički oprez u vrijeme velikih dobitaka na burzi čine se neprivlačnima, dok u vrijeme financijske krize dobivaju sasvim novo značenje, mišljenja su odbornici HBZ-a. Manji, ali siguran prinos ulagaču ponovno izgleda bolje od većeg, ali rizičnijeg, što bi osiguravatelji trebali znati iskoristiti. Usporenu rasta ili stagnacija u pojedinim segmentima zasad je najgore što se osiguravatelju u SAD-u dogodilo kao posljedica globalne financijske krize. Većina osiguravatelja u Americi slaže se da velikih problema u sektoru osiguranja neće biti. Naime, osim kreditne zavrzlake u koju je upao American International Group (AIG) nijedan veliki svjetski osiguravatelj nije imao krupnih problema u ovoj financijskoj krizi. Osiguravateljski gigant AIG spašen je od stečaja zajmom Američke

Piše: Vesna Kukavica

središnje banke. Unatoč golemim gubitcima, neki poslovni dijelovi te osiguravajuće kuće stare 89 godina, koja zapošljava oko 116 tisuća ljudi u više od 100 zemalja svijeta, smatraju se zdravima. Dolduše, prema ekonometrijskim analizama općenito je vidljivija promjena nagore u segmentu životnih osiguranja, dok je negativna tendencija još istaknutija u području *fond-polica*. Fraternalizam kao dio povijesti američke industrije osiguranja, nastao u okrilju velikih doseljeničkih zajednica uglavnom iz Europe (Poljaci, Česi, Hrvati, Mađari...) u vrijeme rane industrijalizacije, uvijek je nastojao osuvremeniti svoje poslovanje, što se

zorno može pratiti kroz poslovne poteze Nacionalnog bratskog kongresa Amerike (NFCA), čija je dugogodišnja članica i HBZ. Pune 122 godine NFCA ujedinjuje 74 neprofitna bratska dobrotvorna društva koja djeluju u svih 50 država, u Oblasti Columbia i u Kanadi. To američko krovno udruženje predstavlja gotovo 10 milijuna ljudi u 36 000 lokalnih ograna, što ga čini jednom od najvećih mreža članstva. Fraternalistička dobrotvorna društva svojim članovima osiguravaju socijalne, obrazovne, rodoljubne i financijske mogućnosti. Sveukupno, sva udruženja koja okuplja NFCA-a održavaju više od 329 bilijuna dolara obveznoga životnog osiguranja, kazao je predsjednik NFCA-a Joseph J. Annotti.

Od vremena velike depresije 30-ih prošloga stoljeća do aktualne planetarne ekonomske krize, na globalnoj razini fraternalističke organizacije nisu više osamljene u zaštiti migranata. Na njihovim iskustvima potpore i solidarnosti u nevolji izrasle su brojne međunarodne institucije koje se brinu o iseljenicima. Zemlje moraju prepoznati načine kako migranti mogu pridonijeti gospodarskom rastu i oporavku te odoljeti iskušenju da im u vrijeme usporavanja ekonomskog rasta zatvore vrata, objavila je tako ovih dana Međunarodna organizacija za migracije IOM. U izjavi *Migranti kao dio rješenja ekonomske krize* generalni direktor IOM-a William L. Swing ističe da bi bilo kontraproduktivno kada bi razvijene zemlje zatvorile vrata migrantima u vrijeme globalne gospodarske krize, jer ima poslova koje državljani industrijaliziranih zemalja odbijaju raditi. Tu strukturnu potrebu za migrantima Swing podupire demografskim projekcijama koje pokazuju da će do 2050. razvijenim zemljama još više nedostajati radne snage, osobito zbog smanjenja nataliteta te sve starije radne populacije. ■

ENG The Croatian Fraternal Union of America has demonstrated operating stability in 2008 in spite of the financial crisis in the USA. The bonds that make up 87.7% of the total CFU assets have retained their excellent investment power.

Ostala je samo pjesma

Zaninović je s lakoćom svladao tehniku pjevanja te su ga pedagozi iz Portlanda, svjesni da ih je učenik nadmašio, uputili u New York na daljnje usavršavanje. Selidba u Veliku jabuku bio je pun pogodak

Jedna od posljednjih fotografija Nikole Zaninovića

Napisala: Ana Kaštelan

Stari Grad - antički Faros, povijesno srce otoka Hvara i najstariji grad na hrvatskome tlu iznjedrio je mnoge velikane. Poznate, poput Petra Hektorovića čije se *Ribanje i ribarsko prigovaranje* iz 16. st. i danas čita, ali i one poput Nikole Zaninovića, opernoga pjevača koji je u prvoj polovici prošloga stoljeća hrvatsku glazbenu baštinu uspješno promicao s one strane Atlantika, što je široj javnosti do danas ostalo posve nepoznato. Želeći barem donekle ispraviti tu nepravdu, ogranak Hrvatske matice iseljenika u Splitu organizirao je sredinom prosinca u Gradskoj knjižnici Marika Marulića večer posvećenu tome Sta-

rograjaninu, a u povodu 130. obljetnice njegova rođenja.

Voditeljica ogranka Branka Bezić-Filipović u toj je prigodi podsjetila na životni put Nikole Zaninovića kojeg je stigla sudbina mnogih njegovih sugrađana. Nikola Zaninović rođen je 7. rujna 1878. u Starom Gradu. Rodno mjesto napušta već kao petnaestogodišnjak. Kao i mnogi Hvarani zbog poznate ekonomske situacije trbuhom za kruhom odlazi u svijet. Sreću je odlučio potražiti u obećanoj zemlji Americi, gdje se pridružio svojim rođacima koju su živjeli u Portlandu, u državi Oregon.

U ZEMLJI BELKANTA

Odmah nakon dolaska vrlo brzo prihvaća nove navike i način života. Prihvaća svaki pa i najteži posao koji redovito prati pjesmom. Njegov veliki talent nije prošao nezapaženo: na poticaj svojih rođaka počinje školovati svoj glas. Satovi glazbe u kratkom su se roku isplatili. Zaninović je s lakoćom svladao tehniku pjevanja te su ga pedagozi iz Portlanda, svjesni da ih je učenik nadmašio, uputili u New York na daljnje usavršavanje. Selidba u *veliku jabuku* bio je pun pogodak. Već nakon dolaska 1905. godine Nikola Zaninović počinje kazališnu karijeru u jednom od poznatijih kazališta. Sudbina je htjela da su u to vrijeme u New Yorku nađe i operna pjevačica iz Zagreba Milka Trnina. Primadonino iskustvo uho zapazilo je Zaninovićev "lirski", a opet, kako je tvrdila, muževni bariton koji mora dobiti mjesto u samom vrhu. Svjesna da njegovo vrijeme tek dolazi, Zaninoviću je savjetovala nastavak školovanja u Italiji, što je on bez razmišljanja prihvatio.

Boravak u zemlji belkanta Zaninoviću se višestruko isplatio: usavršio je

tehniku pjevanja, a dobio je prigodu pjevati u Donizzetojevoj operi "Lucia di Lammermoor" 1911. godine. Već za prvi nastup pobrao je lovorike i visoke ocjene publike, ali i kritike. Iako je pjevački uspjeh pratio i uspon na društvenoj ljestvici, sve više ga je mučila nostalgija za domovinom. Godine 1912. posjećuje obitelj u Starom Gradu, prvi put otkako je otišao u Ameriku. Iako je mislio da će se nakratko odmoriti od pozornice, boravak u domovini provodi radno. Prvi koncert održao je u Hrvatskom domu u Visu, a potom je nastupio u Starome Gradu, Splitu te u Zadru. Njegovi nastupi nisu prošli nezapaženo. Tako zadarski *Narodni list* 25. rujna 1912. piše: *Glasbeno-pjevačko društvo "Zoranić" priredilo je u nedjelju u večer u dvorani Hrvatske čitaonice veoma uspješni koncert. Gostovao je g. Nikola Zaninović, operni pjevač, koji je prvu glazbenu školu izučio u Americi, a kasnije je došao i Italiju, gdje je popunio obuku i pjevao u više kazališta. U velikoj se dopao i radi glasa, koji je jak i ima ugodan timbar, i radi dobre škole.*

I sljedeća, 1913. godina bila je za Nikolu Zaninovića uspješna. Angažiran je

Gramofonska ploča iz 1904. Godine

New York s početka 20. st.

koja je sudionica toga, unatoč iznimno lošim vremenskim uvjetima dobro posjećena skupa u gradskoj knjižnici u Splitu, priredila svojevršno glazbeno iznenađenje. Naime, Nikola Zaninović je u Americi 1905. godine počeo snimati gramofonske ploče sa skladbama i hrvatskih autora. Zahvaljujući nastojanju Branke Bezić-Filipović te su snimke obrađene na računalu i publika ih je imala prigodu čuti i uživati u glasu čovjeka koji u svakoj prigodi isticao da je Hrvat iz Staroga Grada na Hvaru. ■

u njemačkoj operi u Pragu, o čemu *Narodni list* 22. ožujka te godine piše: *Publika je Zaninoviću iskazala priznanje dugotrajnim, opetovanim pljeskom, dok se kompetentna kritika u novinama jednoglasno veoma laskavo izrazila o jučerašnjem izstupu. Igra je također bila na umjetničkoj visini. Zaninović ima glas osobite boje, koja čisto osvaja, te uz izvrsnu školu jamči za još veće uspjehe.*

DRUŽENJE S MEŠTROVIĆEM

Iako je boravak u Pragu bio više nego uspješan, politička previranja u Europi koju je, bilo je posve izvjesno, očekivao svjetski rat, Zaninovića vraćaju na Hvar, odakle već 1916. godine odlazi ponovno u Ameriku. Sjećanja na domovinu bila su živa i bolna: na turnejama pjeva skladbe domaćih skladatelja poput Hatzea, Zajca, Ružića, Novaka... Svojim nastupima pobudio je zanimanje američkih stručnjaka za našu glazbenu baštinu, što je zapaženo i u domovini. Tako zagrebački *Svijet* u svojem broju od 3. srpnja 1924. njegov koncert u Portlandu navodi kao *prvorazredni umjetnički događaj na kojem je moderna hrvatska pjesma kroz istančanu Zaninovićevu izvedbu osvojila naklonost američke publike toga važnog središta dalekog Zapada.*

Zaninović se u Americi družio s našim ljudima, među kojima je bio i slavni kipar Ivan Meštrović kojega je pratio na studijskom putovanju po Americi. Zani-

nović je sudjelovao u glazbenom dijelu programa, a središnji dio njegova nastupa bila su djela hrvatskih skladatelja.

Iscrpljujući rad, gotovo svakodnevni nastupi te bogat društveni život, Zaninoviću su ozbiljno narušili zdravlje. Nastupi mu čine sve veći napor te u New Yorku otvara vlastiti studio i počinje se baviti pedagoškim radom kojeg potom nastavlja u Portlandu, gdje je i počeo svoju glazbenu karijeru. Uz pedagoški rad povremeno nastupa i na koncertima koje kritika hvali. Iako njegov studio postaje sve poznatiji, Zaninović je zbog sve lošijeg zdravlja morao prestati s radom. Pokušao se izliječiti odlaskom u sanatorij, gdje je nedugo potom umro, 19. svibnja 1942. Pokopan je u Portlandu, a ispratili su ga njegovi američki štovatelji, ali i brojni hrvatski iseljenici.

SAČUVANI TONSKI ZAPISI

"Hrvatska javnost o djelu Nikole Zaninovića jako malo zna. U povodu stote godišnjice njegova rođenja, njegov nećak, sin njegove sestre Stjepan Plančić objavio je nekoliko novinskih članaka, a prije pet godina mješoviti pjevački zbor *Mirta* iz Splita nastupio je njemu u čast u Starom Gradu", podsjetila je voditeljica splitskog ogranka HMI-a Branka Bezić-Filipović

Nikola Zaninović u ulozi Marcela u Puccinievom "La Boheme"

ENG On the occasion of the 130th anniversary of his birth the Croatian Heritage Foundation's Split branch office organised an evening dedicated to Nikola Zaninović, a famed Croatian opera singer who spent most of his life in the USA.

Predstavljene spisateljice Franica Srhoj Kumlanc i Marija Banko

U Puli su predstavljene dvije spisateljice iz iseljeničtva, Franica Srhoj Kumlanc, koja živi i radi u Italiji, i Marija Banko, koja se s obitelji vratila iz daleke Australije

Napisala: **Ana Bedrina**

Snimio: **B. Brežac (Glas Istre)**

Za Istrane, i posebno Puljane, već petnaestak godina u mjesecima studenome i prosincu započinju, na razne načine, druženja s knjigom, a vrhunac takvoga druženja svakako je poznati predbožićni *Sa(n)jam knjige* u Puli.

Pulska podružnica Hrvatske matice iseljenika također nastoji u tom razdoblju predstaviti dio iseljeničke književne baštine. S tom svrhom predstavljene su dvije spisateljice iz iseljeničtva, Franica Srhoj Kumlanc, koja živi i radi u Italiji, i Marija Banko, koja se s obitelji vratila iz daleke Australije.

HRVATSKA SPISATELJICA IZ ITALIJE

Franica Srhoj Kumlanc rođena je 1942. u Lovištu na Pelješcu, ali je velik dio životnog puta provela kao učiteljica u Istri, a zatim njegovateljica u Italiji, gdje je započela s pisanjem. Članica je istarskog ogranka Društva hrvatskih književnika, a do sada je objavila sedam knjiga. Svoje najnovije dvije knjige, "Drugačiji Djed Mraz" i dvojezičnu "Krv nije voda - Il sague non e' acqua", predstavila je u krugu svojih suradnika Vanese Begić, prevoditeljice na talijanski jezik i novinarku "Glasa Istre", Ljubice Sindičić, profesorice hrvatskog jezika u Osnovnoj školi Veruda u Puli, te Ane Bedrina, voditeljice pulske podružnice HMI-a.

Zbirka pripovjedaka pod nazivom "Drugačiji Djed Mraz" spoj je mašte i zbilje koja potiče dječju maštu, pa su primjerene dobi nižih razreda osnovne škole, kako za čitanje, tako i za scenski prikaz priča.

Za hrvatsko-talijansku zbirku pjesa-

Promocija Marije Banko koja se s obitelji vratila iz daleke Australije

ma "Krv nije voda - Il sague non e' acqua" spisateljica je nadahnuta dobila u Padovi na zajedničkom susretu svih Hrvata u Italiji prije dvije godine na proslavi sv. Leopolda Mandića pa je stoga zbirka posvećena upravo sv. Leopoldu.

Bitno je spomenuti da je naslovnicu knjige "Drugačiji Djed Mraz" i nekoliko ilustracija u zbirci "Krv nije voda" izradio akademski slikar Igor Gustini, rođen u Firenci 1969. godine, po majci hrvatskog podrijetla, član Hrvatske zajednice u Venetu.

ZBIRKA PJESAMA POVRATNICE IZ AUSTRALIJE

U organizaciji pulske podružnice Hrvatske matice iseljenika i Gradske knjižnice u Puli potkraj prošle godine predstavljena je hrvatsko-engleska zbirka pjesama Marije Banko, povratnice iz Australije "Poezija jednog barbarina - Poetry of a Barbarian".

Marija Banko, u Istri često predstavljana kao pjesnikinja dviju domovina, rođena je godine 1935. u istarskom Tinjanu. Sebe naziva "putnicom" koja na svojem životnom putovanju poetska nadahnuća

i sva životna iskustva sakuplja iz svojih dviju domovina, iz Hrvatske i Australije, i pretače ih u stihove i životne priče. U ljubavi prema svojem zavičaju Istri i dvjema domovinama njezina su djela pisana u trima izričajnim književnim idiomima, na čakavskom dijalektu i na hrvatskom i engleskom standardu.

— Cijela ova zbirka poezije odiše čežnjom za povratkom prirodi. Ta je čežnja iskrena, topla i liriska, bez obzira na to radi li se o rodnom zavičaju ili o dalekoj Australiji – kazao je Rudolf Ujčić o hrvatsko-engleskoj zbirci pjesama "Poezija jednog barbarina - Poetry of a Barbarian". On ujedno naslov knjige objašnjava kao spoznaju da biti pjesnikom danas, kada je profit – vrhovni ljudski zakon, po mnijenju ovodobnih moćnika i njihovih sljedbenika, znači živjeti kao "luđak" ili "barbarin". Sva su djela prodahnuta i stvarana u krugu obitelji, kako sugestijama, obiteljskim fotografijama, ilustracijama, tako i nastupima na kojima Marija Banko čita svoje stihove na hrvatskom, a kći Silvija na engleskom jeziku. ■

ENG The Pula branch office of the CHF recently showcased two writers from the emigrant communities, Franica Srhoj Kumlanc, who lives and works in Italy, and Marija Banko, who returned from distant Australia with her family.

“Panonski ljetopis” iz Gradišća

“Panonski ljetopis” zapravo je izrastao na tradiciji starih rado čitanih hrvatskih kalendarskih knjiga, odnosno ljetopisa, još iz preporodnog doba, a u iseljeništvu ih je počeo tiskati Zdravko Mužina, utemeljitelj Hrvatske bratske zajednice Amerike

Napisala: **Diana Šimurina Šoufek**

Snimio: **Žorži Paro**

U Hrvatskoj matici iseljenika 9. prosinca održana je tribina o ulozi “Panonskog ljetopisa” na panonskom prostoru i među Hrvatima diljem globusa. Uvodno slovo prisutnoj publici, promotorima najnovijeg sveska Ljetopisa, ravnatelju inozemne pastve don Anti Kutleši i predsjednici UO HMI-a i saborskoj zastupnici Zdenki Babić Petričević, održala je Vesna Kukavica, urednica HIZ-a i voditeljica Nakladničkog odjela Hrvatske matice iseljenika.

Na dobro posjećenoj tribini bilo je riječi o ulozi toga gradišćansko-hrvatskog godišnjaka koji gotovo desetljeće i pol s uspjehom uređuje dr. Robert Hajszan. Zahvaljujući velikom osobnom trudu i znanju taj hrvatski povjesničar i filolog iz Pinkovca pod okriljem Panonskoga instituta izdao je već 14 svezaka godišnjaka.

Podsjetimo, “Panonski ljetopis” zapravo je izrastao na tradiciji starih rado čitanih hrvatskih kalendarskih knjiga, odnosno ljetopisa, još iz preporodnog doba, a u iseljeništvu ih je počeo tiskati

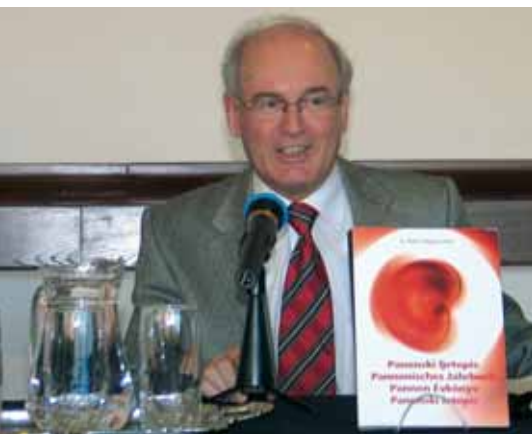

S održane tribine o ulozi “Panonskog ljetopisa” u Hrvatskoj matici iseljenika

Zdravko Mužina, utemeljitelj Hrvatske bratske zajednice Amerike. Potom se, govoreći o nakladničkoj djelatnosti gradišćanskih Hrvata na materinskom jeziku, vrlo bogatoj i raznovrsnoj, spominjalo nakladnike, među kojima i Znanstveni institut u Željeznom (Eisenstadt), Hrvatski kulturni i dokumentarni centar i Hrvatsko kulturno društvo u Željeznom te Panonski institut u Pinkovcu.

O knjizi, čija je uloga na panonskome prostoru i među Hrvatima diljem svijeta iznimno značajna, govorili su potom dr. sc. Sanja Vulić s Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, povjesničar i književnik Đuro Vidmarović i urednik Ljetopisa prof. dr. Robert Hajszan. Uz ostala zanimljive podatke podastрте u izlaganjima, važno je spomenuti da je dr. Hajszan, potkraj 1993., u Austriji osnovao, i to u svojem rodnom selu Pinkovcu u

južnom Gradišću, kulturnu udrugu Panonski institut s nakanom jačanja kulturne i nakladničke djelatnosti Hrvata. Sljedeće godine počeo je uređivati godišnjak – “Panonski ljetopis”. Svrha mu je bila promicanje kvalitetnijega suživota i razumijevanja među srednjoeuropskim narodima srodne kulturne baštine na panonskome prostoru, a također kulturno povezivanje svih Hrvata širom svijeta. Tekstovi se u “Panonskom ljetopisu” objavljuju na suvremenom hrvatskom književnom jeziku, na hrvatskom književnom jeziku s čakavskom osnovicom kojim se služe Hrvati u Gradišću, ali i na njemačkom, mađarskom i slovenskom jeziku. Moderatorica još jedne u nizu Matičinih uspješnih tribina bila je Vesna Kukavica, a u glazbenom dijelu programa sudjelovao je violinist Krešimir Ivančić. ■

Dr. Robert Hajszan gotovo desetljeće i pol s uspjehom uređuje gradišćansko-hrvatski godišnjak

ENG A round table was held at the Croatian Heritage Foundation on 9 December on the role of the Pannonian Chronicle, an almanac issued by the Pannonian Institute in the Croatian village of Pinkovac in Austria's southern Burgenland (Gradišće).

Županije – hrvatske povijesne i suvremene lokalne jedinice

Uspostavom samostalne i neovisne hrvatske države Hrvatski sabor donio je 1992. godine povijesnu odluku kojom se ponovno uspostavljaju županije. Zakon o područjima županija dijeli RH na 20 županija i Grad Zagreb kao posebnu jedinicu s položajem županije

Pogled na Hrvatsku iz satelita

Napisao: **Zvonko Ranogajec**

Republika Hrvatska, kao i ostale moderne europske države, prošla je tijekom svoje državotvorne povijesti dug put do sadašnjega političko-teritorijalnog ustroja na županije. Županije se kao oblik političko-teritorijalnog ustroja Hrvatske pojavljuju u 10. stoljeću i postoje do turskih prodora. Ponovno se uspostavljaju za austrougarskih vlasti, a u okviru Kraljevine Jugoslavije postoje do Vidovdanskih ustava 1921. godine. Za Nezavisne Države Hrvatske uspostavljene su 22 velike župe, a Zagreb, kao glavni grad, činio je posebnu upravnu jedinicu. U vremenu socijalističke Jugoslavije županije zamjenjuju kotari i poslije zajednice općina.

Uspostavom samostalne i neovisne hrvatske države ponovno se vraća ju županije.

NAJSTARIJE HRVATSKE ŽUPANIJE

Prve županije na prostoru Dalmacije i zapadne Bosne, njih 11, bile su Livno, Cetina, Imotski, Pliva, Pset, Primorje,

Bribir, Nona, Knin, Sidraga i Nin. Na prostoru današnje Like, Gorskog kotara i Primorja pojavljuju se Lička, Krbavska, Modruška i Vinodolska županija, dok u sjevernoj Hrvatskoj postoje Zagrebačka, Varaždinska i Križevačka, Virovitička, Gorička i Gorska županija. U Slavoniji su bile Požeška i Vukovska županija. Potkraj srednjeg vijeka vlast županija slabi, a više njih nestaje dolaskom Turaka. Nakon oslobođanja Slavonije i Srijema od Turaka, u 18. stoljeću, ponovno su uspostavljene Virovitička, Požeška i Srijemska županija. Krajem 19. stoljeća, nakon sjedinjenja Vojne krajine s civilnom Hrvatskom, nastaje osam županija:

Bjelovarsko-križevačka (Bjelovar), Ličko-krbavska (Gospić), Modruško-riječka (Ogulin), Požeška, Srijemska (Vukovar), Varaždinska, Virovitička (Osijek) i Zagrebačka. No, Dalmacija, Istra, kvarnerski otoci, Međimurje i Baranja ostali su pod izravnom upravom Beča ili Budimpešte te nisu imali uspostavljene županije od vremena Austro-Ugarske Monarhije pa sve do početka Prvog svjetskog rata, kada ih je u Hrvatskoj bilo devet.

Konačno, uspostavom samostalne i neovisne Hrvatske države Hrvatski je sabor donio 1992. godine povijesnu odluku kojom se ponovno uspostavljaju županije. Zakon o područjima županija, grado-

Zemljovid Modruško-riječke županije (1886. – 1918.)

va i općina dijeli Republiku Hrvatsku na 20 županija i Grad Zagreb kao posebnu jedinicu s položajem županije. Zadnju službenu promjenu u granicama i nazivima županija proveo je Hrvatski sabor 1997. godine.

Trenutačno u okviru 20 županija postoje 124 grada i 426 općina. Iskustva govore da taj broj nije stalan jer interesi građana rezultiraju odlukama Hrvatskog sabora o nastanku novih općina. Dosađajne šesnaestogodišnje iskustvo upućuje na opravdanost osnivanja županija jer one postaju istinski odraz ostvarenja interesa i potreba svojih građana za razvojem. Županije kao jedinice područne samouprave nastale prostornim povezivanjem više gradova i općina čine povijesnu, prirodnu, prometnu i gospodarsku samoupravnu cjelinu. U svojem djelokrugu rada županije obavljaju poslove iz domena obrazovanja, zdravstva, prostornog i urbanističkog planiranja, gospodarskog razvoja, prometa, održavanja javnih cesta, planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova, izdavanje građevinskih i lokacijskih dozvola, drugih akata vezanih uz gradnju te provedbu dokumenata prostornog uređenja za područje županije.

NAJVEĆA JE LIČKO-SENJSKA ŽUPANIJA

Ono što nije kompatibilno sa sličnim pokazateljima u drugim europskim zemljama jesu nedostatna veličina i broj stanovnika hrvatskih županija. Prosječna površina hrvatske županije iznosi 2 827 četvornih km, u prosjeku, prema zadnjem popisu iz 2001. Godine, ima 22 187 stanovnika, što znači da je prosječna gustoća naseljenosti 78 stanovnika po četvornom kilometru. Površinom je najveća Ličko-senjska županija s 5 350 četvornih km dok je najmanja Međimurska županija sa 730 četvornih km, odnosno Grad Zagreb sa 640 četvornih km. Brojem stanovnika najveći je Grad Zagreb sa 779 145 stanovnika i Splitsko-dalmatinska s 463 676 stanovnika, dok najmanje ima Ličko-senjska, samo 53 677 stanovnika.

Zanimljivi su načini dobivanja naziva županija. Oni su određeni Zakonom

1. Zagrebačka
2. Krapinsko-zagorska
3. Sisačko-moslavačka
4. Karlovačka
5. Varaždinska
6. Koprivničko-križevačka

7. Bjelovarsko-bilogorska
8. Primorsko-goranska
9. Ličko-senjska
10. Virovitičko-podravska
11. Požeško-slavonska
12. Brodsko-posavska
13. Zadarska
14. Osječko-baranjska
15. Šibensko-kninska
16. Vukovarsko-srijemska
17. Splitsko-dalmatinska
18. Istarska
19. Dubrovačko-neretvanska
20. Međimurska
21. Grad Zagreb*

o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj, a osnova je u nazivu naselje u kojem je sjedište županijske skupštine. Naziv županije može se odrediti i prema povijesnom ili geografskom obilježju. Najviše županija, njih 11, nazvano je po imenu grada sjedišta županije (izuzetak Senj u Ličko-senjskoj županiji) i povijesnoj regiji (Splitsko-dalmatinska, Osječko-baranjska, Vukovarsko-srijemska, Požeško-slavonska, Brodsko-posavska, Bjelovarsko-bilogorska, Krapinsko-zagorska, Virovitičko-podravska, Ličko-senjska, Sisačko-moslavačka, Dubrovačko-neretvanska), četiri županije dobile su naziv po gradu (Zagrebačka, Zadarska, Karlovačka, Varaždinska), dvije prema nazivu dva grada (Koprivničko-križevačka, Šibensko-kninska), dvije prema povijesnoj regiji (Istarska, Međimurska) i jedna prema dvjema povijesnim regijama - Primorsko-goranska.

Županije Republike Hrvatske

ŽUPANIJE I U BIH

Osim Hrvatske, županije kao oblik teritorijalno-političkog ustrojstva ima i susjedna Bosna i Hercegovina u entitetu Federaciji BiH. Hrvati kao konstitutivni narod u BiH nazivaju ih županijama, a drugi naziv su i kantoni. Bosanskohercegovačke županije s većinskim hrvatskim stanovništvom jesu Herceg-bosanska (Tomišlavgrad), Zapadnohercegovačka (Grude), Hercegovačko-neretvanska (Mostar) i Posavska Županije (Odžak). Županije postoje i u susjednoj Mađarskoj.

Svaka županija ima svoj grb i zastavu koji se uređuju statutom uz prethodno odobrenje Središnjega državnog ureda za upravu. Za većinu županija može se reći da ima svoj glavni grad, no u mnogim županijama županijski su uredi raspoređeni na više gradova. Svaka županija ima i svoj redni broj prema kojemu ćemo u svakom idućem broju *Matice* i predstaviti pojedinu županiju. ■

Blagdanski susret u Udinama

ITALIJA - Hrvatsko-talijanska udruga iz Udina bila je domaćin učenicima iz Rijeke i učenicima talijanskih osnovnih škola. Blagdansko vrijeme bilo je povod za susret svih članova i prijatelja Hrvatsko-talijanske udruge u Friuliju, ali i prigoda da se ostvari dio ovogodišnjega planiranog programa. U okviru projekta "Upoznajmo hrvatski jezik kroz priče i legende", 19. prosinca, u suradnji s Hrvatskom maticom iseljenika - podružnicom Rijeke, Udruga je u Udinama ugostila

lutkarsku skupinu talijanske Osnovne škole Dolac i dječji zbor "Torretta" Glazbene škole "A. Jug Matić" iz Rijeke. Tom prigodom u kazalištu Palamostre, pod pokroviteljstvom Veleposlanstva RH u Rimu, regije Friuli Venezia Giulia, provincije Udine, Općine Udine i Kulturne udruge *Mittleuropa*, učenici iz Rijeke izveli su lutkarske igroke "Radoznala ribica" te "Vjeverica i ježić" na talijanskom jeziku za učenike drugih i četvrtih razreda osnovnih

škola iz Udina i Manzana. Dječji zbor Glazbene škole "A. Jug" iz Rijeke otpjevao je niz božićnih pjesama na hrvatskom i engleskom jeziku. Koncert i predstava održani su u dvama terminima, jer je kazališna dvorana bila premala za oko 600 učenika koji su se odazvali pozivu hrvatske zajednice i svojih vršnjaka hrvatskog podrijetla. Tatjana Barković Mastnak, predsjednica Hrvatsko-talijanske udruge iz Udina, pozdravila je sve goste i posebno zahvalila predstavnicima talijanskih i hrvatskih institucija koji, od samog osnutka, Udruhu značajno podupiru u ostvarivanju različitih kulturnih projekata. Članovi Hrvatsko-talijanske udruge u večernjim su satima nastavili druženje s hrvatskim i talijanskim gostima na zajedničkoj večeri, uz degustaciju istarskoga maslinova ulja i vina koje je Turistička zajednica Vodnjana darovala za tu prigodu. Prisutni su kupnjom tombole prikupili novčani prilog koji će biti doniran Udruzi slabovidnih osoba u Novoj Gradiški za nabavu psa vodiča. (Vanja Pavlovec)

BOŽIĆNA ZABAVA U ST. THOMASU

KANADA - Blagdan Sv. Nikole i tradicijski božićni skup zajedničara u gradovima St. Thomas i London u Ontariju privukao je pozornost djece, mladeži i odraslih. Dvorana Zagreb kluba bila je pretijesna da primi sve koji su željeli susret sa sv. Nikolom koji je 19. godinu zaredom neizostavni gost Društva Ogulin odsjeka 530 HBZ. Uz lijepe zvukove tradicijske pjesme "Zvončići" koju je svirao Tomica Peretić tajanstveni starac bijele brade i obrva ušao je u prostorije Zagreb kluba s punom vrećom darova za "najbolje i najposlušnije". (F. Bertović)

IZLOŽBA KAREN OREMUŠ U VUKOVARU

VUKOVAR - Akademska slikarica i grafičarka Karen Oremuš, Kanađanka hrvatskog podrijetla, izložila je svoja djela 4. prosinca u vukovarskom dvorcu Eltz. Mnoštvo posjetitelja koji su se okupili u izložbenoj dvorani pozdravila je u ime HMI-a organizatorica ove putujuće izložbe Nives Antoljak, a Slaven Špišić, glumac HNK Osijek, pročitao je promišljanja o ljubavi, prolaznosti i životu mučki ubijenoga ratnoga novinara i legende Vukovara - Siniše Glavaševića. Okruženje ispunjeno slikama koje govore o dekonstrukciji i rekonstrukciji u prostoru devastiranoga dvorca izmamilo je suze predstavljateljima i publici. Autorica se prisutnima obratila riječima: - Život je obilježen mnogim stvarima koje dekonstruiraju našu tjelesnu, osjećajnu i duhovnu okolinu. Ova je izložba moj pokušaj izlječenja, da rekonstruiram, te da nastavim svoj put kroz život. Nadam se da će vas radovi ovdje izloženi potaknuti na to da promislite o bitnim stvarima u svojim životima, da shvatite krhkost u kojoj svi živimo, te da živite svaki dan kao da vam je posljednji. Bog Vas blagoslovio, i hvala Vam. Umjetnica je uputila zahvale Gradskom muzeju u Vukovaru i HMI-u - i to na hrvatskome jeziku, iako ga ne govori. (N. Antoljak)

Pomoć odlazi u Posušje

Oko 250 gostiju sasvim se dobro zabavilo pa će mladi iz berlinske FRAMA-e u buduće projekte slične vrste, sasvim sigurno, ući i s više samopouzdanja

Članovi Franjevačke mladeži su organizirali prvu dobrotvornu zabavu i neumorno radili tijekom cijele večeri

skom pop-sastavu. Skupinu "Stari kamen" čine Mario Raič, Tomislav Gelo, Željko Zovko, Mario Škoro i Dražen Gladar. A svirali su ovom prigodom sve što je hrvatskome puku priraslo srcu, pjesme koje poznaju stariji, ali i mladi. Mladi framaši neumorno su radili, posluživali osvježanje, kolače, pršut i sir, a sve po minimalnim cijenama. Oko 250 gostiju sasvim se dobro zabavilo pa će mladi iz berlinske FRAMA-e u buduće projekte slične vrste, sasvim sigurno, ući i s više samopouzdanja.

Lijepom ugođaju pridonijela je i muška klapa Balatura koja djeluje u sklopu misije. Eugen Duvnjak, braća Penić, Stipe Milanović, Bože Odrljen i Mijo Marić, članovi Balature, izveli su splet dalmatinskih pjesama. Ukratko, prva dobrotvorna zabava berlinske FRAMA-e bila je za deset! ■

Napisala: **Sonja Breljak**

Više nego uspješnom pokazala se prva dobrotvorna zabava u organizaciji pripadnika Franjevačke mladeži Hrvatske katoličke misije u Berlinu.

Naime, mladi su, potpomognuti voditeljem Misije fra Petrom Čirkom i ostalim svećenicima, priredili zabavu s koje su sredstva namijenili u dobrotvornu svrhu. Uputit će ih na adresu obitelji Česić u Posušju, točnije, na četvero djece koja su preživjela tešku prometnu nesreću dok su njihovi roditelji podlegli ozljedama. – Naš im novac roditelje ne može vratiti. Ali sama spoznaja da jedna grupa ljudi u dalekom Berlinu misli na njih, može djelovati utješno. Zato otvorite svoja srca. Najvažnije je da svojim skromnim sudjelovanjem želimo biti s tom djecom. Pa i ovaj bend koji će nas zabavljati odrekao se honorara. Organizatori ove zabave su mladi framaši pa im nemojte zamjeriti ako ponešto i ne bude savršeno, rekao je fra Petar Čirko na početku večeri.

A bend koji se tako velikodušno odrekao honorara zove se "Stari kamen". Iako ime benda upućuje na iskustvo i dugo trajanje, riječ je o mladom, domaćem, berlin-

Oko 250 gostiju se izvršno zabavilo, plesalo i zaigralo

ENG The first charity party organised by the Franciscan Youth of the Croatian Catholic mission in Berlin has been a brilliant success. The young people, assisted by Mission leader Friar Petar Čirko and other priests, organised a festivity the proceeds of which go to charitable efforts.

Zar na Malti nema Hrvata?

Naš sugovornik, Porečanin rodom, oženio se Maltežankom i time upravo tu zemlju odabrao kao jednu od svojih trajnih životnih postaja. Često boravi u Bruxellesu, gdje kao novinar izvještava za niz radijskih i novinskih kuća

Napisala: **Jasminka Kalčić** Snimke: **Jasminka Kalčić i arhiva Alena Legovića**

Kad sam ovog ljeta odlučila prihvatiti poziv kolege Keitha Demicollija, urednika i novinara s malteške nacionalne postaje TVM, i uputiti se u tu za mene potpuno nepoznatu zemlju, pomislila sam, posjetiću i tamošnje Hrvate, pa sigurno ih ima i tamo. Nas bar svagdje ima! No, moja potraga za sunarodnjacima bila je neuspješna. Na Malti ne postoji hrvatsko veleposlanstvo ni predstavništvo, ne postoji zajednica ili bilo kakva udruga Hrvata. Zvuči nevjerojatno ako poznajemo statistiku da je upravo Malta jedna od država u kojoj svoje basnoslovne poslovne račune, zbog poreznih pogodnosti, ima čitav niz hrvatskih tvrtki i pojedinaca. Razočarana činjenicom da se neću družiti sa zemljacima stiže iznenađenje. Zahvaljujući kolegi Demicolliju, koji Maltu ima u malome prstu, upoznala sam Hrvata kojemu je Malta jedna od životnih postojbina. Štoviše, Istranina!

PRONAŠLA SAM ISTRANINA!

Alen Legović, Porečanin rodom, oženio se Maltežankom Ingrid Brownrigg i time upravo tu zemlju odabrao kao jednu od svojih trajnih životnih postaja. Legović je kolega novinar, trenutačno izvještava iz Bruxellesa za hrvatski program Radija Deutsche Welle, zagrebački Radio 101, a povremeno se javlja i za europski prilog "Novog lista". I trenutačno najviše boravi u Belgiji. No, i Malta i Hrvatska njegov su dom. Alen Legović za sebe kaže da je pripadnik posljednje generacije rođene u Poreču, 1967. Nakon toga, naime, rodišta postoje samo u Puli ili u Rijeci. Godine 1977. s roditeljima i mlađim bratom odlazi kao desetogodišnjak put Njemačke. Prihvatio ju je kao drugu domovinu. Maturirao je u Stuttgartu, studirao

Legović trenutačno izvještava iz Bruxellesa za hrvatski program Radija Deutsche Welle, zagrebački Radio 101, a povremeno se javlja i za europski prilog "Novog lista"

politologiju i slavistiku u Tübingenu. Ne pribraja se tadašnjoj gastarbajterskoj populaciji. Roditelji su mu intelektualci, otac diplomirani ekonomist, majka profesorica arheologije i kao takvi vrlo su se brzo uklopili u njemačko društvo. No, nisu zapustili hrvatske korijene. Zauvi-

jek će biti zahvalan roditeljima što kod kuće nisu zapustili hrvatski jezik. Također, osim njemačke gimnazije, u Stuttgartu je Alen završio dopunsku osnovnu i srednju školu na hrvatskome jeziku. Novinarstvom se bavi od gimnazijskih dana. Budući da nije zapustio hrvatski jezik, a izvrsno se uklopio u njemačko društvo, pojačano se zanimao za obje kulture. Za vrijeme studija počinje pisati za niz tiskanih medija u Hrvatskoj, od "Večernjeg lista", preko "Vjesnika" do "Slobodne Dalmacije". Bavi se i radijskim novinarstvom, najprije na njemačkom, a potom i na hrvatskom jeziku. Početkom devedesetih s velikom radošću pokreće i uređuje prvi hrvatsko-njemački časopis mladih "Rosa". Suradio je s nekoliko njemačkih institucija i organizacija za obrazovanje mladih i odraslih, gdje predaje o stanju na jugoistoku Europe. Bez kvalitetnih informacija, smatra Alen Legović, ne može funkcionirati nijedna demokracija. Stoga je odlučio da i on dâ svoj doprinos tomu. Posebice je sada, kad Hrvatska kuca na vrata EU, značajno pravodobno i istinito prenošenje informacija.

Malteška luka i zidine glavnoga grada Valette

EUROPA KAO DOM

I Alen Legović i njegova obitelj razasu-ti su diljem Europe... Šira mu je obitelj ostala uglavnom u Hrvatskoj. Rodite-lji u Njemačkoj, brat u Irskoj. Alen živi na relaciji Malta – Belgija - Hrvatska. Hrvatska je stalno prisutna u mojemu biću, kaže ovaj novinar. Živi u njemu putem njegova posla i svakidašnjice. Ne može reći da bi se nešto promijenilo dođe li uskoro živjeti u Hrvatsku jer je zapravo nikada duhovno nije napustio. Fizička je prisutnost lako ostvariva i promjenjiva. Bogatstvo življenja u više zemalja nešto je što bi svakomu poželio. No, Hrvatska je zemlja njegova djetinjstva, prvih škol-skih dana, specijaliteta njegove bake. Ze-mlja je to mirisa i sjećanja na određene melodije i pjesme iz djetinjstva, zemlja u kojoj je proveo najljepše trenutke na ljetnome odmoru na moru i na hrvat-skim otocima. Isto je tako i s hrvatskim jezikom. Premda savršeno govori i nje-mački i engleski, hrvatski će ostati jezik njegovih osjećaja.

Hrvatska kao matična zemlja uvijek ostaje kao mogućnost povratka. No, ta odluka, doći i živjeti u Hrvatskoj, zapravo nije povratak, nego odlazak u nešto posve novo. Hrvatska je sada samostalna drža-va, pred ulaskom u EU. A zapravo možda će upravo ta činjenica, kaže, olakšati do-nošenje odluke da jednog dana dođe ži-vjeti i raditi u Hrvatsku. Problem je onih koji su živjeli u više država to što uvijek uspoređuju, a to je, smatra Legović, i nor-malno. No, pitanje je koliko se neke stva-ri i mogu uspoređivati između Hrvatske i Njemačke, Hrvatske i Belgije. Primjeri-ce, birokracija. U Belgiji je ona, kaže Alen Legović, mnogo gora nego u Hrvatskoj. Tako su, na primjer, za registraciju osob-nog automobila u Belgiji potrebna tri dana, a u Hrvatskoj sat vremena. S dru-ge pak strane, zdravstvena zaštita i liječ-ničke usluge u Belgiji ili Njemačkoj mno-go su bolje od onih u Hrvatskoj. Ipak, unatoč svemu, opcija doći u Hrvatsku i ostati - otvorena mu je i vrlo ostvariva. Malta je najmanja i jedna od najmlađih članica EU. Riječ je o najnapučenijem dijelu Europe! Na površini od dvije tre-ćine otoka Brača živi stanovništvo dva grada Splita. Baš poput Hrvata i Malte-žani su posebice ponosni na svoju povi-jest i jezik. Nekoć su otokom upravljali Malteški vitezovi. Obranili su Maltu od turske opsade 1565., a znajući da daljnju

Malta nema izvora pitke vode, EU financira navodnjavanje i opskrbu prilagođenom morskom vodom

opasnost od turskih napada, opasali su veliku luku u Valletti, glavnome gradu, velikim zidinama. Posebice je, kaže Le-gović, zanimljiv malteški jezik. Mješavina je to talijanskog, francuskog i engleskoj jezika, iz skupine je semitskih jezika, no služi se latinicom. Njegova je pozadina u nazočnosti Arapa na Malti, od 10. do 12. stoljeća, jer su oni dali temelje današ-njemu malteškom jeziku.

OD MALTE MOŽEMO UČITI

Legović ističe da su odnosi Maltežana sa stanovnicima južne Hrvatske odu-vijek dobri i prisni. Glavni lukobran na ulazu u veliku luku, početkom 20. stoljeća, sagradila je skupina hrvatskih stručnjaka iz Dalmacije. Tijekom Domo-vinskoga rata na Malti je utočište našlo na stotine Hrvata, posebice iz Dubrov-nika. Od male Malte Hrvatska može ne-što i naučiti. Od 2004. članica je EU. U pristupnim pregovorima za članstvo u EU Maltežani su izborili više ustupaka, točnije, čak 77 posebnih aranžmana, tj. dogovora s EU, duža prijelazna razdo-

blja za restrukturiranje brodogradnje, veće zaštićene ribolovne zone oko Mal-te, no isto tako Malta je zadržala zabra-nu pobačaja i zabranu rastave braka. Hrvatska i Malta mogle bi poslužiti jed-na drugoj kao vrata za ulazak u regiju, rekao je i donedavni malteški ministar vanjskih poslova na jednome hrvatsko-malteškome poslovnom skupu u HGK-u. Istaknuo je da su njihovi politički od-nosi izvrsni, no da bi se razina trgovine trebala povećati. Gotovo 90 posto hr-vatskoga izvoza na Maltu odnosi se na plovila i to je jedna od rijetkih zemalja s kojom ostvarujemo trgovinski sufi-cit. No, zemlje su vrlo slične i trebali bi-smo proširiti asortiman izvozne robe. Moj je sugovornik proputovao mnogo, putovanja još nije završio, no kad god da ih privede kraju, ostat će, kaže, svjetski putnik koji poznaje svoje korijene i kul-turu, ali uvijek se rado susreće s drugim kulturama, narodima, jezicima. Sve je to veliko bogaćenje vlastita duha i iskustva. I nikada nije jednosmjerna ulica. Baš po-put njegova odnosa s Hrvatskom. ■

ENG Alen Legović, a native of the town of Poreč in Istria County, is married to a Maltese woman, making that country one of the permanent features of his life. As a journalist he is in Brussels often where he files reports for a number of radio stations and newspapers.

SLOVENIJA BLOKIRA PREGOVORE HRVATSKE S EU

BRUXELLES - U Bruxellesu je ostvarena najavljivana slovenska blokada pristupnih pregovora Hrvatske s EU. Hrvatska je tako umjesto planiranih 10 otvorila tek jedno poglavlje, a od planiranih pet zatvorila tri poglavlja u okviru pristupnoga procesa EU. Na Međuvladinoj konferenciji o pristupanju Hrvatske EU francusko Predsjedništvo Unijom izrazilo je žaljenje što Hrvatska nije mogla postići veći napredak u pristupnim pregovorima, koji bi odrazio napredak koji je postigla. Doista, za deset po-

glavlja uklonjene su sve poteškoće, uz jednu rezervu koja je povezana s graničnim sporom između Hrvatske i Slovenije. To je dobro poznati problem i on mora biti riješen tako da se ne miješa s pristupnim pregovorima koji su u tijeku, izjavio je francuski ministar za europske poslove Bruno Le Maire. On je dodao kako je uvjeren da su sve zemlje članica EU-a svjesne koliki je u ovom pitanju ulog za Hrvatsku, ali i za vjerodostojnost europske perspektive za zemlje regije. U Zagrebu je održana sjednica hrvatske Vlade na kojoj je premijer Ivo Sanader ponovio da Hrvatska nijednim dokumentom ne prejudicira granice sa Slovenijom, što joj službena Ljubljana upravo prigovara. Premijer Slovenije Borut Pahor izjavio je da je Slovenija morala blokirati pregovore jer bi inače parlament tražio referendum o hrvatskom članstvu, a on je, to, kako je rekao, želio izbjeći (prema anketama, oko 80% Slovenaca na referendumu bi glasalo protiv prijma Hrvatske u EU). Hrvatski predsjednik Stjepan Mesić izjavio je kako njegova zemlja mora na visokom civilizacijskom nivou rješavati problem oko slovenske blokade.

KUPNJOM DOMAĆE ROBE ČUVAJU SE RADNA MJESTA

ZAGREB - Akcija "Kupujmo hrvatsko" Hrvatske gospodarske komore (HGK) počela je 1997. godine. Posljednjih 11 godina imala je šest raznih slogana, kojima je Komora željela utjecati na svijest građana o važnosti razvoja proizvodnje i kupnje kvalitetnih domaćih proizvoda. Direktorica Sektora HGK za trgovinu Milica Rakuša-Martulaš kaže da će, s obzirom na globalnu financijsku krizu, svijest potrošača o važnosti kupnje domaćih proizvoda posebno doći do izražaja. Kupovati domaće kvalitetne proizvode jest, ističe, uvijek važno, osobito kad odabirom tih artikala izravno štitimo svoje radno mjesto, pomažemo svojoj i drugim obiteljima, razvijamo domaće gospodarstvo, osiguravamo sadašnje i buduće mirovine te ponajprije budućnost našoj djeci.

GODINA IVANA GUNDULIĆA I FRANJE KUHARIĆA

ZAGREB - Odlukom Upravnoga vijeća Hrvatske kulturne zaklade godina 2009. posvećena je hrvatskomu pjesniku Ivanu Gunduliću i zagrebačkomu nadbiskupu kardinalu Franji Kuhariću, izvijestio je na skupu u HKZ-u ravnatelj tjednika za kulturu Hrvatsko slovo Stjepan Šešelj.

O Gundulićevu pjesništvu govorio je akademik Du-bravko Jelčić, a o kardinalu Franji Kuhariću mons. Vladimir Stanković. Po Jelčićevim riječima, Gundulić je jedan od najvažnijih dopreporodnih hrvatskih pjesnika. "Kao pjesnik prolaznosti odlikuje se bogatstvom poetskih slika i snažnom misaonom refleksijom", kazao je Jelčić. Mons. Stanković je ocijenio da je kardinal Kuharić u teškim vremenima bio predvodnik Crkve u Hrvata. Dočekao je da se ostvare tri njegova stožerna cilja - stvaranje i proglašenje hrvatske državne neovisnosti, proglašenje blaženim kardinala Alojzija Stepinca te posjet papa Ivana Pavla II. Hrvatskoj, naglasio je Stanković.

STOTINU SLIKA ZA STOTU OBLJETNICU SMRTI

ZAGREB - "Josip Račić je umjetnik kojeg jako cijenimo, ali vrlo malo poznajemo", kazala je ravnateljica Moderne galerije Biserka Rauter Plančić u povodu otvaranja do sada najveće retrospektive Josipa Račića. Stota godišnjica smrti proslavila se je sa stotinu Račićevih djela - ulja, akvarela i crteža, što je odlična prigoda da javnost upozna opus koji čini neizostavnu dionicu modernoga hrvatskog slikarstva. Autor izložbe Zdenko Rus predstavio je koncepciju postava. Kontekstualizacija Račića u europsku povijest slikarstva ostvarena je tako da se u središtu ovalne prostorije nalazi njegov slavni "Autoportret" iz 1908. oko kojeg se nižu njegovi uzori i veliki učitelji - Velázquez, Rubens, Van Dyck, Manet i Leibl. Izložbu prate brojna popratna događanja, predavanja, radionice i okrugli stolovi, a napravljeni su i audiovodič te CD-ROM postava izložbe.

POSAO OD 200 MILIJUNA EURA ZA ĐURU ĐAKOVIĆA

SLAVONSKI BROD - Za Grupaciju Đuro Đaković, a osobito za Specijalna vozila najznačajniji događaj ove godine svakako je ugovaranje proizvodnje borbenih oklopnih vozila (BOV).

Osim ugovora vrijednog 112 milijuna eura za 84 oklopna borbena vozila za potrebe MORH-a, a prema odluci Glavnog stožera Oružanih snaga, u Specijalnim vozilima će biti proizvedena i dodatna 42 oklopna vozila. Prvih šest vozila isporučit će finska Patria, a dva su već stigla. S dodatkom borbene opreme, što će definirati MORH, vrijednost posla penje se i na 200 milijuna eura, a još će toliko biti realizirano putem *offset* programa.

Luka za novi svijet

Samo se preko riječke luke u SAD od 1903. do 1913. iseljava 317 638 iseljenika. U vrijeme najintenzivnijega iseljavanja, od 1904. do 1910., preko Rijeke je godišnje odlazilo između 30 000 i 50 000 osoba

Napisala: **Eliana Čandrić**

U Muzeju grada Rijeke nedavno je otvorena i može se razgledati do 28. veljače ove godine izložba pod nazivom *Merika - iseljavanje iz srednje Europe u Ameriku 1880. -1914.* Autor izložbe, kao i prateće monografije, ravnatelj je Muzeja Ervin Dubrović, a likovni postav potpisuje milanski profesor na *Nuova Accademia di Belle Arti* Claudio Cetina. Muzealac Dubrović i dizajner Cetina znali su dinamično rasporediti priče bogatih i siromašnih, obrazovanih i neukih, pustolova i bjegunaca od poljoprivredne krize, podložnika i društvene elite iz tzv. europskog *proljeća naroda* koji su se zatekli u velikom iseljeničkom valu. Bogata dokumentarna građa, raspoređena u likovno dojmljivom prostoru koji asocira na brodsku utrobu, upućuje na činjenicu kako je Rijeka bila važna iseljenička luka iz koje se početkom 20. stoljeće u SAD iselilo više od 300 tisuća žitelja srednje Europe. Među njima je bilo najmanje Riječana i Primoraca, koji su zbog povoljnije cijene karata u Novi svijet najčešće isplivali iz drugih europskih luka, a najviše Mađara, Slovaka, Nijemaca, Rumunja i Rusina.

ORIGINALNA ISELJENIČKA PISMA

U prizemlju Muzeja prikazan je složen ustroj organizacije iseljavanja, dok su priče o iseljeničkim sudbinama smještene u sive brodske kabine na katu, a cijela je izložba prožeta njihovim autentičnim svjedočanstvima koja se mogu pratiti kroz isječke pisama, kao i audio-zapise s popratnim slikama.

Blizu San Frančiška, va San Joze iman lepu kuću pul mora, na priliku kao da bi na Kantride. Vrt je pun naranči. Moren reć mane j' lepo. Kuntenat san svojega življenja..., isječak je iz jednog pisma što ga je 1913. napisao Zvane Katić, iseljenik iz Halubja.

Oglas riječke luke – poziv putnicima za Novi svijet na prijelazu 19. u 20. stoljeće

U projektu koji je započeo 2006. Muzej grada Rijeke okupio je dvadesetak znanstvenika iz zemlje i inozemstva, a od inozemnih institucija bili su uključeni *Ellis Island Immigration Mu-*

seum iz New Yorka, *Civici Musei di Storia ed Arte* iz Trsta, Muzej Vojvodine iz Novog Sada i *Landesmuseum Joanneum* iz Graza.

Iseljavanje iz Hrvatske ima mnoge sličnost s iseljavanjima iz srednjoeuropskoga prostora kojemu Hrvatska povijesno i kulturno pripada. Posebice se te sličnosti uočavaju kad se iseljavanja s tih prostora promatraju kroz gospodarsku prizmu, makar jakom migracijskom motivacijom možemo smatrati i tadašnje političke prilike. Pomnija analiza političkih razloga vjerojatno bi otkrila da Hrvati, unatoč ilirskom preporodu i velikom stupnju autonomije koji su imali u okviru Austro-Ugarske, ipak nisu bili zadovoljni. Stoga je jedino u okviru istraživanja emigracije iz širokih područja srednje Europe moguće sagledati ulogu riječke luke. - Naš njujorški suradnik John P. Kraljic, podrijetlom s otoka Krka, napisao je tekst o Rijeci kao iseljeničkoj luci. Tema me više godina kopkala. Prije tri godine započeo sam s radom na izložbi i opsežnoj monografiji, a zanimala me je, uz iseljenike koji odlaze u Ameriku preko riječke luke, prije svega, opća po-

Iz Austro-Ugarske iselilo je oko pola milijuna Hrvata

Riječka luka 1880. -1914. Cunardov parobrod "Caronia" u Rijeci

Potruga za ljudskim sudbinama

Životne priče iseljenika u Muzeju grada Rijeke susrećemo u nizu sivih brodskih kabina u koje ulazimo kroz prolaze u obliku ljudskih silueta, koje pažljivi posjetitelj, na temelju potpisa, može iščitati poput najtrofejnijega filmskog obrasca iz *Titanica*. Potraga za svakom ljudskom sudbinom koju naznačuje istraživački tim ove izložbe, potraga je poput filmske istrage za dijamantom ogrlicom koja uvijek vodi do neke stogodišnjakinje Rose Dawson Calvert, koja tvrdi da ima koji znak o potvrdi nečijeg identiteta.

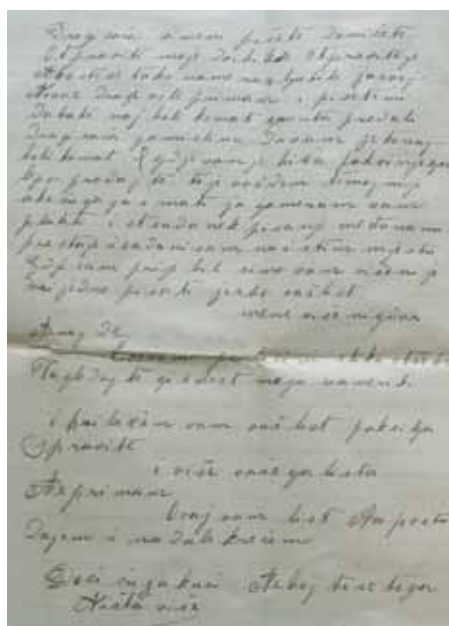
java iseljavanja iz srednje Europe, što je potkraj 19. stoljeća započela teći nezaustavljivom ustrajnošću do naših dana. Da je tema više nego privlačna i aktualna, za istraživače koliko i za muzealce, potvrđuje i to što je u međuvremenu u nekadašnjim iseljeničkim lukama otvoreno više muzeja i muzejskih postava – u Bremerhavenu (1905.), Hamburgu (2007.) i u Đenovi (posebna cjelina u *Musei del Mare e della Navigazione*, 2008.). Unatoč naglascima na riječkoj luci i pojačanu zanimanju za primorske i hrvatske iseljenike, izložba i monografija ipak odražavaju probleme i sudbinu iseljenika s tada jedinstvenog područja srednje Europe, koje obuhvaćaju grani-

ce zajedničkog Carstva. U stotinjak godina emigrantskog odljeva, u razdoblju od napoleonskih ratova do međuratnog doba, pedesetak je milijuna Europljana sudjelovalo u velikoj prekomorskoj seobi koja je ostavila jednako duboke tragove na obje strane – na društvenu zajednicu zemalja iz kojih iseljenici odlaze i na život u zemljama u koje dolaze, kazao je autor izložbe Ervin Dubrović.

VELIKA ISELJENIČKA LUKA

Uz europske iseljeničke luke kao što su Liverpool, Bremerhaven i Hamburg u stoljeću masovne europske emigracije preko oceana pojavljuju se i nove luke poput Rotterdama, Antwerpena, Le Ha-

vrea, Southampton, Đenove, Napulja i Rijeke. Iz srednje Europe, točnije iz Austro-Ugarske, u razdoblju od 1871. do 1915. iselilo se 4 383 000 ljudi. Samo se preko riječke luke u SAD od 1903. do 1913. iseljava 317 638 iseljenika. U vrijeme najintenzivnijega iseljavanja, od 1904. do 1910., preko Rijeke je godišnje odlazilo između 30 000 i 50 000 osoba. Po broju ukrcanih iseljenika, riječka je luka na 8. mjestu među europskim kontinentalnim lukama. U veljači 1891. američki Kongres donosi zakon kojim se pokušava poboljšati izbor imigranata. Sjevernjaci – Englezi, Nijemci, Skandinavci – poželjniji su od južnjaka. Kriza 1907. dovodi do još većih ograničenja koja su napose na

Pismo Jure Starešinića ocu u Ozalji (Zavičajni muzej Ozalj)

Emigranti s Krka na jednom od prvih nebodera u Chicagu (iz zbirke I. Nemeca)

Autor izložbe je Ervin Dubrović, a likovni postav potpisuje Claudio Cetina

snazi nakon Prvoga svjetskog rata, kada gotovo posve prestaje iseljavanje iz srednje Europe. U to se doba, napose nakon svjetske depresije 1929., mnogi vraćaju u stari zavičaj.

Uz izumitelja svjetskoga glasa Nikolu Teslu, među iseljeničkim mnoštvom od gotovo pola milijuna Hrvata (Nejašmićeva procjena) jest i Franjo Frank Zotti (Kotor, 1872. – Los Angeles, 1947.) koji iz Boke kotorske, preko riječke luke, odlazi u New York već 1889. Budući da zna engleski, brzo se snalazi i postaje najmućniji Hrvat u New Yorku. Uz putnički biznis od 1893. postaje i bankar (*Frank Zotti & Company*) te osniva poslovnice u Pittsburghu, Chicagu i drugdje, a otvara i filijalu u Baselu u Švicarskoj. Vlasnik je od 1898. *Narodnog lista*, najvećih hrvatskih novina u Americi, postaje i predsjednik Hrvatske bratske zajednice (1906.). A onda se sve okreće naopako jer ga pokopa financijska kriza 1907.

BOGATI I SIROMAŠNI ISELJENICI

Među izdvojenim je sudbinama i nakladnik prve hrvatske tiskane knjige u iseljeništvu, Josip Marohnić (Hreljin, 1866. – Pittsburgh, 1921.). Marohnić u Ameriku odlazi 1893. Najprije se nastanjuje u Chicagu i radi u tiskari, no uskoro otvara vlastitu tiskaru i objavljuje knjige i novine. Već 1897. seli se u Pittsburgh, gdje uspješno razvija poslove. Među utemeljiteljima je Hrvatske narodne zajednice (poslije Hrvatska bratska zajednica) i glavni blagajnik od 1897. do 1909. te njezin predsjednik od 1912. do smrti 1921. Prvi je Hrvat kojega prima američki predsjednik – W. H. Taft (1911.).

Većina je ipak siromašnih iseljenika poput Gjure Koroljevića iz Dalja koji se početkom 20. stoljeća uputio u Ameriku i "poručuje braći da tamo ne idu i ne misle da su plotovi ovdje opleteni kobasicama i da pečeni pilići padaju...".

Preko oceana odlazi i vođa mađarske revolucije Lajos Kossuth (Monok, 1802. – Torino, 1894.). Iseljava se i jedan od najpoznatijih austrougarskih revolucionara Hans Kudlich (Lobenstein, Šlezija, 1823. – Hoboken, New Jersey, 1917.). Pridružuje im se i liječnik, političar, no-

vinar i "kriminalni sociolog" Ante Biankini (Stari Grad na Hvaru, 1860. – Chicago, 1934.) koji odlazi u Chicago 1898.. Radi u bolnicama i stječe zvanje docenta kirurgije na *Northwestern University* (1900.–1915.). Postaje i predsjednik Jugoslavenškoga narodnog odbora u SAD-u (1915.) i član JO u Londonu (1916.). Istražuje i probleme alkoholizma i kriminala među hrvatskim iseljenicima, uzrokovanim socijalnim okolnostima (objavljuje *Kriminalnu sociologiju*, Zagreb, 1909.). ■

ENG The "Merika" – *Emigration From Central Europe to America from 1880 to 1914* exhibition opened recently at the City of Rijeka Museum and can be viewed to 28 February. At the beginning of the 20th century Rijeka was one of the largest ports for emigration to North America.

POZDRAV BOŽIĆU ZA OBNOVU CRKVE

VOJVODINA - U crkvi Svetog Mihajla Arhanđela u Bačkom Bregu 21. prosinca održan je humanitarni božićni koncert. Gotovo 200 sudionika iz Hrvatske i Vojvodine skladno je pjevalo i sviralo pod svodovima crkve, koju su vjernici iz Berega i okolnih župa ispunili do posljednjeg mjesta. Pjevalo se dolazećem Božiću, pjevalo se vjernicima koji su svojim priložima potpomogli akciju prikupljanja sredstava za najhitnije građevinske zahvate na sanaciji dijela crkve sklonog rušenju. Ta crkva, stara 279 godina, iako je objekt

od velikog značenja, u opasnosti je od ružiranja. U najkritičnijem je stanju sakristija, za čije su očuvanje nužni građevinski zahvati. (Ivan Andrašić)

DONACIJA HRVATIMA U RUMUNJSKOJ

RUMUNJSKA - Tomislav Vlahutin, kulturni ataše hrvatskog veleposlanstva u Bukureštu, posjetio je tijekom Božića hrvatsku zajednicu iz Rumunjske, a najviše se zadržao u Dvojezičnoj rumunjsko-hrvatskoj gimnaziji, gdje je razgledao učionice i razgovarao s učenicima. Povod posjetu visokog gosta bila je donacija Hrvatske ambasade u Bukureštu karaševskoj dvojezičnoj gimnaziji u vrijednosti od 2 000 €, ali i donacije školi i župi iz Lupaka u vrijednosti od 5 000, odnosno 3 000 €. Donacija hrvatske ambasade iskorištena je za kupnju stolica i ormara za kabinet fizike iz Dvojezične gimnazije, za uvođenje centralnog grijanja u Osnovnu školu u Lupaku, te za kupnju novih stolica za crkvu u istom mjestu. Ravnatelj Dvojezične gimnazije prof. Đuređ Sorka zahvalio je predstavniku Ambasade na ovoj vrijednoj donaciji i naglasio kako ovakve humanitarne geste pomažu podizanju kvalitete nastave i boravku učenika u školama.

PRVI KONCERT MARKA PERKOVIĆA THOMPSONA U MAĐARSKOJ

MAĐARSKA - Da Marko Perković Thompson nije samo megapopularan među hrvatskim iseljeništvom već i među našim manjincima, tj. pripadnicima hrvatskih manjina u Europi, dokazao je svojim koncertom održanim potkraj prošle godine u mađarskom Sambotelu (Szombathely). Thompson i band održali su u tom gradu u zapadnoj Mađarskoj veliki koncert pred više tisuća svojih obožavatelja koji su ispunili dvoranu Arena Savaria. Koncert je ostvaren uz svesrdnu pomoć istaknutih gradišćanskih Hrvata iz Mađarske (Mikološ Kohut, dr. Franjo Pajrić, Rajmund Filipović...). Bilo je to prvo Thompsonovo gostovanje u toj zemlji, no sigurno ne i posljednje prema onome kako je koncert protekao. Domaćini su bili više no gostoljubivi, a ono što je Thompsona i band ugodno iznenadilo jest to što je publika znala sve pjesme od početka do kraja. Nakon koncerta Thompson se dugo družio s publikom. Koncert su pratili i tamošnji mediji kojima je Thompson dao izjave, a Mađarska je televizija snimila posebnu reportažu koju je emitirala u programu za Hrvate.

GRADIŠĆANSKI KALENDARI ZA 2009.

AUSTRIJA - Hrvatsko kulturno društvo u Gradišću izdalo je tradicionalni zidni kalendar za 2009. Kalendar je posvećen 80. obljetnici utemeljenja HKD-a. Na stranicama mjeseca u godini naše su se fotografije važnih događaja u proteklih 80 godina. Dvojezični adventski kalendar izdali su i učenici Panonske gimnazije u Gornjoj Pulji s učiteljicom Gizelom Čenar. "Radujmo se" je stolni kalendar koji za svaki dan Adventa nudi po jednu hrvatsku i nje-

mačku stranicu s različitim tekstom i crtežima. Kalendar su učenici prezentirali na koncertu u kaštelu u Šuševu. Izdanje kalendara u tiraži od 500 komada omogućilo je Hrvatsko kulturno društvo u Gradišću. (dšš)

BAČKE SLAMARKE IZLAŽU U ZAGREBU

ZAGREB - Hrvatska Paneuropska unija i Udruga za potporu bačkim Hrvatima u Zagrebu su organizirale izložbu slika od slame *Krhka ljepota – trajna vrijednost*. Izložbom, otvorenom 16. prosinca, predstavljala se autohtona hrvatska manjina u Vojvodini i bačko selo Tavankut kao središte ove jedinstvene slikarske tehnike. Značaj ovoga kulturnog događaja svojim dolaskom, uz mnoge ljubitelje umjetnosti, podržali su predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća Branko Horvat iz Subotice, predsjednik HKPD-a "Matija Gubec" iz Tavankuta Ladislav Suknović, predsjednik zagrebačke Udruge za potporu bačkim Hrvatima Stjepan Skenderović, zamjenik predsjednika Udruge Naco Zelić te predsjednik Hrvatske Paneuropske unije Pavo Barišić. Na izložbi su predstavljeni radovi samoukih umjetnica, i to od onih najpoznatijih do onih koje umjetnička afirmacija tek očekuje, riječju, Teze Milodanović (1936. -1998.) iz Žednika i Mare Ivković Ivandekić iz Đurđina (1919. - 2006.) te najmlađih, Tavankučanki Kristine Kovačić (1981.) i Branke Cvijin (1986.). (dšš)

TRADICIONALNI BOŽIĆNI KONCERT U PEČUHU

MAĐARSKA - U organizaciji Hrvatske redakcije MTV-a, Generalnog konzulata RH u Pečuhu, Veleposlanstva RH u Budimpešti i Hrvatskog kazališta, 15. prosinca u auli Medicinskog fakulteta u Pečuhu održan je tradicionalni Božićni koncert koji je okupio osamstotinjak posjetitelja. Kako je u ime organizatora kazao Mišo Balaz, urednik Hrvatske kronike, emisije na hrvatskom jeziku pri Mađarskoj televiziji, pečuški Božićni koncert ima dugu tradiciju, priređuje se neprekidno od 1992. godine, okupljajući Hrvate ove regije, a i šire, u predbožićnom druženju. Svake godine neka nova zvijezda hrvatske glazbene scene obraduje publiku svojim nastupom. Ove su godine to bili *Najbolji hrvatski tamburaši* sa Stankom Šarićem na čelu. Osim popularnih gostiju iz Hrvatske, pečuška je publika mogla uživati u nastupima Ženskog pjevačkog zbora Augusta Šenoe iz Pečuha, KUD-a Ladislava Matuška iz Kukinja, te mališanima iz Hrvatskog vrtića iz Pečuha.

U čast doajenu gradišćansko-hrvatskoga pjesništva

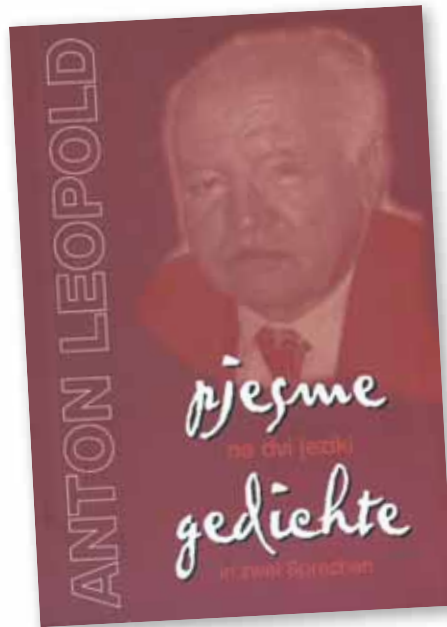
Leopold je do sada objavio šest zbirki pjesama i pripovijedaka. S obzirom na ograničenu književnu recepciju s kojom se suočavaju pisci koji pišu na gradišćanskohrvatskom književnom jeziku, upornost Antona Leopolda zaslužuje pozornost

Napisao: **Đuro Vidmarović**

Djelatna zajednica hrvatskih komunalnih političarov" i "Panonski institut", dvije važne ustanove gradišćanskih Hrvata u Austriji, objavile su hrvatsko-njemačku zbirku stihova "Pjesme na dvi jeziki" doajena gradišćanskohrvatskoga pjesništva Antona Leopolda, kao prilog svečanom obilježavanju pjesnikova 80. rođendana. Slavljenik je rođen 1928. u poznatome hrvatskom selu srednjeg Gradišća Frakanavi, iste godine kada je umro (rođen u tom selu) najveći i do sada nenadmašeni pjesnik Mate Meršić Miloradić, tvorac gradišćanskohrvatskog subetnonima i utemeljitelj suvremenoga gradišćansko-hrvatskoga književnog jezika. Leopold je ostao trajno nadahnut stvaralaštvom svojega velikoga prethodnika i njegovo književno djelo slijedi estetiku i poetiku Miloradićeve.

Anton Leopold plodan je autor. Do sada je objavio šest zbirki pjesama i pripovijedaka. S obzirom na ograničenu književnu recepciju s kojom se suočavaju pisci koji pišu na gradišćanskohrvatskome književnom jeziku, upornost Antona Leopolda zaslužuje pozornost. Zapravo, on je cijeli svoj stvaralački život, a počeo je objavljivati pjesme 1946. godine, posvetio jeziku svoje manjine, jačanju hrvatske narodnosne svijesti, iskazujući ljubav za materinski jezik, zavičaj i domovinu.

U zbirci koju predstavljamo Leopold je objavio pjesme pisane po modelu znamenite Goetheove "Nachtlied", pjesme od osam redaka. Sadržajno u njima pjesnik zadržava svoju životnu tematiku i opredjeljenje. S godinama je izoštrio osjećaj za rimu, tako da mu je versifikacija vrlo kvalitetna. Možda, u ovome trenutku,

Leopold najbolje vlada gradišćansko-hrvatskim jezikom kao oruđem svojega poetskog izražavanja. U nekim je ostvarenjima dosegao visinu Miloradićevih uradaka. Manjinski pjesnik u Gradišću, odnosno u Beču, gdje živi velik dio manjine, okružen je stranim jezičnim morem. Njegov je materinski jezik sveden na obiteljski krug, te druženje u klubu i sa sunarodnjacima. Tu su manjinske novine i kratkotrajni radioprogram, a danas i kablovska TV koja mu omogućuje, ako želi, gledanje hrvatskoga programa. Dakle, glede jezika, situacija je teška, pa i obeshrabrujuća.

Leopold ne bježi od isticanja svoje narodnosne pripadnosti. Bez plemenitoga hrvatstva njegov rad, pa i život imao bi drugi smisao. To otkriva u nadahnutoj pjesmi *Pjesme živi glas*:

*U pjesmica moji
Živ glas,
Po dobroj volji
Za sve Vas
Rič dižem ja:
Svako dobro za
Hrvatstvo,
Slogu i bratstvo,
Ljubav nam sja!*

Hrvatstvo se potvrđuje u jeziku. Dok budu postojali ljudi koji u Gradišću govore svojim materinskim, hrvatskim govorom, postojat će i hrvatska nacionalna zajednica. Stoga naš pjesnik odaje počast jeziku, kao izvoru i uviču svoje samobitnosti:

Jezik

*Dva značenja ima
Jezik,
Vidit očima
Kot kotrig,
V usti gibljiv,
No, kod nas i
Govor znači,
Os pri kotači,
Kroz zvuke živ!*

Ostaje dvojba glede dvojezičnog objavljivanja Leopoldovih pjesama. Ako slijedimo Lotmana, tada se slažemo da dvojezičnost ne postoji. Slijedeći pak objektivnu situaciju u Gradišću, nameće se pitanje: kako na njemački prevesti, recimo, pjesme koje smo naveli?

Pozdravljamo Antona Leopolda kao pjesnika koji je zadužio nacionalnu književnost u najširem smislu. *Mnohaja lita!* ■

ENG *Pjesme na dvi jeziki (Poems In Two Languages)*, a Croatian-German collection of poetry by Anton Leopold, the leading poet among Croatians in Gradišće (Burgenland), was recently published in honour of the poet's 80th birthday festivities.

“Ova je nagrada prozor kroz koji se vraćam kući!”

“Posebnost nagrade ‘S. S. Kranjčević’ meni osobno gotovo je šok zbog toga što sam, iako ne pišem hrvatski, nego, kao što to ja zovem, vježbam prste duše – dobila nagradu za takvo pisanje”

Dragica Rajčić

Razgovarala: Anči Fabijanović

Snimio: Ratko Mavar

Nagradu “Silvije Strahimir Kranjčević” za literarno stvaralaštvo iseljenika i njihovih potomaka koju dodjeljuje Hrvatska matice iseljenika podružnica Rijeka dobili su Vlado Franjević iz Lihtenštajna za pjesništvo, te Dragica Rajčić iz Švicarske za prozno stvaralaštvo. U ovome broju Matice donosimo razgovor s Dragicom Rajčić, a u sljedećem s Vladom Franjevićem.

Prva nagrada za prozu pripala je Dragici Rajčić za njezin uradak *Slike* koji je ocijenjen kao “vrlo dobra refleksivna i stilski dotjerana proza. Ovaj autobiografski prozni zapis odiše čudesnom iskrenosti do bola i stilskom ljepotom”. Dragica Rajčić trenutačno živi u SAD-u. Rođena je 1959. u Kaštelima kraj Splita. Objavljuje poeziju, prozu i kazališne komade. Dobitnica je brojnih književnih

nagrada, među kojima i nagrade *Adelbert von Chamisso* (1994.) za promicanje književnika kojima njemački nije materinski jezik. Radi kao predavačica pisanja na Visokoj umjetničkoj školi instituta za literaturu u Bielu. Trenutačno boravi u Lexingtonu u SAD-u kao predavačica kreativnog pisanja.

Koliko autobiografskog ima u Vašim djelima? Isprepleću li se činjenice s maštom i što je presudnije kod Vas? Imam dojam da u svojim pjesmama, ali i svojoj prozi ne štedite ni sebe ni druge – dosta ste kritični prema ljudima i događajima oko sebe. Odakle ta oštrina, možete li je protumačiti?

— Švicarski je pisac Max Frisch odgovorio da je nemoguće pisati autobiografsku istinu. S druge strane, nemoguće je zaobići sebe i svoje iskustvo oblikujući pjesmu. Ja se držim one G. Benna da lirsko ja nije

moje svakodnevno ja, nego instanca koja sveobuhvatno govori o iskustvu gledanja iz mene. Prema tome, trudim se biti što bliže tom *sebi* koje mi uvijek izmiče i mijenja se. Da ja kao pisac ne štedim sebe ni druge, vjerojatno se odnosi na moj način upotrebe ironije i humora u oslikavanju stvarnosti. Upravo je ta “bespoštednost” odmak i bolje viđenje sebe i drugih. To ja pjesnički ne postoji ako nije u odnosu s drugima i ako ga drugi ne oblikuju.

Recite nešto za čitatelje Matice o tome kakva je razlika u statusu pisca u Europi i u SAD-u? I još nešto: kako birate književni izraz (proza, poezija, drama), prema temi ili...?

— Status je pisca preopširna tema da bih mogla odgovoriti u dvije rečenice. Ako mislite na materijalni status, onda je jasno da postoje dva parametra kojima se taj status može mjeriti - naklada i koliko ljudi može čitati knjige u originalu kao i žanr koji pišete. Materijalni status pisca ni u jednoj zemlji nije sjajan, naravno, osim onih pisaca koji su korifeji i dobivaju nagrade koje većinom dolaze kasno.

Razlika između SAD-a i Europe vrlo je bitna u poimanju toga što je lijepa književnost. Dok europska književnost, rekla bih, gotovo boluje od lartpurlartizma, američka se drži anglosaksonskoga shvaćanja da su jasnoća i čitljivost bitne oznake dobre književnosti. O ovim se shvaćanjima može raspravljati, ali ostaje činjenica da se i u Europi, bar na razini kratke priče i tzv. realnoga pristupa, mijenja diskurs u korist jednostavnosti, a ne kompleksnosti, recimo, francuskih nadrealista. Tendencija na obama kontinentima jest da mediji lansiraju *home stories* o piscima, da je u žarištu interesa lik, a tek onda djelo pisca kao strategija prodaje knjiga. U Hrvatskoj kao tranzit-

noj zemlji pisci su u većini nezaštićeni i prisiljeni zbog egzistencijalne problematike raditi kao novinari-kolumnisti ili živjeti od milodara obitelji. No biti umjetnik ni na jednom kontinentu nije dobra opcija za situiranost.

Vama jezik, razvidno je, ne predstavlja problem – tečno govorite i dobro pišete i na njemačkom i na engleskom, a kad govorite hrvatski kažete “znam samo govoriti’ po kaštelanski”. Znači li to da su ipak korijeni kod vas jaki i da zapravo podneblje i ljude odakle ste potekli nećete nikad zaboraviti?

— Meni je jezik problem ili, ako hoćete, meni svijet koji vidimo “jezikom” znači problem. Natuknicu da govorim samo kaštelanski više sam spomenula kako bih istaknula da ipak postoji taj gotovo prvi i neupitniji jezik djetinjstva kojim dotičemo svijet i koji nam je blizak i neupitan. To su posebne riječi koje uskrсну iz dijalekta i dotaknu nam bit srca ili sjećanja. Ne, nije problem u učenju stranog jezika, nego u našem pamćenju koji nema emocionalnog doticaja s riječima “drugoga” stupnja stranog jezika. Za mene kao pisca to znači da imam gotovo “metapogled” pišući na stranom jeziku, jer značenja “pomjeram” gotovo kao dijete koje se igra.

Kako je druge učiti pisati? Objasnite malo svoj pristup, ali i uvjete rada u SAD-u: točno mjesto gdje radite, kakvi ljudi tamo dolaze, što im kažete...?

— Za razliku od ostalih umjetnika, kao npr. slikara ili glazbenika, obrazovanje pisca je prepušteno do sedamdesetih godina njegovom “geniju” ili studiju književnosti. U SAD-u je od sedamdesetih pa do sada nastao pravi *boom* radio-nica kreativnog pisanja kao samootkrića. To je jedna vrsta psihološke pomoći u izražavanju. Danas je u SAD-u gotovo nemoguće naći pisca koji nema fakultetsko obrazovanje *Maister of Arts*. Time je SAD dalje od Europe ili njemačkoga govornog područja, gdje se studij pisanja dosad događao u Leipzigu, Heidelbergu i, najnovije, u Bielu u Švicarskoj. Riječ je o studiju lektire i rada na svojim tekstovima. Ja osobno, kao i mnogi kolege moje generacije, sve što znamo

o pisanju naučili smo kao samouki čitatelji, ali ne raspravljajući s kolegama. Kritiku smo “saznali” tek objavljujući. Moje je stajalište da treba demistificirati “genija” i da, sigurno, postoji minimum onog što je tzv. *Handwerk*, tj. Zanat, koji se tek kasnije (kao uostalom i kod onih koji posjećuju akademiju slikarstva) kanalizira u osobnom rukopisu koji nije moguće naučiti.

U SAD-u sam radila s grupom pisaca amatera na slušanju i čitanju proze i poezije. U Švicarskoj upravo pripremam koncept o dvojezičnom pisanju i još vam ne mogu odgovoriti kako će to konkretno izgledati s ovdašnjim studentima.

nespojivog. Kao primjer kako nas jezik oblikuje, evo pjesme:

*In unschuld Zunge gewaschen
Auf dem Papier reitet mich das Wort
darüber hinaus*

(U nevinosti jezik oprala / Na papiru jaše me riječ / Preko i dalje)

Možda je pitanje što za vas znači nagrada S. S. Kranjčević preklasično, ali ga moram postaviti. Dakle, molim Vaš odgovor...

— Sve nagrade pa tako i ova, S. S.

Ravnateljica HMI-a Danira Bilić s nagrađenim spisateljicama Vladom Franjevićem i Dragicom Rajčić

Kažite nešto sami o sebi ili pak ponudite jednu kiticu ili ulomak iz djela, a koji Vam najbolje u ovome trenutku odgovara...

— Nerado govorim o sebi jer, zapravo, djelo govori mnogo više. Možda samo da kažem da se stjecajem životnih okolnosti koristim “svojim” jezikom - njemačkim - kao izražajem za situaciju “tranzitnih” ljudi. Pripadam tzv. piscima koji ne pišu i ne objavljuju na svom prvom jeziku, već na jeziku zemlje u kojoj boravam, u mojem slučaju jeziku njemačkoga govornog područja Švicarske. Moje hrvatsko podrijetlo i odmak od hrvatskog jezika kao jezika koji me je oblikovao prenosim katkad i nesvjesno u metafore novoga jezika. Time doista radim na stvaranju simbioze gotovo

Kranjčević, u prvom su redu predah, osjećaj sreće da je posao, koji se mno-mo bavi ili ja njime, zapažen. Posebnost nagrade S. S. *Kranjčević* meni intimno gotovo je šok zbog toga što sam ja, iako ne pišem hrvatski, nego, kao što to zovem, vježbam prste duše – dobila nagradu za takvo pisanje. Osjećam se kao na izboru za *miss* na kojem pobjeđujem jer imam lijepu kosu, dok je zapravo čitav ostatak mene u mraku. To je lijepo i nekako gorko, jer ja trideset godina ne razvijam poetiku na hrvatskom. No radost je velika, u prvom redu zbog moje obitelji kojoj je moja književnost na njemačkom nečitljiva. Možda je spomenuta nagrada prozor kroz koji se vraćam kući kao to što jesam - književnica hrvatskoga podrijetla. ■

ENG The Silvije Strahimir Kranjčević Award for Literature, conferred by the Croatian Heritage Foundation's Rijeka branch office, has been awarded to Dragica Rajčić of Switzerland for her work in prose.

Grad na četiri rijeke

S obzirom na svoje prirodne i kulturne znamenitosti te stotine tisuća turista koji svake godine prolaze kroz grad, potencijal Karlovca kao turističkog odredišta nije ni približno iskorišten

Panorama Karlovca

Napisao i snimio: Ivo Aščić

Grad Karlovac nastao je na ušću rijeke Korane u Kupu ispod staroga grada Dubovca potkraj 16. stoljeća radi obrane od stalnih turskih napada. Ime je dobio po svome osnivaču austrijskom nadvojvodi Karlu II. Habsburškom. Gradska mu je jezgra izgrađena u obliku šesterokrake zvijezde sa središnjim trgom i ulicama koje se sijeku pod pravim kutem. Bio je to vrhunac tadašnjega graditeljskog i fortifikacijskog umijeća. Između ostalih građevina, u gradu su izgrađene palače, sakralni i vojni objekti. Sve do 1693. godine Karlovac je bio pod vojnom upravom, a slobodni kraljevski grad postaje tek 1776. godine.

O tim teškim vremenima i značenju grada-utvrde govorio je i zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić u svojoj propovijedi u crkvi Presvetog Trojstva u Karlovcu 31. kolovoza 2008. u prigodi obilježavanja 350. godine od dolaska franjevacu u Karlovac: "Ono je stoljeće bilo teško za našu prošlost, prošlost hrvatskog naroda i Katoličke crkve, jer

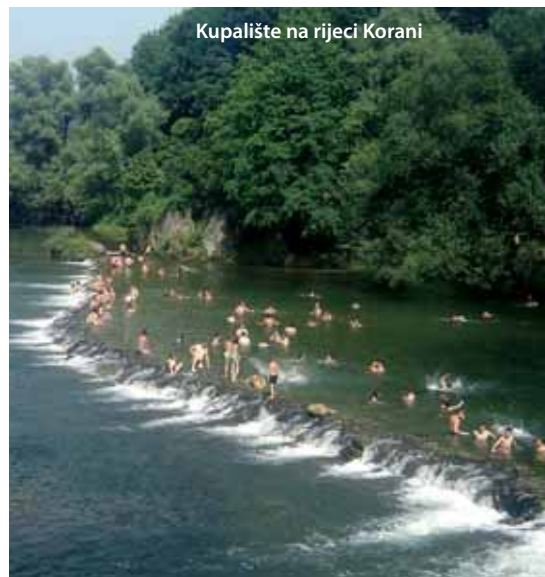
tada su s istoka prodirali Turci u svojim osvajanjima. To nije bila samo borba protiv ljudi nego i pokušaj zatiranja Crkve i katoličke vjere. Tada je bila potrebna utvrda koja je znak vojne vlasti, kao i duhovne koja će dizati narod, te mu u svim mukama i tegobama života donositi svjetlo."

Zbog svojega geostrateškog položaja u 18. i u većem dijelu 19. stoljeća Karlovac je postao vrlo važan trgovački grad izuzetno bogat i razvijen. U tome vremenu grade se poznate ceste od Karlovca prema moru: *Karolina* prema Bakru, *Jozefina* prema Senju i *Lujzijana* prema Rijeci. Također, Karlovac je prvi kontinentalni hrvatski grad s električnom energijom i prvi sa zgradom kinematografa. Tijekom Domovinskog rata grad bio je na prvoj crti bojišnice te je pretrpio velike ljudske i materijalne gubitke.

Danas kroz Karlovac prolaze suvremena autocesta i željeznica koja povezuje kontinentalnu Hrvatsku i srednju Europu s Jadranskim morem. Također, grad Karlovac kao sjedište Karlovačke županije sa 60-ak tisuća stanovnika ubraja se u srednje velike hrvatske gradove.

NEISKORIŠTENI TURISTIČKI POTENCIJALI

S obzirom na svoje prirodne i kulturne znamenitosti te stotine tisuća turista koji svake godine prolaze kroz grad, potencijal Karlovca kao turističkog odredišta nije ni približno iskorišten. Utvrđeni grad Dubovac iz prve polovice 14. st. na sjeverozapadnom dijelu grada sa stal-

Kupalište na rijeci Korani

Stari grad Dubovac iz 14. stoljeća

Gradsko kazalište "Zorin dom"

nom muzejskom izložbom, franjevački samostan sa zbirkom umjetničkih djela i crkva Presvetog Trojstva iz 16. st. opremljena bogatim baroknim inventarom, *Zorin dom* – središnja kulturna institucija grada, muzejska zbirka naoružanja iz Domovinskog rata, nadaleko poznata manifestacija "Dani piva", stoljetni parkovi i promenade samo su neki od razloga zbog kojih vrijedi posjetiti grad na četiri bistro zelene rijeke – Kupu, Koranu, Dobru i Mrežnicu.

Možda razloge treba tražiti u još uvijek vidljivim tragovima rata ili u nedovoljno obnovljenim turističkim objektima, ali svakako i u slaboj informiranosti posebice stranih turista kojima bi ovaj grad bio idealna stanica za kraći odmor prema Jadranu ili prema njihovim domovima u srednjoj i sjeveroistočnoj Europi.

MUZEJ NAORUŽANJA I HRVATSKI SAMOKRES

U karlovačkom predgrađu Turnju, na mjestu bivše austrijske vojarne i na prvoj crti obrane grada tijekom Domovinskog rata nalazi se jedinstvena muzejska zbirka naoružanja iz Domovinskog rata. Na površini od nekoliko stotina četvornih metara postavljeno je petnaestak eksponata teškoga borbenog naoružanja kojim se koristila Hrvatska vojska tijekom Domovinskog rata te nekoliko izložaka fortifikacije. Ovaj muzej, jedini takve vrste u Hrvatskoj, prije svega je sjećanje na hrvatske branitelje koji su svoje živote dali u obranu Domovine te na uspješnu pobjedu nad znatno moćnijim neprijateljem, pri čemu su u teškim borbama upotrebljavana improvizirana naoružanja jer drukčijih nije bilo. Nasuprot muzeju nalazi se spomen-obilježje za 239 poginulih branitelja koji su svoje

živote položili na oltar domovine sprečavajući ulazak neprijatelja u grad.

Privatno poduzeće HS Produkt d. o. o. iz Karlovca jedno je od malobrojnih u našoj zemlji koje se bavi proizvodnjom i prodajom vatrenog oružja. Osnovano je 1991. godine, a danas zapošljava i nekoliko stotina razvojačenih branitelja. Ono po čemu je ovo poduzeće poznato to je proizvodnja poluautomatskog pištolja HS 2000. Osim na domaćem tržištu, hrvatski samokres se prodaje i u inozemstvu, a posebice u SAD-u. Ovaj hrvatski proizvod može izdržati najekstremnije uvjete. Nekoliko je puta prema izboru specijaliziranih časopisa za oružje proglašen najboljim pištoljem.

150. GODINA ZORE

Početkom prosinca 2008. godine u *Zorinom domu* poznatijem kao gradskom kazalištu u Karlovcu proslavljena je 150. obljetnica prvoga hrvatskog pjevačkog društva "Zora". Bio je to lijep, ali i tužan podsjetnik na godine kad je ovaj grad

bio poznat kao najdomoljubniji hrvatski grad. Upravo je domoljublje jedan od glavnih postulata ovoga zbora. Naime, još davne, 1858. godine grupa karlovačkih rodoljuba iskoristila je iskustvo Janka Modrušana, člana glasovitog bečkoga pjevačkoga zbora, te osnovala Društvo karlovačkih pjevača koje deset godina poslije mijenja ime u Prvo hrvatsko pjevačko društvo "Zora" te okuplja 130 članova. U to doba "Zora" sudjeluje u svim gradskim zbivanjima. Po uzoru na karlovačku "Zoru" u Chicagu 1902. godine hrvatski iseljenici osnivaju Hrvatsko pjevačko društvo "Zora".

Godine 1941. "Zori" je zabranjen rad. Tek 1978. osnovan je Mješoviti pjevački zbor "Zora", a 1990. zboru je vraćeno njegovo izvorno ime – Prvo hrvatsko pjevačko društvo "Zora".

Tijekom svojega ponovnog rada "Zora" je priredila Karlovčanima brojne cjelovečernje koncerte, a u svojem radu njeguje podjednako sakralni i svjetovni glazbeni repertoar. ■

Spomen-obilježja poginulim hrvatskim braniteljima na Turnju

Franjevačka crkva Presvetog Trojstva

ENG The city of Karlovac is situated some fifty kilometres to the southwest of Zagreb. Given its natural and cultural points of interest and the hundreds of thousands of tourists that pass that way every year, the city has by no means realised even a fraction of its potential as a tourist destination.

Esperantom u promociji hrvatske iseljeničke književnosti

“Nakon hrvatskoga pjesništva u Mađarskoj, Austriji i Italiji, sada su na redu knjiga *Poezija i proza rumunjskih Hrvata* te izabrani literarni tekstovi Šimuna Šite Ćorića”, rekla je Marija Belošević, tajnica Hrvatskoga esperantskog saveza

Prigodom predstavljanja knjiga na štandu HMI-a

Razgovarala: **Željka Lešić** Snimio: **Ratko Mavar**

Nakon predstavljanja knjiga Hrvatskoga esperantskog saveza posvećenih hrvatskoj iseljeničkoj književnosti, na štandu Hrvatske matice iseljenika, razgovarali smo s Marijom Belošević, vodećom antologičarkom na esperantu. Tom je prigodom na Matičinu štandu bilo priređeno predstavljanje knjiga *Pjesništvo gradišćanskih Hrvata - Poemaro de burglandaj kroatoj* (Kroata Esperantista Unuigo-Zagreb), koju su uredili Marija Belošević i Đuro Vidmarović, te *Pjesništvo moliških Hrvata - Poezio de Molizoj Kroatoj* (Književno stvaralaštvo Hrvata van domovine, knjiga III, Hrvatski esperantski savez).

Predstavite nam Hrvatski esperantski savez čija ste tajnica.

— Savez je osnovan 14. prosinca 1991. Od aktivnosti tu je na prvome mjestu svakako poučavanje esperanta. Želimo esperanto ponuditi djeci i mladima kao jedan od mogućih sadržaja za osmišljene korištenje slobodnim vre-

menom. Na međunarodnome planu nastojimo putem esperanta svijetu još više približiti hrvatsku povijest, kulturu. Radimo to na različite načine: predavanjima, knjigom, katkad inozemnim koncertima. Radujem se da smo uspjeli u tome da su naša inozemna događanja mjesto susreta inozemnih esperantista i Hrvata koji žive u pojedinim zemljama...

Kako ste u Savezu došli na ideju tiskati knjige posvećene hrvatskoj književnosti izvan domovine?

— U vremenu stvaranja samostalne hrvatske države i neposredno nakon njega mnogo se pričalo o Hrvatima koji žive izvan domovine. Čini mi se da se pomalo sramežljivo isticalo i književno stvaralaštvo. Tako je nastala ideja i godine 1992. pokrenut je niz “Književno stvaralaštvo Hrvata van domovine”. Nekako spontano krenuli smo put Mađarske, naišli na oduševljenje dr. Mije Karagića koji je suurednik našega prvog izdanja *Pjesništvo Hrvata u Mađarskoj*. Zbirka, kojoj su neki dali možda i malo pretjerani atribut “antologijska”, obuhvatila je desetak pjesnika čije su pjesme objavljene

dvojezično, jer, kako sam tada istaknula, želja nam je bila da, osim međunarodnog čitateljstva, zbirku u ruke uzmu i pripadnici hrvatskog naroda u domovini i izvan nje kako bi se bolje upoznali s pjesništvom Hrvata koji stoljećima čuvaju svoj i naš jezik.

Kako te knjige, po vašemu mišljenju, mogu utjecati na očuvanje hrvatskih korijena u izvandomovinstvu i što one znače za predstavnike hrvatskih manjina koje ste predstavili u knjigama?

— Pa, možda biste to trebali pitati njih. Ja bih rekla možda malo neskrupulozno: ova su izdanja doprinos ubaštiniteljstvu izvandomovinske književnosti.

Koje je sve knjige sa spomenutom tematikom objavio Savez?

— Dakle, nakon prve knjige imali smo stanku od petnaestak godina, a razlog su bile financije. Godine 2006. slijedila je druga knjiga u nizu *Pjesništvo gradišćanskih Hrvata*. No, ovdje napominjem da je 80% zbirke bilo završeno 1993.! Iako je prva zamisao bila obuhvatiti stvaralaštvo austrijske strane Gradišća, na sugestiju prof. Vidmarovića zaokružili smo cjelinu, te smo uključili i pjesnike s mađarske strane. Potom je slijedila treća zbirka *Pjesništvo moliških Hrvata*.

Dopustite da ovdje iskazem zahvalu u prvom redu pjesnicima koji su se rado odazvali i podastri svoja djela. Hvala i suradnicima dr. Miji Karagiću, Jurici Csenaru, Petru Tyranu i Antoniju Sammartinu na pomoći i objektivnosti “s lica mjesta”. Valja istaknuti i prevoditelje, od kojih neki, nažalost, više nisu među nama. Posebna hvala Luciji Borčić, rekla bih bez pretjerivanja, pravom virtuozu rime i ritma. I na kraju hvala Ministar-

stvu kulture RH, jer bez novčane potpore svi bi naši napori ostali zatvoreni elektroničkim bitovima, negdje pohranjeni u računalima.

Zajedno s Vama na predavljanju knjiga *Pjesništvo gradišćanskih Hrvata i Pjesništvo moliških Hrvata na Interliberu je sudjelovao i književnik i publicist Đuro Vidmarović, koji je s Vama i radio na spomenutim knjigama. Kako je došlo do suradnje i hoće li se ta suradnja i dalje nastaviti?*

— Kao i danas, tako i početkom devedesetih nije bilo teško prepoznati entuzijaste koji su spremni uključiti se u inicijative ne gledajući vlastitu dobit (iako svaki rad obogaćuje). No, davne, 1992. godine nismo imali ništa drugo, osim ideje. Prof. Vidmarović prepoznao je vrijednost naše ideje, imao povjerenja i, eto, suradnja traje do današnjega dana. Kad iscrpimo područje književnosti, zasigurno ćemo naći još zanimljivih područja

nastavka suradnje, jer, ne zaboravimo, prof. Vidmarović je i vrsni poznavatelj povijesti, diplomat... Stoga, hvala mu na povjerenju, ali i na strpljivosti.

Koji su Vaši budući planovi?

— Ukratko, nastaviti započete projekte. Obogatiti i nekim novim područjima koja nedostaju, npr. teme hrvatske povijesti gotovo da i nisu zastupljene na esperantu. Dakle, želja nam je dati prilog predavljanju hrvatske stvarnosti koristeći se svim raspoloživim putovima, medijima. Normalno, svjesni svojih ograničenih mogućnosti.

Hoćete li nastaviti s objavljivanjem knjiga vezanih za Hrvate izvan domovine?

— Svakako. Nakon Mađarske, Austrije, Italije, sada je na redu Rumunjska i knjiga *Poezija i proza rumunjskih Hr-*

Urednici M. Belošević i Đ. Vidmarović na Interliberu

vata. Druga knjiga obuhvaća izabrane literarne tekstove (1977.-2007.) Šimuna Šite Čorića. Zbirka je također dvojezična pod naslovom *Nokta gardisto - Nije sve što oči vide*. Čorićeva knjiga obrađuje ljubav prema rodnome kraju, teme vezane uz svakodnevni život maloga hrvatskog čovjeka u velikome svijetu.

I na kraju hvala Matici na prepoznavanju našeg doprinosa promicanju tema vezanih uz iseljništvo. ■

ENG An interview with Marija Belošević, secretary of the Croatian Esperanto Federation, on the occasion of the publication of Croatian emigrant poetry in Esperanto.

ISELJENIČKE VIJESTI

NASTUP NA SV. LUCIJU U MAIN-TAUNUS-ZENTRUMU

NJEMAČKA - U vrijeme adventskih subota u velikom trgovačkom centru Main-Taunus-Zentrum u blizini Frankfurta posjetiteljima su se svojim programom pod geslom "Nebesko blizu - Božić 2008." predstavile katoličke i evangeličke župe i zajednice smještene između Majne i Taunusa. Tako se u subotu 13. prosinca u sklopu glazbe iz svijeta predstavila Hrvatska katolička zajednica Main-Taunus/Hochtaunus s njezinim voditeljem fra Željkom

Čurkovićem i pastoralnom suradnicom s. Magdalenom Višić na čelu. Najprije je nastupio dječji zbor sa solo nastupima djece koja su pjevala dječje božićne pjesme uz prikaz živih jaslca. Potom je zbor odraslih i mladih izveo pjesmu "Božićna kolenda" te su prikazani hrvatski božićni

običaji i dio hrvatskog folklora pod vodstvom socijalne djelatnice iz Frankfurta Dražene Brešić. (Adolf Polegubić)

BOŽIĆNI RUČAK ZAJEDNIČARA U TORONTU

KANADA - Hrvatska bratska zajednica, ogranak 975 "Jadran" iz Toronta, organizirala je tradicionalni božićni ručak za sve članove Zajednice južnog Ontarija, kao i prijatelje Zajedničara u prestižnom golfskom klubu *Glean Eagle* u Boltonu, Ontario, 7. prosinca 2008. Na svečanom ručku sudjelovala je i Bernadette Luketich-Sikaras, potpredsjednica HBZ-a iz Pittsburga, kao i konzul gerant u GKRH u Mississaugi Branka Pažin. Program je započeo intoniranjem američke, kanadske i hrvatske himne, a nastavljen je uz božićne pjesme u izvedbi tamburaškog sastava "Živa grana" iz Hamiltona pod vodstvom Mikea Lončarića. Prisutnima se pozdravnim govorom obratio predsjednik lože 975 Stjepan Vrkljan, kao i konzul gerant Branka Pažin koja je članovima HBZ-a čestitala na očuvanju hrvatske tradicije i hrvatskih običaja u dalekoj Kanadi te zaželjela sretne božićne i novogodišnje blagdane uz mnogo uspjeha u budućem radu. (Branka Pažin)

ADVENTSKI KONCERT CHORUSA CROATICUSA

ŠVICARSKA - U crkvi sv. Marije na Wankdorfu kraj Berna, bernska klapa Chorus Croaticus, Bernski mandolinski orkestar (BMO - Berner Mandolinen Orchester) i Konrad Hildesheimer održali su 13. prosinca tradicionalni Adventski koncert. U dvosatnom koncertu izvođači su oduševili oko 400 nazočnih, većinom Švicaraca, ali i nekoliko hrvatskih obitelji. Koncert je započet pjesmom "Adeste fideles/Herbei eilt, ihr Treuen!", zatim "U sve vrime godišća...", ukupno 15 pjesama. "Tihu noć, svetu noć" otpjevali su zajedno s publikom, na oba jezika, hrvatsko-me i njemačkome. Osim Chorusova nastupa, Bernski mandolinski orkestar predstavio se i Koncertom u D-molu Andante e spiccato - Adagio Presto Alessandra Marcelloa, a Konrad Hildesheimer je izvedbom "Oj e la mi libe le Kopanitsa", pjesmom iz Bugarske, doslovno digao publiku na noge.

Novi će se objekti višestruko isplatiti

Prva od završenih novih dvorana u Hrvatskoj bila je ona u Zadru. Sportski centar 'Višnjik' preimenovan je u ime legendarnog košarkaša Krešimira Ćosića i već je postao dom košarkaša Zadra

Ratko Mavarić

Napisała: **Nikolina Petan Šutalo**

Kad bude ovaj broj *Matice* izašao iz tiska, već će početi dugo očekivano Svjetsko prvenstvo rukometaša u Hrvatskoj, za čije su potrebe Vlada RH i gradovi, kao glavni investitori u kratkom roku izgradili šest kapitalnih sportskih dvorana ukupne vrijednosti od 1,5 milijarde kuna. Investitori očekuju da će nove višenamjenske dvorane, osim komercijalne zarade, pridonijeti i razvoju sporta u Hrvatskoj. Svi očekuju kako će postojeći sportski klubovi u raznim sportovima jačati, što će privući i gledatelje, a samim time u konačnici i isplatiti uloženi enormni novac.

ZAGREB

Zagrebačka Arena najveća je dvorana koja je izgrađena za potrebe Svjetskoga rukometnog prvenstva i ujedno će biti jedan od najvećih i najmodernijih trgovačko-zabavnih centara u regiji. Ovo je najvrjedniji projekt u Zagrebu u prošloj godini, vrijedan 220 milijuna eura, a na zagrebačkom Laništu prostire se na čak 175.000 četvornih metara, nudeći razne sadržaje za sve generacije.

Kapacitet dvorane za SP je 15.200 mjesta, dok će za održavanje koncerata biti 20.000 gledatelja. Sportska događanja za koje je predviđena Arena Zagreb jesu rukomet, košarka, odbojka, mali nogomet, tenis, stolni tenis, gimnastika, badminton, boks, hrvanje, dvoranska atletika i ostali dvoranski sportovi. Također, omogućeno je i održavanje različitih koncerata, izložbi, sajмова, konvencija i kongresa. Osim navedenog, unutar građevine smješteni su i popratni ugostiteljski, poslovno-komercijalni sadržaji, kao i mala dvorana za treninge sportaša.

'Arena Centar' posebna je po tome što će u potpunosti biti prilagođena slabovidnim osobama i osobama s invalidnošću.

VARAŽDIN

Nova varaždinska sportska dvorana još je jedna u nizu koja se gradi po sustavu javno-privatnoga partnerstva. U ovom objektu postoje dvije dvorane, velika, kapaciteta 5.000 mjesta i jedna manja, a obje zadovoljavaju uvjete natjecanja u svim dvoranskim sportovima, posebno u rukometu, odbojci i košarci. U njoj se planira obavljanje niza programa, od treninga, škola, do rekre-

ativnog korištenja pojedinim prostorima. Osim sporta, ovdje će se održavati i koncerti, bit će uporabljena i kao kongresni centar, ali i za razne druge velike medijske događaje, izložbe, razne revije i slično. Od dodatnih sadržaja u sklopu ove višenamjenske dvorane još se nalaze kuglana, *wellness-fitness* saune, prostori za masaže, kuhinja i restoran, *press* centar te prostori komercijalne namjene, kao i muzejski izložbeni prostor dijela povijesti varaždinskog i hrvatskog sporta, uključujući olimpijski dio iz donacije Artura Takača.

Svečanost otvorenja dvorane u Osijeku

Izvan dvorane je, osim velikoga parkinga, rukometni teren, koji će se tijekom zimskih mjeseci pretvoriti u klizalište, teniski tereni, igralište za odbojku i rukomet na pijesku te košarkaško igralište. Dvoranom će upravljati tvrtka 'Max Bögl - Tehnobeton d.o.o.' koja je bila i glavni izvođač radova, a dobila je koncesiju na 25 godina.

SPLIT

Višenamjenska sportska dvorana 'Spaladium Arena', s 12 tisuća sjedećih mjesta, najveće je kapitalno ulaganje u Splitu nakon Mediteranskih igara 1979. godine. Površine je 28 500 metara četvornih, a izgradnja je stajala oko 147 milijuna eura. Dvorana je izgrađena na nekadašnjem dijelu ratne luke Lora, zemljištu koje je Vlada ustupila Gradu Splitu, a radove je izvodio konzorcij "Sportski grad" koji su osnovali Konstruktor inženjering, IGH i Dalekovod. U skladu s ugovorom o javno-privatnom partnerstvu, Grad Split će zajedno s Vladom na godinu plaćati najam dvorane u iznosu od 4,93 milijuna eura, kvartalno, a nakon 30 godina dvorana i svi objekti postaju vlasništvo Grada. Nakon završetka SP-a u rukometu početak će izgradnja popratnih komercijalnih sadržaja, garaže s 1.500 parkirališnih mjesta te 25-katni, 100 metara visok poslovno-turistički toranj, koji bi trebali biti dovršeni do kraja 2010. godine. Dvoranom će upravljati tvrtka 'Global Spectrum Europe' koja najavljuje stotinjak različitih događaja na godinu, od sportskih događaja, sajmova i kongresa do koncerata. Ova tvrtka trenutačno upravlja s 80-ak takvih objekata u svijetu u kojima je prošle godi-

ne organizirano oko 10 000 događaja. 'Spaladium Arena' trebala bi biti i dom Košarkaškoga kluba Split, a mjesto u njoj naći će i drugi sportski klubovi.

OSIJEK

Nastavno-sportska dvorana 'Gradski vrt' financirana je iz državnog proračuna RH s 200 milijuna kuna, a Grad Osijek uložio je oko 40 milijuna kuna za kupnju zemljišta za gradnju objekta, realizaciju prve faze izgradnje te uređenje okoliša i komunalne infrastrukture. Dvorana veličine 18.500 četvornih metara, ima 3.500 mjesta u velikoj i oko 1.300 mjesta u manjoj dvorani. Ovim projektom Osijek i Slavonija konačno su dobili reprezentativni objekt u kojem se mogu održavati i veća natjecanja, a, osim toga što će se njime koristiti brojni sportski klubovi iz grada i okolice, u njoj će i učenicima osječkih škola imati aktivnosti iz tjelesne kulture. Prema nekim predviđanjima, da bi ova kapitalna investicija bila isplativa, potrebno je da dvorana bude puna 100 do 150 dana u godini, no Grad Osijek planira u njoj i brojne poslovne, gospodarske i ugostiteljske sadržaje pa se nada kako će ova dvorana biti najisplativija od svih novosagrađenih u Hrvatskoj.

POREČ

Sportska dvorana Žatika sastoji se od velike dvorane s gledalištem i niza popratnih prostorija. Ukupni kapacitet fiksnih tribina iznosi 3 710 mjesta, a predviđena je i mala dvorana površine 213 četvornih metara, te *fitness* dvorana po-

vršine 86 četvornih metara na istoj razini s glavnim igralištima. Uz glavne i prateće sadržaje u višenamjenskoj su dvorani predviđeni dodatni prostori za ugostiteljske i klupske potrebe, kao i niz povremenih i fleksibilnih demontažnih prostora za priredbe i sajmove. Osim za potrebe SP-a u rukometu, u gradu se nadaju da će njezina višenamjenska uloga doći do izražaja tek nakon prvenstva, kada će ugostiti sve ostale sportaše, ne samo rukometaše nego i učenike i rekreativce, a bit će i dom mnogim kulturnim, privrednim i ostalim medijskim događanjima.

ZADAR

Prva od završenih novih dvorana u Hrvatskoj bila je ona u Zadru. Sportski centar 'Višnjik' preimenovan je u ime legendarnog košarkaša Krešimira Ćosića i već je postao dom košarkaša 'Zadra', u njemu je održan rukometni kvalifikacijski turnir za Olimpijadu u Peking, teniski susret Davisova čupa između Hrvatske i Brazila, dvoransko prvenstvo Hrvatske u malom nogometu te niz značajnih kulturnih i zabavnih događanja.

Ovo je jedna od najmodernijih i vrhunski opremljenih dvorana u Hrvatskoj koja može biti putokaz svim drugim gradovima kako bi se trebalo koristiti novim dvoranama jer je postala središte svih značajnijih događanja u Zadru i županiji.

Osim centralne dvorane kapaciteta 9.200 mjesta, ima i četiri pomoćne dvorane prilagođene svakodnevnom treniranju, osobito školama košarke. ■

ENG The host City authorities and Croatian Government, as the chief investors into the stadiums that have just been built for the World Handball Championships, expect the new multi-functional arenas, besides making commercial earnings, to contribute to developing sports in Croatia.

Hrvatske jaslvice na izložbi u Rimu

U rimskoj crkvi Santa Maria del Popolo postavljena je potkraj prošle godine izložba "100 jasllica", koja se već 33. godinu zaredom održava pod visokim pokroviteljstvom predsjednikâ Talijanske Republike i Talijanske biskupske kon-

ferencije. Etnografski muzej iz Zagreba organizator je nastupa hrvatskih izlagača jasllica, a Veleposlanstvo RH pri Svetoj Stolicu pokrovitelj. Ove je godine Etnografski muzej predstavio jaslvice KUD-a "Družina" iz Paga, izrađene od soli, paške čipke, kamena i aromatičnog bilja, zatim jaslvice umjetnice iz Solina Dijane Ive Sesartić, izrađene od pocinčane mreže, te jaslvice od oslikane terakote Ljubice Dragojević Buble. Osim Etnografskog muzeja, na izložbi je sudjelovalo i četvero samostalnih izlagača s jasllicama od drva i slame, te jasllicama od kamena s motivima hrvatskoga pletera u tipično dalmatinskom ambijentu. (Mira Dujela)

Mala scena putuje u SAD, Australiju, Japan i Koreju!

Proteklu je godinu *Kazalište Mala scena* završilo s rekordnim brojem izvedbi predstava i brojem gledatelja, ali i brojnim nastupima u inozemstvu. Na ukupno 565 izvedbi predstave Male scene vidjela su 75 622 gledatelja, od toga 33.977 na gostovanjima, a ostalo u Maloj sceni. Ovo je najbolji uvod u slavljeničku, 2009. godinu, naime, ove godine Mala scena slavi 20 godina rada u prostoru na Medveščaku, a svečana će proslava biti u prosincu.

Vratimo se bogatoj međunarodnoj aktivnosti, koja će kulminirati doživjeti ove godine nastupima najuspješnije predstave *Padobranci ili o umjetnosti padanja* u najpoznatijim svjetskim kulturnim centrima, u J. F. Kennedy Center u Washingtonu u svibnju te u Sydney Opera House u Australiji u listopadu. *Padobranci* su u godini 2008. predstavili hrvatsko kazalište za najmlađe na festivalima u Italiji, Austriji, Španjolskoj, Egiptu, Mađarskoj, Njemačkoj, Irskoj, Velikoj Britaniji i Norveškoj. Također, ostale predstave s repertoara izvedene su na pozornicama u Njemačkoj, Italiji, Austriji i Njemačkoj. Ovogodišnje će aktivnosti obilježiti ljetna azijska turneja po Japanu i Koreju.

Uspješnu 2008. osobnim je uspjehom zaokružio Ivica Šimić, umjetnički direktor Male scene, koji je u svibnju u australskoj Adelaidi proglašen glavnim tajnikom svjetske organizacije kazališta za djecu i mlade ASSITEJ International. Njihov je ured prošle jeseni osnovao u Zagrebu te će Ivica Šimić predsjedati tom organizacijom sljedeće tri godine.

Armin pobjednik festivala u Bruxellesu

Hrvatski igrani film *Armin* redatelja Ognjena Sviličića u produkciji *Maxima filma* i HRT-a pobijedio je potkraj prošle godine na 10. festivalu Mediteranskog filma u Bruxellesu. Armin je dobio Grand Prix u vrlo oštroj konkurenciji devet istaknutih filmova mediteranskih zemalja, koji su sudjelovali na spomenutom festivalu.

Ovo nije prva nagrada koju je dobio *Armin*. U protekle dvije godine pozvan je na tridesetak međunarodnih filmskih festivala i dobio petnaestak nagrada, od kojih pet za najbolji film. Kažimo još da se *Festival Mediteranskog filma* u Bruxellesu održava svake druge godine, a i na zadnjem festivalu 2006. godine pobijedio je također hrvatski film - *Ta divna splitska noć* redatelja Arsena Ostojića. U svakom slučaju, nagrada filmu *Armin* potvrđuje uspon hrvatskog filma na međunarodnoj filmskoj sceni.

Hrvatski suvremeni crtež u Pretoriji

U nazočnosti brojnih uzvanika predstavnika gradskih vlasti Pretorije, Ministarstva kulture Južne Afrike, južnoafričkih likovnih stručnjaka, diplomatskoga zbora i drugih, Ivan Picukarić, hrvatski veleposlanik u Južnoj Africi, otvorio je 10. prosinca 2008. u Pretorijskom umjetničkom muzeju (*Pretoria Art Museum*) izložbu "Suvremeni hrvatski crtež". Izložba je otvorena za javnost od 11. prosinca 2008. do 26. siječnja 2009. U uvodnom govoru veleposlanik Picukarić naglasio je kako je izložba projekt Ministarstva kulture RH te je zahvalio južnoafričkim partnerima *City of Tshwane* i *Pretoria Art Museum* na potpori u njezinoj realizaciji. Veleposlanik Picukarić istaknuo je kako je spomenuta izložba temelj razvoja buduće kulturne suradnje i osnaživanja postojećih veza između RH i JAR-a. Napomenuo je kako je izložba važan događaj susreta europske s neueuropskom kulturom, što omogućuje bolje ocjenjivanje vlastite kulture u širem međunarodnom kontekstu. U kontekstu susreta kultura podsjetio je kako se izložba prigodno održava u sklopu UNESCO-ove Dekade o kulturnoj raznolikosti i pluralizmu. (*VRH u Pretoriji*)

Balet HNK iz Splita nastupio u Italiji

Balet HNK iz Splita potkraj protekle godine boravio je na uspješnoj turneji po Italiji, u sklopu koje je održana 21 predstava u deset gradova. Talijanskoj su publici splitski plesači prikazali balette "Ščelkunčik" i "Labuđe jezero". Turneja je započela u Napulju u poznatom Teatro Bellini s čak osam izvedbi "Ščelkunčika", a nastavljena je u gradovima Castellana Grotte, Lecce, Pescara, Fermo, Sanremo, Saronno, Cesano Boscone, Mantova i Bergamo.

Važno je istaknuti da je ovo bio samo nastavak uspješnih turneja, koje je proteklih godina splitski Balet ostvario u Španjolskoj, Letoniji, Njemačkoj, Izraelu, u Sloveniji... Najvažnija su svakako ova gostovanja u Italiji jer se događaju četvrti put u posljednje tri godine. Kao i prethodne dvije, organizirao ju je promotor Luigi Pignotti, u baletnom svijetu poznat kao dugogodišnji menadžer velikog Rudolfa Nurejeva. Na programu turneje bilo je čak 17 izvedbi "Ščelkunčika" i četiri "Labuđeg jezera". Zanimljiv je podatak da su u izvedbe "Ščelkunčika" bila uključena i djeca iz lokalnih talijanskih baletnih studija i škola.

Jiri Menzel snima dokumentarac "Moja Hrvatska"

Proslavljeni češki redatelj, oskarovac Jiri Menzel blagdan je na prijelazu između dviju godina proveo u Dubrovniku, gdje za Dokumentarni program Hrvatske radiotelevizije snimao prve kadrove dokumentarca radnog naslova *Moja Hrvatska*. - Jiri već 40 godina posjećuje Hrvatsku i odlično poznaje kulturu i mentalitet ljudi. U dokumentarcu koji će premijerno biti prikazan u jesenskoj shemi HTV-a ove godine on će na svoj osebujan, duhovit način ispričati priču o nama, udijeliti nam poneku malu pohvalu ili packu – ističe ovom prigodom urednik Dokumentarnog programa HTV-a Miro Branković.

Ovaj put češki filmski majstor snima prizore na Gundulićevoj poljani, a Dubrovnik će Menzel snimati još u dva navrata, zimi i ljeti, kako bi se dočarao ugođaj dvaju godišnjih doba u Gradu. Planirana su još dva Jirijeva dolaska, prvi u veljači, kad je festa svetog Vlaha, a drugi u srpnju uz početak ljeta. Ideja je, osim Dubrovnika, posjetiti Split i jadranske otoke, te uključiti u priču i poznate Čehe koji su živjeli ili se odmarali u Hrvatskoj – saznaje se na snimanju. Bit će zanimljivo vidjeti kako nas vidi Menzel. Riječ je, svakako, o promidžbi Hrvatske u svijetu.

Riječ bliskosti i zavičaja

“Ključno je bilo naše otvaranje prema svijetu – umnogostručeni su izvori iz kojih su do nas pristizale domovinske vijesti, progovorili smo o tome kako nas drugi vide, doživljavaju i ocjenjuju”

15 godina uspješne suradnje, Natasha Talmacs, Executive Producer i Ivana Bačić-Serdarević, Broadcaster-journalist

Razgovarala: **Klara Kovačić**

Dobro došli u program na hrvatskom jeziku SBS Radioja! – pozdrav je opširnog online predstavljanja korisnicima *Special Broadcasting Service*, radiopostaje koja istim riječima 34 godine pozdravlja slušatelje malog kontinenta velikoga prostranstva. Emitira se iz Sydneya i Melbournea, a sluša ga cijela Australija.

“SBS Radio emitira pet jednosatnih emisija na tjedan. Broj programa utvrđuje se na osnovi statističkih podataka iz popisa stanovništva i procjene govornika određenog jezika, kao i specifičnih potreba određenih zajednica. SBS Radio ima svoje redakcije u Sydneyu i Melbourneu, u svakoj su od njih su izvršni urednici” – kaže nacionalna urednica Natasha Talmacs, Zagrepčanka iz Rockfellerove ulice, građanka dinamičnog Sydneya u kojemu živi sa svojom obitelji. Djeca su druga, po očevoj baki i djedu treća generacija doseljenika, mladi i obrazovani ljudi kojima je internet uobičajeno sredstvo komunikacije, način života. “Našim starijim slušateljima dodatni su sadržaji nedostupni, slušaju nas još od 1975. godine isključivo putem ra-

dioprijamnika. Mlađe generacije s novih platformi interneta kojima im dostavljamo naše sadržaje – slušanje na zahtjev, *podcast* internetskih stranica www.sbs.com.au. Veliko nam je zadovoljstvo što nas tako slušaju i u Hrvatskoj, do koje, prirodno, ne dopire naša radiofrekvencija. Internet nas je učinio dostupnima i domovini i cijelome svijetu.”

Vaših 15 godina rada u SBS-u sigurno su veliko ljudsko i profesionalno iskustvo. Kako je bilo na početku?

— Početkom 1994. godine svi smo živjeli u mnogo drukčijim vremenima. Hrvatska još nije oslobodila sav svoj prostor, u Bosni i Hercegovini traje rat, izuzetno izazovno i zahtjevno vrijeme na svim stranama, jer i SBS prolazi kroz odlučniju fazu profesionalizacije svojih usluga. Ujednačivanja standarda, uz porast sadržajne i produkcijske kvalitete programa dokončano je tek prije šest mjeseci, proces je bio višegodišnji, trajan. Veliki se broj australskih Hrvata uključivao u brojne humanitarne projekte, željeli su pomoći domovini, no pojedini su projekti bili praćeni i specifičnim očekivanjima od radioprograma na hrvatskom jeziku koja se nisu poklapala s pojmom profe-

sionalnog novinarstva. Trebalo je dosta vremena da se razluče pojmovi patriotizma, poželjnih i nepoželjnih radijskih sadržaja, poželjnih i nepoželjnih ljudi, već prema diktatima utjecajnih udruga, lobija, pojedinaca. Ključno je bilo naše otvaranje prema svijetu – umnogostručeni su izvori iz kojih su do nas pristizale domovinske vijesti, progovorili smo o tome kako nas drugi vide, doživljavaju i ocjenjuju. Dovedi smo u naše radio-emisije glasove velikoga broja uglednih Hrvata, političare, novinare, analitičare i druge djelatnike širom svijeta. Neki su od njih mijenjali ton i retoriku čim su se našli u situaciji obraćanja udaljenim i iseljenim Hrvatima u Australiji. Trebalo je pronalaziti ravnotežu, odgovore koji nisu ono što se po njihovu mišljenju očekivalo i voljelo čuti, već ono što je oslikavalo stvarnost, onakvu kakva je bila. Mukotrpno smo tražili istinu o sebi samima.

Slušali su vas, kao i danas, ne samo Hrvati?

— Da, u to se vrijeme i slušateljstvo značajno proširilo s novim valom ratom potaknutih useljenika s prostora bivše Jugoslavije. Željni vijesti iz domovine koju su upravo napustili slušali su

Nakon radiotona za Hrvatsku Znanstvenu Zakladu

sve programe na bilo kojem jeziku koji su razumjeli, što je također utjecalo na naše smjernice uravnoteženog izvještavanja. Tolerantnost, isključenost mržnje, nepodlijevanje pritiscima lobi grupa, principi su Povelje SBS Radija, temelj našega profesionalnog kredibiliteta, dodala bih, i našega osobnog profesionalnog opstanka u SBS javnom mediju.

Kako surađujete s domovinom i s drugim SBS redakcijama?

— Naše slušateljstvo uživa u redovitom javljanju niza dugogodišnjih suradnika iz Hrvatske. Neke od njih zatekla sam još prije 15 godina, kad sam preuzela posao urednice u Sydneyu, neki su se tek pridružili našoj ekipi, lepeza profesionalnih novinara iz Hrvatske vrlo je široka. Koristimo se i drugim izvorima, nove nam tehnologije u tome pomažu, ethos SBS Radija potiče suradnju s drugim redakcijama koje imaju kvalificirane komentatore za zbivanja u njihovim zemljama, razmjena mišljenja i materijala

Mlada Vlada od 1997-2001, Ante Grabovac, Natalie Zabek, Ana Vidovic i urednica Natasha Talmacs, stoje članovi programa Umreženi sredina 2008 i traje..

Jedinstveni medijski projekt

Radio, televizija i *online* servis SBS-a svjedoče multikulturalnu i multilingvističku Australiju. Za linearnu narativnu povijest važno je da je SBS Radio nastao na zahtjev volontera kojima je država poklonila tek mjesto u eteru. Za višeslojnu povijest civilnoga društva SBS Radio je masovni medij kojemu je jezik brend, jedinstvenost, ono što mu jamči opstanak na otvorenom i konkurentnom australskom tržištu. Programi na 68 jezika čine ga jedinstvenim medijskim projektom u svijetu.

svakodnevna je i uobičajena. Uz domaće, hrvatske i australske teme, pratimo i svjetske događaje, teme iz zdravstva i socijalne politike, financijske, poslovne i kulturne teme, sav život. Često je jedini problem vrijeme, premali broj minuta u jednome satu, koliko traju naše emisije.

Kako surađujete s onima koji se u Australiji profesionalno brinu o hrvatskom jeziku?

— Ankete pokazuju da smo odlično slušani, a učitelji, nastavnici škola hrvatskog jezika i predavači Centra za hrvatske studije Sveučilišta Macquarie u Sydneyu naši su prirodni partneri. Svi se zajedno borimo za jezik i identitet hrvatskih iseljenika. Najvažnije je pitanje kako održati jezik, kako mu spasiti opstanak, ne samo u ovim već i u naraštajima što slijede. Pronalazimo različite odgovore, time smo stalno zaokupljeni. Mi uvodimo nove emisije koje vode mladi voditelji i

bave se temama koje zanimaju mladost. Osmišljavamo emisije za djecu i njihove roditelje ili skrbnike. Zajedno ih slušaju. Želimo da svaka generacija u programu SBS Radija ima sadržaj koji će rado slušati, a može mu se i vraćati. Jer, radio danas nije samo zvuk, glas iz radioprijamnika, već i postprodukcija, naknadno publiciranje tih sadržaja na web stranicama. I to treba slušateljstvu. Na palubi broda, u aerodromskoj čekaonici ili u vlastitom stanu, lako može s pomoću osobnog računala ponovno čuti njemu dragu, zbog nečega zanimljivu, emisiju.

SBS Radio stvara nove navike slušanja, novo shvaćanje medija?

— Da, iako je to vrlo zahtjevan posao. Valja ovladati novim vještinama, to

su i nove obveze. Napor kojemu znamo smisao. Važan za jezik, za kulturu naših ljudi – a i za SBS, za njegovu slušalnost. Obrazovne institucije nude ljetne škole jezika, hrvatski jezik kao predmet učenja i studija u srednjim školama i na sveučilištu, poticajne programe u suradnji s institucijama i ministarstvima u Hrvatskoj.

Uvodite li dvojezične emisije?

— Dvojezičnost je sve češća pojava programa što ga vode mladi. Višestruko je zanimljiva, kod slušatelja razvija osjećaj pripadnosti mladih nacionalnoj skupini njihovih roditelja. Više ih se medijski ne zaobilazi zbog slabijega znanja jezika, a oni se rado uključuju u taj oblik komuniciranja, druženja, razmjene mišljenja, upoznavanja. Hoćemo li stvoriti i novu generaciju dvojezičnih voditelja i radijskih autora koji će, izborom tema i profesionalnošću, imati i širok, višegeneracijski sloj slušatelja, pokazat će vrijeme. To su izazovi s kojima se suočavaju i brojne druge manje jezične zajednice diljem svijeta. ■

ENG Since 1975 the Special Broadcasting Service (SBS Radio) has broadcast a Croatian language program from Australia's Sydney and Melbourne. National Program Editor Natasha Talmacs tells of the media importance of SBS Radio, what makes it interesting and why it has been accepted as a powerful public service in modern Australian society.

Turizam spasio neretvanske lađe

U kolovozu 1996. održan je prvi fotosafari dolinom Neretve koji se dogodio baš u isto vrijeme kada i otkriće rimskog Forumu sa 16 kipova u antičkoj Naroni, što je, uz već postojeću Ontološku zbirku u Metkoviću, i te kako obogatilo tamošnju turističku ponudu

Napisao i snimio: **Nedjeljko Musulin**

Kažu da je Neretva najizdašnija rijeka jadranskog slijeva koja se u svojem gornjem toku probija kroz bespuća, kanjone, klisure, kotline, gdje je ta ljepotica, slikovitih krajolika ukroćena akumulacijama i branama, ali gdje se ujedno i najviše onečišćuje. U svojem donjem toku preoblikovala se u močvarnu dolinu, dakako i u deltu na samom ušću, gdje raste luka i grad Ploče. To je područje oduvijek privlačilo ljude zahvaljujući bogatstvu flore i faune, ali

su se Neretvu pak najviše koristili splavari, veslači, lađari, ribiči, lovci, sportaši, poljodjelci, ratnici, te je mnogima bila i ostala i rezervoarom svježe hrane.

PREPOZNATLJIVI TRŠČACI, GUSTI ŠAŠ I LOPOČI

U dolini Neretve još su uvijek, unatoč melioracijskim zahvatima i pretvaranju te hrvatske močvare u plantaže mandarina i drugih agruma, prepoznatljivi tršćaci, gusti šaš, lopoči... Sve je to pogodno za stanište, zimovanje i selidbu raznih ptica poput liske, divlje patke, no bogat je i riblji fond. Čari toga podneblja,

kao posebnoga spoja brda i doline, rijeke i mora, već su upoznali i mnogi inozemni turisti, koje čine i autohtone *trupe* (*trupice*) i lađe. Neretvani ističu kako su ta plovila stoljećima imala široku namjenu u životu, napose *trupice*, po kojima je također prepoznatljiv njihov kraj. Lađa se u Neretvi pokreće i 'lancanjem', kad je s obale rijeke vuku konji užetom vezanim za vrh jarbola. To nam je potvrdila i mlada Neretvanka Magdalena Meder-Ujdur, komunikologinja i informatologinja, zaposlena u hotel-restoranu "Vila Neretva"

"Mnogi su se uvjerali da je dolina Neretve i 'hrvatska Kalifornija' koja je tek nedavno otkrivena zahvaljujući i fotosafarijskom turizmu. Bitno je da je očuvamo za buduće naraštaje", poručuje Magdalena. Hrvoje Vučković proriče dobru budućnost safarijskom turizmu u delti, koji se najviše razmahao u Momićima (restoran "Lopoč") na desnoj i u hotelskom restoranu "Vila Neretva" na lijevoj obali Neretve, ali i na slikovitim Baćinskim jezerima. "Naše su lađe spašene zahvaljujući Maratonu lađa i fotosafarijskom turizmu. Prijevoz turista u dolini Neretve obavlja se isključivo lađama koje gostima služe i kao restoran na vodi. *Trupica* se više ni izbliza ne upotrebljava kao nekada kada se u njoj vjenčavalo, rađalo i umiralo, a ona je našim predcima bila i jedini put u svijet. Bez *trupe* se ovdje nije mogao zamisliti život i zato bi se ona morala što prije zaštititi

Neretvanska kuća

i kao spomenik ovog podneblja”, predlaže Vučković.

Dopredsjednik Udruge lađara “Neretva” Boro Jelčić tvrdi kako je lađa otrgnuta zaboravu zahvaljujući upravo tom udruženju (33 ekipe lađara), najviše njezinu predsjedniku Pavlu Jerkoviću koji je na Neretvi pokrenuo i Maraton lađa.

PAVAO JERKOVIĆ – POVRATNIK IZ NJEMAČKE

Iako je tog dana padala kiša i Neretva bila zamućena, na desnoj obali rijeke, u Kominu, zatekli smo tek neke ribiče. “U Neretvi ima ribe i dosta se lovi, ali su njezine vode onečišćene metalom. Imamo svoje trupe iz kojih već 40-50 godina bacamo mreže popunice, parangale i vrše. Ovdje je trupa cijenjena, stara je koliko i ova rijeka, i mjesto Komin, ali je na izdisaju. Zahvaljujući lađarima i ribarima, a u zadnje vrijeme i turističkim djelatnicima, neretvanska trupa i lađa su spašene”, rekoše nam uglas.

Dakako, u dolini je tijekom cijele godine najživlje u hotel-restoranu “Vila Neretva” na lijevoj obali Neretve, čiji je vlasnik Pavao Jerković, koji napominje da je svoj ugostiteljsko-turistički objekt otvorio u veljači 1990. nakon povratka u domovinu poslije dvadesetogodišnjeg rada u Njemačkoj. Ističe kako je u tu djelatnost uložio svu uštedevinu koju je mukotrpnim radom stekao izvan rodno-ga mjesta – Krvavca. Inače, za Jerkovića kažu kako je taj Krvavčanin oduvijek bio sklon izazovima pa je još 16. kolovoza 1996. (Gospa od Karmela) pokrenuo prvi fotosafari dolinom Neretve.

“To je bio prvi organizirani dolazak turista u ove krajeve, a dogodio se baš u

Fotosafari turizam u dolini Neretve

isto vrijeme kada i otkriće rimskog Forumu sa 16 kipova u antičkoj Naroni što je, uz već postojeću Ontološku zbirku u Metkoviću, i te kako obogatilo turističku ponudu neretvanske doline. Zatim sam pokrenuo i organizirao i prvi Maraton lađa na Neretvi koji je tijekom vremena postao prepoznatljiva sportsko-turistička atrakcija ovog podneblja. Tako dolina Neretve više nije tranzitni kraj, nego je postao ciljano odredište tisućama turista koji redovito dolaze uživati u bogatoj prirodnoj, kulturnoj, povijesnoj i inoj baštini ovog područja. Kada je realiziran prvi fotosafari, mislili smo da će sve biti odlično ako, zbog njega, u dolinu Neretve dođe najviše 500 gostiju. To smo premašili već u prvoj godini. Morali smo krenuti u obnovu starih i oronulih lađa koje su uglavnom ‘spavale’ na dnu rječica i jezera ovoga kraja da bismo užitek fotosafarija ponudili većem broju gostiju”, priča nam Pavao Jerković, koji je jedan od osnivača Udruge Lađara u neretvanskoj dolini.

RAZVOJ IZLETNIČKOG TURIZMA

“Uvidjeli smo da ljudima trebamo omogućiti komfor i proširiti ponudu. Zaključili smo kako u ovom našem kraju postoje izuzetne pogodnosti i za razvoj izletničkog turizma, što smo donekle i iskoristili. Nakon proširenja svojih autohtonih neretvanskih lađa, obavili smo istraživanje među turistima kako bismo

doznali što bi oni htjeli te na koji bismo način mogli proširiti svoju ponudu - sve u svrhu zadovoljenja gostiju. Većina nam je ispitanika odgovorila kako bi, osim fotosafarija u močvari i u netaknutoj prirodi, htjela i objedovati. Tako je nastala i ideja o uređenju “Neretvanske kuće I.”. Riječ je o kamenoj kući, staroj više od 100 godina, u zaseoku Čovići, a uskoro će biti u funkciji i “Neretvanska kuća II.”. Našim gostima u hotel-restoranu “Vila Neretva” nudimo sve neretvanske specijalitete pripremljene na tradicionalni način. Najpoznatiji su od njih jegulja, cipli, vrste morske ribe, školjke, liska i druga divljač iz neretvanskog podneblja, a tu su i bogate slastice i voće...”, upoznaje nas Jerković.

Taj ugledni neretvanski poduzetnik iz Krvavca ističe kako je turistička ponuda njegove hotelske kuće prepoznatljiva upravo po fotosafarijskim programu u cjelokupnome reprezentativnom projektu Turističke zajednice RH, a sastoji se od osam zanimljivih neretvanskih lađa, od kojih su neke stare i više od 100 godina. Zapravo, izletnički turistički program, koji se provodi tijekom cijele godine kad je lijepo vrijeme, sastoji se od dolaska skupine turista na Neretvu, ukrcaja u lađe, a potom slijedi vožnja kanalima i rukavima rijeke uz razgledavanje bogate flore i faune neretvanske močvare, jedine takve delte ne samo u Hrvatskoj. ■

Povratnik Pavao Jerković, vlasnik i direktor Hotel-restorana ‘Vila Neretva’

ENG The Neretva River valley has become quite a draw for tourists, domestic and foreign, over the past decade. Safari excursions through this unique wetlands delta have become especially popular.

Grbovi govore o našem identitetu

“Vjerujem da se nikada neću osloboditi čežnje za domovinom. Osobe koje napuste svoju domovinu slične su skulpturama od kojih je otkinut jedan komad”

Razgovarala: **Mira Ćurić**

Davor Zovko rođen je u Mostaru 1965., no od 1992. živi u Švedskoj. Riječ je o svestranoj osobi, pedagogu, glazbeniku, doktorandu na švedskom sveučilištu, koji je Švedskoj donio znanje i talent, no koji od Švedske uzima ono što nudi zemlja velikih mogućnosti: usavršavanje i napredovanje. Uz svoje pedagoško zanimanje, ističe se i posebnim interesom za heraldiku te članstvom u Viteškom Redu Čuvara Svetoga Groba. U Švedskoj se afirmirao kao vrsni autor grbova za tamnije ugledne institucije. Iako je objavio nekoliko publikacija na švedskom, upravo iz tiska izlazi njegova prva knjiga na hrvatskom jeziku “Obiteljski grb”, koja je i povod za razgovor.

Gospodine Zovko, u Švedskoj ste od 1992., gdje s obitelji živite, radite, tamo ste magistrirali. Kako biste ukratko opisali svojih sedamnaest godina u toj, domovini poprilično udaljenoj zemlji?

— Najkraće, to je sedamnaest intenzivnih godina koje su protekle izuzetno brzo. Kada se osvrnem na to razdoblje, sa zadovoljstvom konstatiram da sam učinio ono što se moglo učiniti.

Kad sam došao u Švedsku, trebalo je djelovati humanitarno pa sam u tu svrhu odmah počeo organizirati humanitarne koncerte i pjevati na njima. U međuvremenu me je nekoliko tvrtki i političkih organizacija zamolilo da im približim okolnosti koje su dovele do rata u mojoj domovini. Ovu mogućnost odmah sam prihvatio i ova sam predavanja dobro pripremio. Moji su me slušatelji preporučili dalje pa mi je to otvorilo mogućnost da održim i niz predavanja za najširu publiku. Ta su predavanja i za mene bila vrlo uzbudljiva. Tijekom predavanja za javnost nekoliko je puta došlo i do neugodnih situacija pa i prijetnji, zbog činjenice da se poruka mojih predavanja nije uvijek svakomu svidjela. Danas se svega sjećam s radošću i držim da je to bilo vrijedno svakoga truda.

Pedagog ste po struci, diplomirali ste i magistrirali na Filozofskom fakultetu u Eskilstuni, gdje ste danas

Davor Zovko

doktorand, autor ste i nekih naslova i projekata na tom području. No, u Hrvatskoj Vam upravo izlazi knjiga “Obiteljski grb” (nakladnik Laurana). Recite nam nešto поблиže o tome.

— Moja je knjiga u prvom redu pedagoški zahvat. Budući da mnogo i često razmišljam o domovini, ta su razmišljanja obojila i moj rad s heraldikom. Učinilo mi se da u Hrvatskoj treba više raširiti znanja o ovoj lijepoj znanosti i umjetnosti. Pišući knjigu, shvatio sam da heraldika ni pošto nije nepoznata u Hrvatskoj, ali da ju je komunizam ipak gurnuo prema zaboravu. U tome smislu doživljavam knjigu i kao svoj ozbiljan pokušaj popularizacije heraldike u Hrvatskoj.

Istodobno sam imao ambiciju napisati knjigu različitu od svih općih priručnika heraldike, koji su u nekoj mjeri slični jedni drugima. Zato sam napravio knjigu koja je podjednako dobro ilustrirana, ali koja se bavi specifičnim pitanjem prava u heraldici. Pokušao sam najprije objasniti da pravo na grb zapravo ima bilo tko te prikazati gdje se i kako grbovi pravilno postavljaju, nose, nasljeđuju i usvajaju. Uz to je i velika radost održavati kontakte s domovinom i na ovom području.

Stručnjaci ističu da ste među rijetkim imenima koja se tako posvećeno bave pitanjima heraldike, te pomoćne povijesne discipline. Što Vas je potaknulo na bavljenje njome i zašto je ona danas važna?

— Heraldikom sam se počeo baviti gotovo slučajno. Tražio sam neke odgovore i putem toga traženja otkrio ljepotu grbova. Odmah sam uočio da su grbovi motivi na kojima najlakše mogu izraziti svoj umjetnički stil te sam počeo intenzivno slikati grbove. Zapravo, moj rad s heraldikom možda i nije sasvim slučajan. Još kao vrlo mlad rado sam crtao simbole, značke, logotipe.

O važnosti heraldike svjedoči pažnja koju ovom području daju suverene države, vojske, gradovi, udruge, poduzeća, obitelji. Vrlo je važno pokazati svoj identitet s pomoću grbova – jednostavnih znakova starih gotovo tisuću godina. Za brojne obitelji heraldika je danas simbol zajedništva, a za mnoge

osobe ona je način da se izbjegne reduciranje identiteta na jedan bezličan matični broj.

Svakako valja istaknuti nekoliko Vaših uspjeha na tom planu. Kao primijenjeni umjetnik – autor novih grbova i *ex librisa*, pobijedili ste na natječaju za *ex libris* Njegova veličanstva princa Carla Philipa. Kojim ste velikodostojnicima i značajnim institucijama još izradili grb?

— Tijekom godinâ komponirao sam niz grbova, a svaki je od njih, barem za mene, značajan na svoj način. Tu su grbovi za obitelji, škole, udruge, poduzeća.

Ipak dvije su kompozicije osobito važne. Prva od njih je grb biskupa Andrije Arborelijusa. Biskup Andrija je prvi katolički biskup u Švedskoj koji je i sam Šveđanin. Komponiranje grba povjereno je meni, premda je u nekoj vrsti natječaja sudjelovalo više kandidata, među ostalima, i jedna heraldička tvrtka iz Njemačke. Kada sam kompoziciju završio, svi su bili vrlo zadovoljni rezultatom, a spomenuti su njemački heraldičari, premda im je zadatak oduzet i povjeren meni, opisali moju kompoziciju kao najljepši prelatski grb u Skandinaviji do sada. Druga je kompozicija ona koja je pobijedila na natjecanju za grb Švedskoga heraldičkoga društva.

Vaša umjetnička osobnost dolazi do izražaja i na glazbenome planu. Naime, kao bariton objavili ste zanimljiv album s klasičnim arijama. Što on sadržava, s kim ste surađivali te što ste željeli postići?

— Prije desetak godina snimio sam, zajedno s pijanistom Timothyjem Staytonom, album s pjesmama Ivana pl. Zajca.

Grb prvoga švedskog katoličkog biskupa Andrije Arborelijusa izradio je D. Zovko

Svrha je ove produkcije bila predstaviti hrvatsku umjetničku glazbu švedskoj publici, ali i prikupiti sredstva za pomoć domovini nakon rata. Spomenuta je produkcija snimljena uz potporu Hrvatske katoličke misije u Stockholmu. Cijela je naklada rasprodana u vrlo kratkom vremenu.

U Vašoj biografiji istaknuto mjesto ima podatak o članstvu u Viteškom redu

Čuvara Svetoga Groba Jeruzalemskoga. Recite nam više o samom Redu te o njegovim zadaćama i o Vašoj ulozi?

— Viteški red Sv. Groba Jeruzalemskog u prvom je redu humanitarna organizacija i dio Katoličke crkve. Red podupire kršćanske odgojne i naobrazbene institucije u Svetoj zemlji. Viteški red Sv. Groba i Malteški viteški red danas su jedini duhovni viteški redovi u Katoličkoj crkvi preživjeli još od srednjega vijeka.

Vi niste prvi Hrvat koji je to postao?

— Nipošto nisam prvi Hrvat koji je postao vitez Sv. Groba. S golemim ponosom mogu istaknuti da je i blaženi kardinal Stepinac bio vitez Sv. Groba, a poznata su mi još dva Hrvata koji su članovi Reda. To su vitez pater Mario Crvenka iz Njemačke i zapovjednik mons. Stjepan Biletić iz Švedske. Vjerujem da je Red i prije imao svoje članove Hrvate.

Što Vam znači Švedska, a što domovina? Pojavljuje li se čežnja ili to obitelj i aktivnosti uspijevaju ublažiti?

— Vjerujem da se nikada neću osloboditi čežnje za domovinom. Osobe koje napuste svoju domovinu slične su skulpturama od kojih je otkinut jedan komad. Ponekima, kao primjerice meni, nova domovina uspješno nadoknadi izgubljeni komad, ali mjesto spajanja zauvijek ostaje vidljivo, poput ožiljka.

Švedska, koju smatram jednom od najdemokratskijih zemalja na svijetu, pružila mi je dobar nastavak naobrazbe, prihvatila je kvalifikacije i manire s kojima sam ja mogao obogatiti njihovo društvo, pokazala prema meni bezrezervno poštovanje, ali me i naučila nekim novim načinima razmišljanja.

Najvažniji dio ovozemaljskoga života jest obitelj. Obitelj uistinu vrlo dobro ublažava moju nostalgiju, ne samo zato što smo mi jedna prava hrvatska obitelj nego i zato što je obitelj, ta mala intimna Crkva, uistinu oaza sreće i ostvarenje svih nastojanja. U obiteljskoj radosti prestaje biti važno čime se čovjek bavi, kakve uspjehe postiže pa i u kojoj zemlji živi. ■

ENG An interview with Davor Zovko, a Croatian from Sweden and a versatile individual. A pedagogue and musician, he is also a doctoral student at a Swedish university. In Sweden he has gained affirmation as a top creator of emblems for prominent local institutions.

Obiteljski grb, naslovnica

Poslijeblagdanska razmišljanja

Radosno, ali tiho adventsko iščekivanje Božića, s misama zornicama i stoljetnim hrvatskim pučkim adventskim pjesmama, većini hrvatskoga naroda, barem onima stiješnjenim u velikim gradovima, svakoga novoga Došašća postaje sve dalja i dalja prošlost. Umjesto toga, već od druge polovice studenoga bivaju zapljusnuti neukusno nagomilanim blještećim ukrasima. S pozornice na zagrebačkom Trgu bana Jelčića, iz dana u dan tijekom cijeloga Došašća trešti svakorsna glazba i izmjenjuju se svakojaki izvođači. Po uzoru na SAD, misterij Spasiteljeva dolaska na ovaj svijet, utjelovljenje Krista, Porodjenje Djeteta Bogočovjeka potisnuo je *Father Christmas*, *Santa Claus*, dobroćudni djedica s crvenom kapom koji donosi darove. Takav je tip raskršćanjivanja zapravo puno opasniji od komunističkoga. U komunizmu je kršćanskoj djeci novorođeni Mali Isus donosio darove pod božićno drveće, a onda je, eventualno, u sljedećem tjednu došao i Djed Mraz s novogodišnjim darovima. U današnjoj pak čudnovatoj blagdanskoj promidžbi nije u nekomunističkoj Hrvatskoj Mali Bog potisnuo Djeda Mraza, nego naprotiv, Djed Mraz kao Santa Claus uništava kršćanski misterij Božića u svijesti malih hrvatskih vjernika. Na taj način postaje sve moguće, pa u božićnom broju zagrebačkoga tjednoga *TV plusa*, od 19. prosinca 2008., nalazimo razgoličenu mladu Baku Mraz s obveznom crvenom kapom s bijelim obrubom, a sve to, kako u

Piše: Sanja Vulić

tom tjedniku piše, u *duhu Žičboa*. Po šatrovačkom načinu izražavanja, Božić je tako, obrtanjem redoslijeda slogova, postao Žičbo. Možda bi i bilo najbolje da se ova dekristijanizirana javna lakrdija i počne nazivati Žičbo (jer i nije ništa drugo nego negacija i krajnje obeščašćenje misterija dolaska na svijet utjelovljenoga Spasitelja), a da se Došašće, Badnjak i Božić ostavi našem kršćanskomu puku. U tom su smislu utješna izvješća iz pojedinih sela u Slavoniji, u kojima se kršćanske obitelji odupiru *duhu Žičboa* i čuvaju i obnavljaju naše stare običaje vezane uz Badnjak i Božić.

Šećete li opet zagrebačkim ulicama pred Novu godinu, vašemu će se pogledu nametnuti brojni ulični plakati koji pozivaju na raznovrsne zabave za *New Year's Eve*. Još pred koju godinu govorilo se i pisalo *Silvestarska večer*, *Silvestarska zabava* jer na Staru godinu Crkva obilježava blagdan sv. Silvestra pape, pa se i u brojnim hrvatskim mjesnim govorima Stara godina naziva *Silvestrovo*, odnosno *Sveti Silvestar* i sl. U pojedinim mjestima u Dalmaciji, Stara se godina naziva *Zahvaljenje* jer se toga dana u crkvama slavi svečana misa zahvalnica za proteklu godinu, uz pjevanje laude "Tebe Boga hvalimo". Zamjena svega toga engleskim *New Year's Eve* više nego jasno pokazuje i nemaran odnos modernoga čovjeka prema vlastitom jeziku. I to je jedan od pokazatelja kako hrvatski jezik sve više ustupa mjesto engleskomu. Hoće li se ta angлизacija pojačati ili usporiti ovisi ponajprije o nama samima. ■

ISELJENIČKE VIJESTI

ŠPANJOLSKI PRIJEVOD ŠEGRTA HLAPIĆA

ŠPANJOLJSKA - U prostorijama Regionalne knjižnice Madrida, emblematskom mjestu za ljubitelje knjiga u španjolskome glavnom gradu, koji se, kao i Regionalni arhiv, nalazi u nekadašnjoj pivovari sagrađenoj 1912., 11. prosinca predstavljen je španjolski prijevod knjige "*Čudnovate zgode šegrta Hlapića*" hrvatske spisateljice Ivane Brlić-Mažuranić. Knjigu su još 1989. prevela dvojica Hrvata iz Čilea, Andrés Rajevid i Jorge Razmilich, a ovo izdanje, koje je objavila izdavačka kuća Lual Ediciones, jezično je prilagođeno španjolskom tržištu. Na predstavljanju knjige nazočne je pozdravio veleposlanik Filip Vučak, a autoricu i njezinu važnost u hrvatskoj dječjoj književnosti predstavila je Nikolina Židek, III. tajnica. Samo djelo predstavio je Arturo González Martín, predsjednik Španjolske organizacije za dječju knjigu. Kako je najavljeno, ista će izdavačka kuća sljedeće godine izdati "*Priče iz davnine*".

BOŽIĆNI SUSRET S ISELJENICIMA U LOS ANGELESU

SAD - U nedjelju 21. prosinca u Župnom centru sv. Ante u Los Angelesu generalni konzul Ante Barbir priredio je božićni susret s iseljenicima i čelnicima hrvatskih iseljeničkih udruga s područja Južne Kalifornije. Sukladno naputku, poslužen je šampanjac i kolači, a umjesto pozivnica poslana je obavijest putem elektroničke pošte s prigodnom božićnom porukom generalnog konzula Barbira. Ova skromna proslava održana je nakon redovitoga misnog slavlja koje je predvodio don Mate Bižaca uz sudjelovanje oko tri stotine iseljenika. Uz prigodan govor generalni konzul Ante Barbir okupljenim je iseljenicima čestitao Božić i poželio sve najbolje u 2009. godini. (Alida Valić)

ĐIKIĆ POSTAO DIREKTOR DVAJU VAŽNIH INSTITUTA

NJEMAČKA - Hrvatski znanstvenik Ivan Đikić (42) imenovan je direktorom Instituta za biokemiju Sveučilišta Goethe u Frankfurtu. Istodobno, Đikić je postavljen i za prvog znanstvenog direktora novog instituta CEF (Centar izvrsnosti Frankfurt), najprestižnijeg projekta Sveučilišta Goethe na kojem je redovni profesor. - Ovo je veliko priznanje i zadovoljstvo jer vrlo rijetko znanstvenici i u svjetskim centrima imaju šansu u ranim 40-im godinama života postati znanstveni lideri u novim, dobro financiranim institutima u kojima mogu ostvariti svoje vizije - rekao je prof. Đikić koji je na obje direktorske funkcije stupio 1. siječnja ove godine nakon višemjesečnih pregovora sa Sveučilištem Goethe.

“Ovo je moje carstvo!”

“Godine 1969. u Starigradu sam upoznao Berlinčanku Karlu. Lijepa, visoka plavuša bila je razlog mojeg odlaska u Njemačku. Vjenčali smo se 1971. godine”

Napisala: **Sonja Breljak**

U elitnom berlinskom hotelu “Kempinski Bristol” već punih 37 godina radi Miroslav Harašić, Hvaranin iz Starigrada. Danas je na odgovornom mjestu voditelja servisa, pa smo sa zanimanjem saslušali njegovu iseljeničku priču.

— Moj pokojni otac Anton Harašić bio dvadeset godina na brodovima pa je i meni pomorstvo trebalo biti suđeno, ali u vrijeme kada sam se ja školovao nije bilo dovoljno mjesta u Atlantskoj plovidbi u Dubrovniku. Tako sam završio u hotelijerstvu. Počeo sam raditi u hotelu “Helios”, pripovijeda nam Miroslav Harašić opisujući i presudnu godinu koja ga je dovela u Njemačku.

— Te, 1969. godine u Starigradu sam upoznao Berlinčanku Karlu. Lijepa, visoka plavuša, čak su i moji prijatelji bili malo ljubomorni. Znam u šali reći da sam ja njezin “morski plijen”. Prije toga nisam razmišljao o odlasku. Ali, eto, ljubav je bila jača od svega. Vjenčali smo se 1971. godine. U “Kempinskom” sam počeo raditi 1972. godine kao konobar. Već sam nakon 13 mjeseci napredovao, što je bilo čudno jer je to dopadalo većinom starije i iskusnije ljude. Nakon osam godina bio sam natkonobar u hotelskom grill restoranu i postao sam njegov upravitelj. Tu sam radio 20 godina i to mi je bilo najljepše vrijeme kada sam upoznao niz zanimljivih ljudi. Moji dobri poznanici bili su njemački predsjednici i kancelari, poznati iz svijeta glazbe poput Pavarottija ili filmske zvijezde kao Nick Nolte koji mi i danas pošalje iz svijeta prijateljski pozdrav. Od 1995. godine u ovoj sam “goblen sali” koja je jedna od najljepših u Berlinu. Zovemo je berlinski dnevni boravak. Dvorana ima originalne goblene iz 17. stoljeća i po tome i nosi ime. Ovdje je izvanredna atmosfera, domaći ugođaj kojemu sam i ja pridonio. Trinaest sam godina na mje-

Miroslav Harašić, nakon 37 godina u Kempinskom:
“Sve sam u poslu ostvario, još samo da je tu bilo malo mora!”

stu voditelja osoblja i dvorane. Ovdje se objeđuje, razgovara, odmara. Moja je dužnost da primam goste, s njima razgovaram, saslušam i njihove probleme. Govorim talijanski, francuski, njemački, češki, ruski, engleski pa i starogrojski, naš lokani hvarski govor, veli nasmijano Miroslav Harašić.

— Što se tiče posla, ostvario sam što sam htio. No, otočanin sam, čovjek koji je rođen na hridini, a to se ne zaboravlja. Sve sam ovdje ostvario, a da je ovdje bilo još i malo mora, bilo bi finije. Ali jednog ću se dana vratiti doma. Ako sve bude po planu, bit ću ovdje 40 godina i otići ću u mirovinu. Inače, prema uhođanom ritualu, doma idem za Uskrs, pa ljeti, a katkad i u rujnu, rekao je Miroslav Harašić opisujući kratko i svoj privatni život u Berlinu. — Moja supruga je izučena trgovkinja porculanom. Imamo miran obiteljski život. Naravno da postoje razlike u mentalitetu. No, kaže se

“daj i uzmi”. A to vrijedi i u privatnom životu. Morao sam naučiti jezik, kulturu, povijest i mentalitet. Sin Marko ima 29 godina i pri kraju je studija informatike. Ja u zadnje vrijeme često boćam. Što smo stariji, to više idemo prema svojem. Imam ovdje tri-četiri krasna prijatelja, lijepo se družimo. Došao sam do zaključka da su naši ljudi jako cijenjene osobe, imaju izrazite radne navike. U zadnje se vrijeme u Njemačkoj mnogo priča o integraciji stranaca. Mi smo po tome prvaci u Njemačkoj i nevjerojatno smo integrirani. To se vidi po odgoju djece koja su tu potpuno uklopljena. Položaj Hrvata ovdje je pozitivan, naši se ljudi poštuju, zaključio je Miroslav Harašić, otvorivši nam brojna vrata i pokazavši elitne prostore “Kempinskog”, potvrđujući u razgovoru vođenom u “goblen sali” “Kempinskog”, zadovoljstvo poslom koji radi već 37 godina, rečenicom: — Ovo je moje carstvo! ■

ENG Miroslav Harašić, a native of Starigrad on the island of Hvar, has been working a full 37 years at Berlin's elite Kempinski Bristol hotel. He now leads the service department.

Mir u Srijemskim Karlovcima

26. siječnja 1699.

Carska je vojska brzo napredovala, oslobodivši Ugarsku s Budimom (1686.) i savsko-dravsko međuriječje od Virovitice (1684.) do Iloka (1688.). Hrvatska banska vojska oslobodila je Pounje s Kostajnicom (1688.). Oružanim zaposjedanjem Udbine 1689. karlovački krajišnici i domaći ustanici oslobodili su Liku i Krbavu

Piše: **Željko Holjevac**

Prije 310 godina, 26. siječnja 1699., u Srijemskim je Karlovcima potpisan mirovni ugovor između Habsburške Monarhije i Osmanlijskoga Carstva. Time je dokončan 16-godišnji Veliki turski rat koji se još naziva Velikim ratom za oslobođenje ili Bečkim ratom, jer je započeo turskom opsadom Beča 1683. i završio trijumfalnim oslobađanjem Ugarske i većega dijela Hrvatske od osmanlijske vladavine.

Uvjeren u mogućnost konačnog uništenja Habsburške Monarhije, najizravnijeg osmanlijskog suparnika u Europi, veliki vezir Kara-Mustafa krenuo je 1683. na čelu najveće ikad skupljene osmanlijske vojske (oko 250 000 ljudi) na Beč i 14. srpnja opsjeo habsburšku prijestolnicu. Osmanlije su preplavili bečka predgrađa i opkolili zidine koje su išle prstenom (Ring) oko užega središta grada s crkvom sv. Stjepana, odakle su branitelji pružali otpor. Opsada je trajala dva mjeseca. Činilo se da će Osmanlije osvojiti Beč. U posljednji trenutak gradu su pritekli u pomoć vojvoda Karlo Lotarinški i poljski kralj Jan III. Sobieski. Oni su 12. rujna 1683. potukli Osmanlije na Kahlenbergu pokraj Beča. Razbijena osmanlijska vojska povlačila se u neredu prema Dravi i Savi, ostavivši iza sebe znatan dio opreme (uključujući i velike količine kave, što je navodno iskoristio poljski časnik Franz Georg Kolschinsky, poznatatelj načina pripreme kave, i ubrzo otvorio prvu bečku kavanu).

PROTUOSMANLIJSKA SVETA LIGA

Habsburški vladar i car Svetog Rimskog Carstva Leopold I. sklopio je 1684. savez

Turski strijelac iz 17. Stoljeća

s Venecijom. Pod pokroviteljstvom pape Inocenta XI. nastala je protuosmanlijska Sveta liga (Sveto Rimsko Carstvo, Poljska i Mletačka Republika), kojoj se 1686. pridružila i Rusija. Rat se proširio od Dunava do Crne Gore. U hrvatskim su se zemljama oblikovale tri bojišnice – Slavonija, Lika i Krbava i Dalmacija. Udruženom kršćanskom oružju pomagali su domaći ustanici i hajdučke družine, koje je u Slavoniji vodio fra Luka Ibrišimović iz Požege, u Lici i Krbavi pop Marko Mesić iz Brinja, a u Dalmaciji knez Frane Posedarski, Stojan Janković i Ilija Smiljanić. Protuturski rat prerastao je u oslobodilački pokret u Hrvatskoj.

Carska je vojska brzo napredovala, oslobodivši Ugarsku s Budimom (1686.)

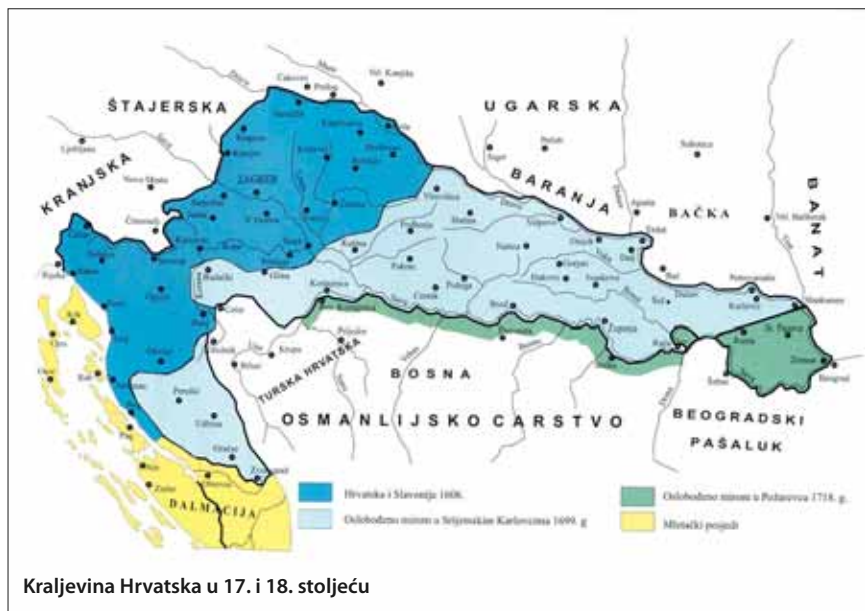
i savsko-dravsko međuriječje od Virovitice (1684.) do Iloka (1688.). Hrvatska banska vojska oslobodila je Pounje s Kostajnicom (1688.). Oružanim zaposjedanjem Udbine 1689. karlovački krajišnici i domaći ustanici oslobodili su Liku i Krbavu. U Dalmaciji su mletački general Cornaro i Stojan Janković 1686. zauzeli utvrđeni Sinj, a 1688. mletačka je vojska osvojila i Knin.

Carska je vojska 9. rujna 1688. ušla u Beograd, prodrila preko Srbije do Kosova i spalila Skoplje, a u Makedoniji je 1689. izbio ustanak pod Karpoševim vodstvom. Činilo se da je Osmanlijskom Carstvu došao kraj. Međutim, Osmanlije su pridobili Francuze i dali im Kristov grob u Jeruzalemu, pa je francuski kralj Luj XIV., ionako zabrinut zbog naglog habsburškog širenja u jugoistočnoj Europi, napao habsburške posjede na Rajni, nakon čega je glavina carske vojske bila prisiljena na povlačenje iz jugoistočne Europe. Pridružilo joj se oko 37 000 kosovskih Srba pod vodstvom pečkog patrijarha Arsenija III. Černojevića. Naselili su se pretežno u Srijemu i Banatu, a Leopold I. dao im je povlastice.

Osmanlije su 1690. pod velikim vezir Ahmedom Köprölijem (Čuprilić) prešli u protunapad, pogubili Karpoša,

Kapela mira u Srijemskim Karlovcima

vratili Srbiju i Beograd, te prodrli u Srijem i Slavoniju. Međutim, 19. kolovoza 1691. poraženi su kod Slankamena i izbačeni iz Slavonije. Princ Eugen Savojski provalio je 1697. u Bosnu i spalio Sarajevo, ali se ondje nije mogao održati. S njim se preko Save povuklo više od 10 000 bosanskih Hrvata, koji su se nastanili u Slavoniji pod šokačkim imenom.

Novi osmanlijski sultan Mustafa II. osobno je poveo novi napad na habsburške položaje, ali je Eugen Savojski kod Sente 11. rujna 1697. razbio osmanlijsku vojsku, a sultan je pobjegao u Temišvar. Bitka kod Sente odlučila je o ishodu rata. Osmanlije su zatražili mir. Govorilo se: "Beč je spašen kod Sente."

PREGOVORI NA NEUTRALNOM TERENU

Mirovni pregovori između Osmanlijskog Carstva i Svete lige započeli su 24. listopada 1698. u Srijemskim Karlovcima, na neutralnom teritoriju između habsburškog Petrovaradina i osmanlijskog Beograda, i prvi put u povijesti diplomacije održavali su se za okruglim stolom, kako nitko ne bi imao primat u pročelju. Zbog istog je razloga svaka delegacija ulazila u vijećnicu u improviziranoj baraci na svoja vrata. Mnogi su bili smješteni pod razapetim šatorima u okolici. Osmanlije su po svojem običaju sjedili prekrivenih nogu na tlu, a njihovi europski protivnici na stolicama za stolom.

Pregovarači su se sastali 36 puta, a 26. siječnja 1699., 15 minuta prije ponoći,

"kada su zvijezde imale pogodan položaj", potpisali su mir na 20 godina. Potvrđeno je habsburško zaposjedanje cijele Ugarske (osim Banata omeđenog Morišom i Tisom), Slavonije, Srijema (osim jugoistočnog dijela sa Zemunom), Banovine, te Like i Krbave. Granica je, uz manja odstupanja, spuštena na Savu i Unu. Venecija je (prema posebnom sporazumu od 7. veljače 1700.) dobila Moreju u Grčkoj i proširila granice u Dalmaciji do crte Knin-Sinj-Gabela na Neretvi, a priznat joj je i obalni pojas od Herceg Novog do Risna (Boka kotorska). Dubrovačka Republika postigla je da se Osmanlijama dade izlaz na more na dva uska pojasa na svojem području (Neum-Klek i Sutorina) i tako se fizički odvojila od mletačkog okruženja. Poljska je dobila Podoliju u današnjoj Ukrajini, a Rusija je posebnim mirom u Carigradu 1700. zadržala Azov, osvojen 1696., osiguravši time svoj pristup Crnom moru.

DVOSTRUKO POVEĆANJE HRVATSKE

Za razliku od ranijeg oblika tzv. ničije zemlje, nove habsburško-mletačko-osmanlijske granice, koje su mješovita povjerenstva precizno označila na terenu, sustjecale su se na tzv. tromedi (*Triplex Confinium*) na Medviđoj glavici (vrh Medveđak) na Debelom (ili Velikom)

Natpis na ulaznim vratima Kapele mira

Brdu sjeverozapadno od Knina. Hrvatska koja je tijekom osmanlijskih osvajanja u 16. stoljeću izgubila četiri petine svoga povijesnog teritorija i bila svedena na "ostatke ostataka" (*reliquiae reliquiarum*) povećala se za više nego dvostruko (s 18 200 km² na 40 000 km²). Senjanin Pavao Ritter Vitezović, koji se u epu *Plorantis Croatiae saecula duo* osvrnuo na "dva stoljeća hrvatskog plača", tj. na 200-godišnji hrvatsko-osmanlijski rat (računajući okvirno od Krbavske bitke 1493. do Karlovačkog mira 1699.), napisao je 1700. djelo *Croatia rediviva* (Oživljena Hrvatska). Međutim, pod bansku je vlast poslije vraćena samo civilna Slavonija sa Srijemom, dok su Posavina i Banovina, te Lika i Krbava postale dijelom Vojne krajine.

U vijećnici u kojoj je potpisan mir u Srijemskim Karlovcima petrovaradinski su franjevci uredili bogomolju, a karlovački su katolici na tom mjestu 1817. podigli kapelu nazvanu Kapelom mira. ■

Spomenik princu Eugenu u Budimpešti

ENG 310 years ago, on 26 January 1699, Srijemski Karlovac was the site of the signing of a peace accord between the Habsburg Monarchy and the Ottoman Empire. This ended the 16-year Great Turkish War, which ended in the triumphant liberation of Hungary and most of Croatia from Ottoman rule.

MESIĆ NA BADNJAK S HRVATSKIM VOJNICIMA NA GOLANU

GOLANSKA VISORAVAN - Hrvatski predsjednik Stjepan Mesić na Badnjak je obišao položaje na kojima su na Golanskoj visoravni raspoređeni hrvatski vojnici u sklopu UN-ove mirovne misije UNDOF. Druga rotacija hrvatskih vojnika, satnija pod vodstvom pukovnika Vedrana Grublješića, dužnost je preuzela početkom prosinca. Hrvatski vojnici drže pet položaja na Golanskoj visoravni, a

svoju misiju obavljaju u okviru austrijske bojne. Predsjednik je s hrvatskim vojnicima proveo Badnju večer. Zapovjednik hrvatske satnije, pukovnik Vedran Grublješić zahvalio je Mesiću što je Badnjak i Božić odlučio provesti s vojnicima na Golanu. "Mislili smo da će ovo biti još jedan Božić bez naših obitelji, ali to što ste vi s nama znači da su s nama i naše obitelji", rekao je pukovnik Grublješić. "Ponosan sam što sam od zapovjednika snaga UNDOF-a čuo da su hrvatski vojnici vrlo profesionalni i pouzdani. I tu ću poruku odnijeti u Hrvatsku", kazao je Mesić zaželjvši vojnicima sretan Božić i mnogo uspjeha u radu.

MORE U HRVATSKOJ VISOKE KAKVOĆE

ZAGREB - Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva na svojim je internetskim stranicama objavilo Izvješće o kakvoći mora na plažama hrvatskog Jadrana u 2008. i Brošuru o kakvoći mora za 2008. prema kojima je more za kupanje u Hrvatskoj visoke kakvoće. Ispitivanje je obavljeno na 890 točaka, od kojih je 1,24 posto označeno kao umjereno onečišćeno more, ali nijedna točka kao jače onečišćeno more, iz čega proizlazi da su ispunjeni strogi kriteriji propisani Uredbom o standardima kakvoće mora na morskim plažama. Kako bi se osiguralo održivo korištenje Jadranskim morem i obalnim prostorom, grade se, dograđuju i rekonstruiraju uređaji za sakupljanje i pročišćavanje otpadnih voda u obalnim naseljima i gradovima. Osiguravaju se i uvjeti za ispunjavanje preuzetih međunarodnih obveza, posebice Barcelonske konvencije, MARPOL-a i Londonske konvencije... Hrvatska obala duga je gotovo 6 000 kilometara, a pjeskovite i šljunčane plaže zastupljene su na 5,4 posto obale.

PRIORITET PRAGA - UBRZATI HRVATSKE PREGOVORE

PRAG - Češka je prvog dana ove godine preuzela od Francuske predsjedanje Europskom unijom, a jedan od prioriteta je intenziviranje pregovora s Hrvatskom. Češka će tijekom svog predsjedanja nastojati postići znatan napredak u pristupnim pregovorima s Hrvatskom i pokušati otkloniti zastoj nastao zbog bilateralnog pitanja sa Slovenijom, izjavili su u Pragu najviši dužnosnici češke vlade. "U našem je interesu da otvorimo nova poglavlja u pregovorima s Hrvatskom i da deblokiramo situaciju sa Slovenijom", izjavio je češki premijer Mirek Topolánek predstavljajući prioritete češkoga predsjedanja. "Želimo postići znatan napredak u pristupnim pregovorima s Hrvatskom, u kojima je došlo do određenog zastoja, i to nadoknaditi", izjavio je potpredsjednik češke vlade zadužen za europske integracije Alexandr Vondra. Česi su u programu svoga predsjedanja zapisali da je im cilj "postići maksimalni napredak u pristupnim pregovorima s Hrvatskom, što bi trebao biti glavni izvor motivacije za ostale zemlje" u regiji.

DEMOGRAFSKI DEFICIT NAJTEŽI PROBLEM DANAŠNJE HRVATSKE

ZAGREB - Nadbiskup zagrebački, kardinal Josip Bozanić na blagdan Marije Bogorodice, predvodeći svečano euharistijsko slavlje u zagrebačkoj katedrali, poručio je da je našoj civilizaciji potrebna majčinska ljubav koju trebamo obnovljati u današnjem vremenu. "Najveće siromaštvo Hrvatske danas se očituje u sve manjem broju rođenih. Sve manje djece, sve praznije škole, to je naše siromaštvo. Demografski deficit najteži je i najvažniji problem suvremene Hrvatske", ocijenio je Bozanić. Uz svetkovinu Marije Bogorodice kardinal je pod njevu zaštitu preporučio svu djecu naše domovine, osobito tek rođenu, rekavši da Djevici Mariji "preporučimo mir za narode Isusove domovine i da na tu nakanu danas posebno molimo".

ŽELJKO ROHATINSKI NAJBOLJI EUROPSKI I SVJETSKI GUVERNER

ZAGREB - Mjesečnik "The Banker", koji pripada publikacijama grupe najutjecajnijih europskih financijskih novina "Financial Times", dodijelio je guverneru Hrvatske narodne banke dr. Željku Rohatinskom dva priznanja za proteklu godinu – priznanje za najboljeg guvernera Europe i najboljeg centralnog bankara godine 2008. u globalnim razmjerima. U obrazloženju upućenu guverneru Rohatinskom navodi se da nagrada odražava povjerenje tržišta u njegovo postupanje tijekom prošle godine i u djelovanje HNB-a u ovim teškim vremenima. "Financijska kriza napose je jasno pokazala da su mjere koje je poduzimao HNB od 2006. godine u cilju obuzdavanja kreditnih plasmana u Hrvatskoj, a osobito zaduživanja u inozemnim valutama, bile razborite. Sudionici našeg istraživanja isticali su da niz zemalja teško pogođenih krizom sada primjenjuje iste takve mjere, ali mnogo mjeseci kasnije nego što je to učinjeno u Hrvatskoj", stoji u obrazloženju.

“Jako želim ozdraviti i raditi”

“Sada vodim bitku za život, pa onda bitku za diplomu. Želim raditi i kao i svi invalidi, želim biti korisna društvu”, istaknula je Svjetlana

Napisala: **Željka Lešić** Snimio: **Žorži Paro**

Kada je netko slijep od rođenja i uz to natprosječno inteligentan, kao što je Svjetlana Ramljak, 33-godišnja Zagrepčanka, onda takva osoba uistinu zaslužuje naše divljenje. Jer, čega god se Svjetlana dohvati, uspješna je. Uz goleme napore uspjela je u svemu, osim u bolesti koja je stalno napada. Osim hendikepa koji ima slijepa osoba, Svjetlana je odnedavno i na hemodijalizi, jer su joj otkazali bubrezi. Vedra i puna energije uz Božju pomoć polako prevladava sve prepreke, pa se nadamo da će dobiti i ovu bitku za život. Naime, Svjetlana bi što prije trebala otići na transplantaciju bubrega, no obitelj istrošena stalnim troškovima za liječenje nema sredstva za operaciju, za koju treba oko 100 000 €. Posebno su potrebne priče njezine majke Jadranke koja se krajnjim naporima snage bori za svoju Svjetlanu. Svjetlana živi s jednim roditeljem, majkom koja je zbog nesposobnosti za rad na burzi rada. Stoga vjerujem da će i dobri ljudi izvan domovinskih granica kao i uvijek kad je solidarnost na djelu pokazati veliko srce i pomoći mladoj djevojci, koja osvaja simpatije svih koji je upoznaju.

“Iako sam osoba oštećena vida 100%, slijepa od rođenja, uspjela sam završiti osnovnu, srednju školu, a da nije nastalo zatajenje bubrega, već bih i diplomirala na Pravnom fakultetu u Zagrebu”, napominje Svjetlana koja je uz redovno školovanje završila i srednju glazbenu školu

Svjetlana prigodom razgovora u redakciji

(svira klavir, gitaru, flautu), te tečaj engleskog, njemačkog i talijanskog jezika. Sada je zaokupljena informatikom, jer joj je župa Marije Pomoćnice, čiji je redovni član, kupila specijalni kompjutor s Brailleovim pismom. “Župa je moj drugi dom i nikada neću zaboraviti taj Božić 1992. godine, kada sam u župi svirala na gitari, nastupajući s njihovim zborom. Nisam bila ni svjesna što će mi taj Božić preokrenuti u životu, a preokrenuo mi je sve. Bio je to poseban dan u mom životu i ondje sam se uistinu osjećala prihvaćenom i poštovanom. Od tada sam u župi 16 godina i ne mogu nijedan dan bez tih

divnih druženja u zajednici. Došla sam kao preobraćenica i tamo sam jako radosna. Ovdje sam prvi put shvatila da i ja mogu pomoći drugima. Ne znate što za hendikepiranu osobu znači biti koristan”, pojašnjava Svjetlana.

“U Župi je Svjetlana autoritet i svi je slušaju. Ona mi je desna ruka i jako sam sretan jer ju svi poštuju i slušaju”, veli don Marijan Lovrić, ravnatelj Pastoralne zajednice i centra za mlade Knežija i nastavlja: “Omiljen među župljanima i posebice mladima, don Marijan je rekao kako je Svjetlana donijela radost u zajednicu. Osnovala je bendove Zrno, Marijino zrno, Znak i sada 5 do 5 i, što je jako bitno, u njih je dovela i slijepe osobe. Vedra kakva jest, Svjetlana svagdje oko sebe donese vedrinu, pa i u bolnici, bolesnicima koji su pokraj nje tijekom njezina liječenja i dijalize koju prima triput na tjedan tjedno. Svjetlana sve izdrži i prebrodi, pa vjerujemo i u njezino neko bolje sutra, koje ona s velikom nadom iščekuje. ■

Pomoć se može poslati na navedene podatke PBZ-a

PREZIME I IME: RAMLJAK/SVJETLANA
ADRESA: BOTIČEV TRG 2, 10000 ZAGREB
KUNSKI RAČUN.: 3201283479
DEVIZNI RAČUN: 20114113857
IBAN: HR21 2340 0093 2012 8347 9
SWIFT adresa (BIC) Privredne banke Zagreb d.d.: PBZGHR2X

Uzoran primjer očuvanja hrvatskog identiteta

“U vrtiću imamo 66-ero djece, u osnovnoj školi 170, a u gimnaziji 128. Škola je dvojezična, s hrvatskim nastavnim jezikom u razrednoj nastavi, a nakon toga dvojezično u predmetnoj”, kaže ravnatelj Gabor Győrvári

Razgovarao i snimio: **Nenad Zakarija**

U prošlom broju Matice donijeli smo reportažu o susretu urednika hrvatskih manjinskih medija u Pečuhu. U sklopu programa konferencije posjetili smo i obrazovni centar “Miroslav Krleža”, jedinstven projekt koji me se zaista dojmio, pa sam zamolio ravnatelja Gabora Győrvária za razgovor.

— Rodio sam se u Martincima u mađarskom dijelu Podravine, šezdesetak kilometara od Pečuha. Školovao sam se u Pečuhu, među inim, završio sam kroatistiku.

Kako je krenuo ovaj obrazovni projekt?

— Pročelnica pečuškog poglavarstva ponudila je mogućnost sudjelovanja u pretpristupnom projektu EU-a. Pročelnik za školstvo predložio je da se konzultira ravnatelj hrvatske škole “Miroslav Krleža” u smislu suradnje s Hrvatskom. Ta škola utemeljena je 1952. g. kao osnovna škola i učenički dom, a ja sam ravnatelj već 15 godina. Tu od 1982. djeluje hrvatski vrtić, a od ‘83. i gimnazija. Osnivač svih ovih ustanova i punopravni održavatelj jest lokalna samouprava grada Pečuha.

No, vratimo se novom projektu.

— Dakle, u razgovoru o europskim projektima pročelnica je spomenula gradnju mostova, a ja sam rekao da mi u prosvjeti već odavno gradimo virtualne mostove, misleći pri tom na našu suradnju s osnovnom školom u Osijeku koja traje već gotovo četrdeset godina. Tako smo krenuli u izradu ovog projekta koji je u početku bio tzv. “soft”, dakle,

Ravnatelj škole “Miroslav Krleža” u Pečuhu prof. Gabor Győrvári

izrada obrazovnog programa. Natječaj EU-PHARE bio je raspisan 2002. godine. Prošlo je dvije godine dok projekt nije bio odobren, pa je 2004. počela izgradnja i izradba obrazovnog programa kojemu smo dali naziv “Nacionalne vrednote u zajedničkoj Europi”. Taj se program sada primjenjuje u nizu škola u Pečuhu i Osijeku. Željeli smo naglasiti nacionalne, a ne manjinske vrednote, što je, pogotovo na engleskom jeziku, izazivalo dosta nesporednosti. Nakana nam je bila izbjeći neke stereotipe poput onih: “Ma, znate, ona manjina, imaju divnu nošnju, vese-

le se.” itd. Htjeli smo da znaju da Hrvati imaju i pisce, znanstvenike, umjetnike i bogatu kulturu općenito. To je jako dobro prihvaćeno. Kako su mislili da mi to nećemo znati baš stručno napraviti, raspisan je i jedan stručni natječaj koji su dobili Danci koji su onda s nama oko godinu dana radili i vrlo dobro odradili svoj zadatak. Mađarske se vlasti uopće nisu miješale u projekt, osim sufinanciranja. S hrvatske strane sudjelovale su sve ustanove koje su i dosad sudjelovale u prekograničnoj suradnji s Pečuhom i našom školom.

A troškovi?

— Pa ovaj “soft” program stajao je 250 000 eura. Uz to smo dodali kao nusprodukt infrastrukturni razvoj: naime, program je trebalo primijeniti u praksi, a za to mi, u ovoj 40 godina staroj zgradi nismo imali uvjeta. I ovaj put EU je zaista izašla ususret i odobrila nam dodatnih 1 750 000 eura, pa se moglo krenuti u proširenje zgrade i najsuvremeniju tehničku i audiovizualnu opremu škole. Prva je faza krenula u rujnu 2005., s velikom aulom za 250 osoba i dvokatnim učeničkim domom za 80 osoba. Treba napomenuti da je i lokalna samouprava sudjelovala sa 100 000 eura, pa smo i obnovili blagovaonicu i kuhinju. EU nije dopustila da se sredstva PHARE programa potroše na obnovu školske zgrade jer smo mi tvrdili da će i Hrvatska sudjelovati na neki način. U međuvremenu, Mađarska je ušla u EU, pa su se pretpristupni projekti trebali dokončati, a, s obzirom na to da je ostalo nešto novca iz drugih projekata, nama je ponuđeno još 300 000 eura. Dobili smo privremenu garanciju od gradonačelnika Zagreba g. Milana Bandića koju ipak nije trebalo iskoristiti jer se dogodila sretna okolnost

Jedna od moderno opremljenih učionica u školi

da je na zasjedanju dviju vlada 26. siječnja 2006. dogovoreno je da će sufinancirati obnovu stare školske zgrade u iznosu od 1 500 000 eura, po 750 000 eura svaka. Tako su ukupni troškovi ovog projekta na kraju bili 4 milijuna eura.

Zaista sam impresioniran ovim objektom kakvim se, po mojim saznanjima, ne mogu pohvaliti Hrvati nigdje u svijetu? Ali, što sada?

— Sada treba naglasiti ono što se u međuvremenu događalo i dalje se događa, a to je ovaj “soft” dakle, kuriruklarni dio projekta, nastavni plan i program. Na prvom su mjestu hrvatski jezik i kultura. Registrirali smo pedagošku uslužnu djelatnost, želimo ojačati školu kao jaki metodički centar sa svim pedagoškim uslugama, naravno, najprije za hrvatske, ali i za mađarske škole. Jer, ovo je međunarodni projekt i mi smo se već uključili u još 4-5 međunarodnih projekata. Na primjer, izgradili smo suradničku mrežu srednjih škola prijateljskih gradova, po 4 iz Osijeka i Pečuha. Tu je i projekt za djecu s posebnim potrebama... Suradujemo i s kroatistikom na sveučilištu u Pečuhu, čiji studenti prakticiraju kod nas.

A sad nekoliko brojki što se polaznika tiče!

— U vrtiću imamo 66-ero djece, u osnovnoj školi 170, u gimnaziji 128, a osamdesetak ih je u đakcome domu. Po-

gon radi non-stop, imamo 62 djelatnika. Škola je dvojezična, s hrvatskim nastavnim jezikom u razrednoj nastavi, a nakon toga dvojezično u predmetnoj. Na hrvatskom se radi nacionalna skupina predmeta, a na mađarskom prirodoslovno-matematički predmeti, uz napomenu da se nazivi i u jednom i u drugom slučaju daju na oba jezika. Svjedodžbe su dvojezične, što znači da se prihvaćaju i u Zagrebu i u Budimpešti. Maturalni je ispit je više od 50 posto na hrvatskom,

od pet obveznih predmeta tri su na hrvatskom, a dva na mađarskom.

Kakva je suradnja s Ministarstvom školstva, obrazovanja i športa?

— Možemo reći da je dobra. No moramo naglasiti, nažalost, čim dođe do neke promjene u Ministarstvu, koja nije na stručnoj, nego na političkoj bazi, redovito onda treba objašnjavati tko smo, što smo itd. I opet iz početka, pa se gubi dosta vremena. A znaju i reći: “Pa vi ste se divno snašli i bez nas!”

Kako vas gledaju Mađari?

— Razlikuje se od vremena prije rata i nakon rata. U ono vrijeme primili su dosta izbjeglica i prihvatili su ih pozitivno, kao kulturni europski narod. Tako da nemamo nikakvih problema.

Dobro, gdje vam je kraj?

— Kraja nema. Ideja uvijek ima.

Pa, nadam se da će vaš primjer poslužiti Hrvatima diljem svijeta, a pogotovo hrvatskim manjinama.

— Da, nama je upravo bio cilj izbjeći tu getoizaciju da hrvatska zajednica u Mađarskoj bude zatvorena sredina, kao geto. Integraciju ćemo dopustiti u tolikoj mjeri da ne izgubimo svoj, hrvatski identitet. ■

Kutak za druženje i odmor

ENG An interview with Gabor Győrvári, director of the Miroslav Krleža Croatian Education Centre in the southern Hungarian city of Pécs.

Polovica države pod šumama

Iako se o tome ne priča puno kao o Jadranskom moru i turizmu, Hrvatska pored tog bogatstva ima najmanje još jedno jednako vrijedno, a to su šume

Za razliku od dobrog dijela razvijenih država EU, hrvatske su šume prirodne i dobro su očuvane. Zauzimaju gotovo polovicu države. Uz pravilno gospodarenje politikom održivog razvoja šume mogu dati poticaj turizmu, gospodarstvu i energetici, a da ostanu sačuvane za buduća pokoljenja. O trenutnoj situaciji koja je povezana s tim prirodnim bogatstvom domovine razgovarali smo s predsjednikom Hrvatskih šuma Darkom Vuletićem.

Globalna financijska kriza među prvima je u Hrvatskoj pogodila drvoprerađivački sektor. Kako se to odražava na poslovanje Hrvatskih šuma?

— S obzirom da je kriza među prvima pogodila drvoprerađivački sektor hrvatskog gospodarstva, kojemu prodajemo 95 posto naših proizvoda, sigurno je da će se preko njih odraziti i na naše poslovanje. Kako bi pomogli drvnoj industriji, koja zapošljava više od 50 tisuća zaposlenih, u 2009. određićemo se oko 160 milijuna kuna prihoda. Naime, od početka 2009. drvene sortimente i usluge naplaćujemo po cijenama s početka 2008., čak i nižima. Snizili smo cijenu prijevoza trupaca šumskim cestama i do 30 posto, a rok plaćanja proizvoda produljili sa 60 na 90 dana, ovisno o kvaliteti pojedinih trupaca. Omogućit ćemo im i popust na plaćanje u rokovima prije dospijeca do 2,5 posto. Zbog svega toga morali smo prilagoditi i smanjiti troškove vlastitog poslovanja. Vjerujem da neće biti trajnih posljedica, no poslovne smo planove za 2009. već prilagodili poslovanju u uvjetima globalne recesije. Štedjet ćemo na materijalnim troškovima i investicijama. Tako smo, primjerice, u 2009. za investicije u proizvodnu djelatnost pred-

Darko Vuletić,
predsjednik Uprave
"Hrvatskih šuma"

vidjeli 142 milijuna kuna, čak 40 milijuna manje nego lani. U 2009. čeka nas pak težak posao te puno muke i znoja zbog otežanog plasmana roba i borbe za likvidnost. Predstoji nam i izazov ispunjenja dogovora o rastu plaća od 4% koji je postignut sa sindikatima na temelju kolektivnog ugovora.

Drvoprerađivačka industrija u Hrvatskoj za probleme s likvidnošću, nekonkurentnošću i slično dijelom krivi i Hrvatske šume. Kako to komentirate?

— Svjestan sam da im sada nije lako, no za to sigurno nije kriva naša poslovna politika. Vodeći ljudi drvne industrije moraju poraditi na drugačijem strukturiranju sektora, odnosno svojih trgovačkih društava, kao i na većem ulaganju u nove tehnologije kako bi njihovi proizvodi bili konkurentniji na domaćem i vanjskim tržištima. Njihova se proizvodnja ne smije, kao što je to bio slučaj da sada, bazirati na izvozu drvene građe. Dio drvoprerađivača globalnu financijsku krizu koristi i kao alibi za neplaćanje duga Hrvatskim šumama koji trenutno iznosi oko 250 milijuna kuna, što može

dovesti i do problema u našem poslovanju, nastavi li se dug povećavati. Hrvatske šume daju drvnoj industriji kvalitetnu sirovinu i ne vidim razloga zbog čega bismo mi bili krivi za krizu u kojoj se nalaze drvoprerađivači.

I Hrvatska je po uzoru na druge europske države pokrenula kampanju povećane uporabe drveta nazvanu Drvo je prvo?

— To je jedan vrijedan projekt kojem je cilj da bolje iskoristavamo prirodne resurse koje posjedujemo. Ali ističem da taj projekt vodi računa i o očuvanju šuma i isključuje puko iskorištavanje. Cilj projekta je povećati potrošnju proizvoda od drva u svim segmentima života, naime, poznato je da danas prevladavaju drugi trendovi. Istraživanja su pokazala da se naši građani pri kupnji namještaja prije odlučuju za neke druge materijale i proizvode upitne kvalitete. Upravo je to ono što želimo promijeniti projektom Drvo je prvo. Želimo vratiti povjerenje u drvo kao prirodan, trajan i estetski materijal.

(sponzorirani prilog)

Premинуo veliki hrvatski umjetnik

Sâm je svoje slikarstvo opisivao kao voluntarističku viziju, ona je za njega, ali i za sve koji su se s njegovim stvaralaštvom susreli, značila idealističku rekonstrukciju svijeta. Slika je rekonstrukcija raja, raj na Zemlji

Napisala: **Barbara Vujanović**

Klasik hrvatske i svjetske naive Ivan Rabuzin preminuo je 18. prosinca 2008. u 87. godini u varaždinskoj Općoj bolnici. Doajen hrvatske naivne umjetnosti otisnuo se putovima Sunca, putovima kojima se, prema njegovim riječima, može putovati dušom, a koje je on tako dojmljivo umio prikazati na svojim slikama, grafikama i akvarelima. "Sunce nam daje sve. I lijepo bi bilo da svaki čovjek pođe prema Suncu i da mu zahvali za sve ono dobro što mu daruje", kazao je u jednom intervjuu Rabuzin. Rabuzin je svoju laudu životu u likovnim medijima pronosio specifičnim rječnikom simbola i prepoznatljivom sintaksom kružnih i polukružnih oblika te paletom u kojoj je dominirao najširi spektar ružičastih i zelenih nijansi. Na osnovi tih postulata preo je arabesknju pređu nekih novih svjetova, pejzaža nabujale vegetacije u kojima se prirodni zakoni pokoravaju zakonima umjetničke vizije. Rabuzin se odvojio od realnosti, od priče, a krajnja mu je mjera po kojoj se ravnao bio ljudski osjećaj. Sâm je pak svoje slikarstvo opisivao kao voluntarističku viziju, ona je za njega, ali i za sve koji su se s njego-

vim stvaralaštvom susreli, značila idealističku rekonstrukciju svijeta. Slika je rekonstrukcija raja, raj na Zemlji. Osobni stil, tematiku i poetiku pronašao je godine 1959., kada je započeo suradnju s Galerijom primitivne umjetnosti u Zagrebu. U toj mu je galeriji 1960. godine priređena i prva samostalna izložba. Modernost njegova izraza prepoznala je i avangardna grupa Gorgona, koja mu je 1961. godine priredila samostalnu izložbu u Zagrebu. Godine 1963. izlagao je u galeriji 'Mona Lisa' u Parizu, i tada je počeo rasti njegov ugled u svijetu. Širokoj su publici dobro poznati njegovi gusto nanizani vegetabilni motivi, oblaci, izvedeni tanjim linijama, shematizirani i svedeni na geometrijske oblike, koji tako tvore bogatu arabesknju cjelinu. Iste motive prenosi i na platna, brojnija od crteža, obogaćena nježnim pastelnim bojama. Rabuzinovi su cvjetni motivi postali u cijelome svijetu prepoznatljiv autorski znak. Njegova se umjetnost udružila i s dizajnom. Njemačka tvornica porculana Rosenthal angažirala ga je 1976. godine među najuglednijim europskim umjetni-

Večernji tečaj crtanja kod Radovanija

Ivan Rabuzin rođen je 1921. godine u Ključu, pokraj Novog Marofa, u Hrvatskom zagorju. Izučio je stolarski zanat u Zagrebu i Zemunu. Završio je Majstorski odjel Obrtne škole u Zagrebu 1948. godine. U tom je razdoblju pohađao večernji tečaj crtanja kod Koste Angelija Radovanija. Ta je poduka, dakako, činila temelj njegove likovne kulture, no Rabuzin ostaje samouki umjetnik koji svijet promatra neopterećen tuđim iskustvom. Slikanjem se isprva bavio samo u slobodno vrijeme, a 1963. postao je profesionalni slikar.

"Moja domovina"

cima. Godine 1980. izradio je veliki svečani zastor za kazalište Takarazuka u Tokiju, a 1983. tapiseriju u Muzeju moderne umjetnosti Saitama, u Uravi, u Japanu. O Ivanu Rabuzinu snimljeno je desetak dokumentarnih filmova i tiskano petnaestak monografskih prikaza. U katalogima svojih izložaba objavio je zapise o svojoj poetici i stvaralačkom procesu, koji se smatraju prvorazrednim dokumentima za povijest hrvatske umjetnosti. Jedan od zadnjih velikih projekata jest dokumentarni film "Ključ sreće" predstavljen početkom ove godine. Film koji je nastao prema ideji i scenariju Svetlane Sumpor, a režirala ga je Gordana Brzović, predstavio je Rabuzinov život i djela s pomoću njegovih slika, prirode koja ih je nadahnula, te umjetnikovih komentara, sjećanja i razmišljanja o životu i umjetnosti. "Bio bih sretan da slike nađu svoje putnike, svoje zidove, svoje prostore, svoje obožavatelje i svoje vrijeme, gdje će zračiti ono što sam im dao, a dao sam im puno. Dajem sebe", zabilježene su umjetnikove riječi. Doista, valja očekivati da će publika i kritika još dugo koračati putovima njegove umjetnosti! ■

ENG Ivan Rabuzin, one of the leading figures of naive art in Croatia and in the world, passed away in Varaždin on 17 December 2008, in his 87th year. Rabuzin was born on 27 March 1921 in Ključ near Novi Marof.

Opet smo si bliski unatoč prostornoj udaljenosti

Gdje su sada ti ljudi koji su mi nekada mnogo značili? Što rade, gdje žive? Nakon kraćega razmišljanja odluka je pala. Moram ih pronaći!

Piše: **Emil Cipar**

Kraj godine vrijeme je kada se rade bilance. Sortira se prošlo, doživljeno..., prave se planovi za budućnost. Ja pokušavam napraviti reda u svojoj arhivi. U međuvremenu sam proširio svoje publicističke aktivnosti, pa se sve teže snalazim u kaosu fotografija, započetih radova, novinskih isječaka... Poslagao sam ispred sebe kartonske kutije, fascikle, raznorazne ceduljice sa zapisima na različitim jezicima. Tu je sve što je vrijedno znati o mome životu u Njemačkoj. Ovaj, hrvatski dio većinom je digitaliziran i nalazi se još u računalu. Tu ima kakvog-takvog reda.

Kako sortirati? Po osobama, po godinama, po događajima...? Odlučujem se za sortiranje po osobama. Na nekoliko praznih kutija napisao sam imena i počeo s radom. Za neki od dokumenata, ili

slika, nisam znao treba li to staviti u ovu, ili ipak u neku drugu kutiju.

U početku je to sve išlo vrlo sporo. Svaki papirić, svaka slika, svaki novinski isječak budio je uspomene, sjećanja... Mnogo se toga doživjelo, vremena su bila vrlo turbulentna. Bilo je imena, kod kojih se nisam mogao sjetiti njima pripadajuće osobe, a bilo je osoba kod kojih je ime prekrio zaborav. Za njih sam predvidio kutiju s natpisom NN (*Nomen nescio* – ime nepoznato).

BORIS JE RADIO U DIE WELTU

Ne znam točno, ali prošlo je dosta vremena dok i zadnji papirić nije pronašao svoju kutiju. I tako stoji tu ispred mene moj život u Njemačkoj u nekoliko kutija, na kojima su, kako reko, ispisana imena. Gdje su sada ti ljudi koji su mi nekada mnogo značili? Što rade, gdje žive? Odlučujem pronaći ih. Ali, ne sve odjednom, bilo bi previše posla. Nakon kraćega raz-

mišljanja odluka je pala. Ispred mene su još samo tri kutije. Na njima stoji *Ines*, *Marijana* i *Boris*. Za njih bih doista volio znati gdje su, što rade?

Boris je prvi na redu. Radio je u *Die Weltu* sredinom devedesetih. Mladi nadobudni urednik vanjskopolitičke rubrike. Sada bi mogao biti dopisnik iz Mađarske, Rumunjske, SAD-a... To je želio. Često smo razgovarali o tome. U Bonnu se nije ugodno osjećao (politički tjednik *Die Welt* tada je imao svoju centralu u Bonnu. Sada je u Berlinu). No, čemu nagađati! Sada imamo internet. Upipkavam *Die Welt* i uskoro na zaslonu dobro poznati logotip *die Welt online*. U njihovu tražilicu utipkavam ime i uskoro se otvara bezbroj članaka, reportaža, eseja... U svima je riječ o osobama i događajima iz Turske. Boris je, dakle, u Turskoj! Ali gdje? Istanbul, Ankara... Nema ga u telefonskom imeniku, ili ga ja ne mogu naći. Odustajem, jer mi ovo traženje polako

ide na živce. Sjetim se poznanika Željka iz Broda. Vlasnik je *shonline* internetskog portala, stručnjak za internet. Tko će mi pomoći ako ne on! Nazivam ga, kratko objašnjavam o čemu je riječ i molim ga za pomoć. *Nema problema, stari! Sad ćemo mi to!*

Tražim Marijanu. Radili smo zajedno u *Plavome Zvonu*. Od tada se nismo više niti čuli niti vidjeli. Zapravo, ja sam nju i čuo i vidio, jer radi u *Funkhaus Europa*, pa sam je čuo na radiju i vidio na televiziji. Brzo pronalazim njenu *e-mail* adresu i pišem nekoliko riječi.

Ines je kći glavnog urednika *Plavog zvona*, Vlade Duića. Znam da se sredinom devedesetih vratila u Zagreb, pa da pokušam... Biram 988 i ubrzo dobivam broj. Dok čekam, razmišljam tko će se javiti. Slušalica je podignuta i ja čujem dobro poznati glas. Predstavljam se. *Eeej staaari... koje iznenađenje! Oda-kle zoveš?*

Trebalo je vremena da donekle objasnim situaciju. Nakon nekoga vremena razgovor se oslobađa nepotrebnih emocija. Doznao sam da je Ines, sasvim slučajno, kratko u Zagrebu. Inače radi za jednu američku agenciju, koja opet radi za Ujedinjene narode i za njih je trenutačno u Kartumu, u Sudanu. Izmjenjujemo *e-mail* adrese, jer imamo si toliko toga reći.

Boris...

PREDNOSTI INTERNETA

Nakon razgovora s Ines razmišljam o prednostima interneta. Ljudi koji su ti nekada nešto značili dostupni su još uvijek, bez obzira na mjesto njihova trenutačnoga boravka. Utipkavam *e-mail* adresu koju mi je Ines dala u računalo. Vidim da imam poštu i otvaram je! *...Emil old friend, is this you? Someone on facebook sent me a message with this email address. I'm in Budapest right now, goin back to Turkey in 2 weeks. Yours, Boris Kalnoky.* Moj je znanac doista pravi stručnjak. Pronašao je Borisa u rekordnom u vremenu. Šaljem mu *mail*: *hvala Željko... Boris mi se upravo javio! Što ti je Internet?! Dvoje prijatelja, za koje do prije kratkoga vremena nisam imao pojma gdje su i što rade, a sada su tu pokraj mene. Dobro, nisu baš tu tako da možemo popiti jednu zajedno, ali su ipak na neki način dostupni.*

Dakle, Boris je u Budimpešti, ali se za dva tjedna vraća u Tursku. Što radi u Mađarskoj? To moram saznati. Pišem *po-duži mail*. Prošlo je više od deset godina, pa se mnogo toga dogodilo...

Na odgovor nisam čekao dugo. Bezbroj pitanja. Treba to nekako sortirati. Previše toga se događa u kratkome vremenu, a čovjek više nije najmlađi.

Boris trenutačno živi u Mađarskoj i u Turskoj. Piše knjigu, koja nema veze s poslom koji trenutačno obavlja. Tema je njegova obitelj. O tome se doista može napisati knjiga. I to kakva! Ostajemo u vezi. Poziva me u Budimpeštu na čašicu pica. Nažalost, ne mogu prihvatiti poziv, ali to rješavamo na moderan način (vidi sliku!). Uzimam kutiju s natpisom Boris. Sadržaj je: slike, novinski isječci i jedna ceduljica na kojoj je napisan neki broj. Ne mogu se sjetiti komu pripada taj broj. Ceduljica je zapravo bon od blagajne iz nekog kafića iz Zagreba. Datum se može pročitati, a i ostalo bi se moglo... Tražim malo više svjetla i uspijevam odgonetnuti: četiri kave - hotel "I" - 15. 8. 1991.

TELEFONSKI PREDBROJ IZ BONNA

S kim sam pio kavu na Veliku Gospu davne, 1991. Predbroj je telefonskoga broja iz Bonna. Da ga nazovem? Ali tko će mi se javiti? Koga tražim? Ipak 'okrećem' broj. Nakon nekoga vremena - Mayer. Iako je to najčešće prezime u Njemačkoj, meni

nitko ne pada na pamet. Ispričam čovjeku priču o tome kako sam došao do broja i tako to. *Ovdje je prije stanovala neka novinarka, mislim da se zvala Best ili tako nekako. Imam ja to negdje zapisano, pa ako hoćete... Ne, ne, puno vam hvala, znam o kome se radi. Baš vam hvala, bili ste jako ljubazni!*

Pa, naravno! Francis! Francis Best! U tome kvartetu nedostaje još samo dr. Navas, ali za njega znam i ne treba ga tražiti. Umro je prije nekoliko godina, ali njega nisam nikada bio izgubio iz vida.

Dakle, s Borisom sam pio kavu na Veliku Gospu 1991. Kontakt s Ines je uspostavljen. Francis ostavljam za kasnije, mnogo je toga odjednom, a kako rekoh, nije se više ni najmlađe. O tome svemu mogao bih napisati nekoliko riječi. Možda još tko dođe na ideju osvježiti stara prijateljstva.

Drugog mi se dana javila Marijana. Isto tako veliko iznenađenje. Ona mnogo radi, rado razmišlja o zajedničkim doživljajima, razmišlja o povratku u grad na tri rijeke, u Sisak.

Sada smo si ponovno bliski. I iz najudaljenijih nigdina južnoga Sudana javlja se Ines - šalje fotke i *e-mail* poruke. Boris se isto tako javlja s Orijenta, kada god uhvati vremena. Marijana se javlja vikendom. Ja im odgovorim kada god stignem. Nekako smo si blizu, iako prostorno udaljeni. Ipak volio bih... Bilo bi vrijeme za jednu kavicu u četvero. Bilo gdje u Hrvatskoj. ■

“Boka – jedan od najbogatijih okruga u Dalmaciji”

“Bokelj se rađa kao pomorac, to je njegova vokacija. Smion je, sklon pustolovini, vrlo snažne građe; to je narod izuzetne ljepote...”

Napisao: **Željko Brguljan**

Francuski novinar i publicist, istaknuti intelektualac španjolskog podrijetla Charles Yriarte (Pariz, 1832.-1898.) slovio je za vrlo učenoga romantičarskog vizionara i izvrsnog poznavatelja klasične Europe. No njegov je nemirni duh išao dalje, tragajući, na svojim brojnim putovanjima, za skrivenim kulturama naroda s ruba europske civilizacije.

Godine 1878. izašla je u Parizu u izdanju *Librairie Hachette* Yriarteova knjiga putopisa *Les bords de l'Adriatique et le Monténégro, Venise – l'Istrie – le Quarnero – la Dalmatie – le Monténégro et la rive Italienne* u kojoj, opisujući svoja putovanja istočnojadranskom obalom, daje i slikoviti opis Boke kotorske.

Yriarte se u Boku zaputio Lloydovim parobrodom iz Dubrovnika ploveći do Kotora sedam i pol sati po lijepom jesenskom vremenu. O svojem prvom uplovljavanju u Boku piše: “od trenutka kad oplovimo Oštri rt i uđemo u Boku

jenjajući svoju površinu u vrijeme kad se stvarao svijet; nijednom kutku na kugli zemaljskoj nije dala istodobno tako ljubak i tako veličanstven izgled...”. Od ulaska u bokokotorski zaljev do grada Kotora plovidba je trajala oko dva sata. Prolazeći kroz Verige (Catene), Yriarte navodi da je prolaz tako uzak da je mađarsko-hrvatski kralj Ljudevit, braneći Kotor od mletačkih napada, 1381. godine, s jedne na drugu stranu dao razapeti verige (lance), pa je otuda tjesnac dobio naziv Catene - Verige.

RISANSKI ZALJEV

Nakon Hercegnovskog Yriarte opisuje Risanski zaljev, a, opisujući otoke pred Perastom, iznosi neke netočnosti. Ističe da se na otoku Sv. Đorđa nalazi pravoslavni samostan, a zapravo je ta stara opatija, koja je nekad pripadala benediktincima, u kontinuitetu do danas katolička. Sljedeći krivi autorov navod jest da se na otoku Gospe od Škrpjela nalazi “kapelica posvećena katoličkom obredu”. Sredinom sedmog desetljeća XIX. stoljeća, kada je Yriarte putovao ovim krajevima,

kotorsku, ploveći uz obalu prekrasnih zaljeva, ukazuje nam se prizor koji neki zemljopisci smatraju jednim od najljepših na svijetu. Boka kotorska zacijelo je jedno od najljepših mjesta na kugli zemaljskoj; nigdje priroda nije s toliko mašte, s toliko blještavila i s takvom silinom manifestirala svoje skrivene snage, mi-

na Škrpjelu se nalazila sadašnja crkva, podignuta 1630. na mjestu kapele iz XV. stoljeća. Nadalje, za sliku Madone s djetetom, koja se nalazi na središnjem oltaru svetišta, kaže da se "pripisuje osobno svetom Luki". No, danas je općepoznato da je ikona *Gospe od Škrpjela*, nastala oko 1452., djelo kotorskog slikara Lovra Marinova Dobričevića.

Svoju plovidbu kotorskim zaljevom Yriarte ovako opisuje: "Kako se primičemo gradu, smještenom u dnu zaljeva kao u nepristupačnoj pećini, priroda je sve oštija i nemilosrdnija. Dražestan kontrast između bijelih vrhunaca i bujnog zelenila u podnožju uskoro prestaje: iza drvoređa koji je posaden da bi zaštitio mulo za iskrcaj i šetalište uzdiže se strma, gotovo okomita, hridina; dojam ljupkosti i miline nestaje i priroda djeluje oštro i surovo. Klima Boke je zdrava, zemlja

Može li se Boka spasiti?

Zapisi o putovanju Bokom kotorskom francuskog putopisca Charlesa Yriarte, iako sadržavaju i poneku netočnost, puni su zanimljivih i vjerodostojnih opisa ovoga bajkovitog zaljeva jednog u nizu europskih intelektualaca koji su tijekom XIX. stoljeće, tragajući na rubovima europske kulture, otkrivali život i običaje tamošnjih naroda. Ono je, uz likovne priloge Sorrieua, Valeria, Barbana i drugih, i svjedočenje drastičnih promjena ovoga jedinstvenog jadranskog zaljeva, posebno nakon devastacija nerazumnim graditeljskim zahvatima u posljednja tri desetljeća. Dok čitamo Yriartove opise bokokotorskog zaljeva i u mislima nam putuju zaljevske vizure, nameće nam se pitanje: može li se Boka spasiti?. Može li struka utjecati na lokalnu i državnu vlast da se zaustavi brutalna devastacija ovog bisera Jadrana? Sve što je lijepo u Boki djeluje je Stvoritelja i nekadašnjih Bokelja. Nije se dovoljno ni pošteno time samo služiti u reklamne svrhe, treba nešto učiniti da se spasi dvorac *Tri sorelle* (*Tre sorelle*) i samostan sv. Nikole u Prčnju, palača Visković u Perastu, crkva sv. Franje u Kotoru, kao i drugi biseri bokeljske graditeljske baštine! Još uvijek nije izgubljena nada da će neki novi Yriarte u budućnosti s jednakim ushićenjem uplovljavati u ovaj nezaboravni zaljev.

Postrojba Bokeljske mornarice, oko 1930. godine

je suha i nema groznice. Ljeta su vruća, proljeća i jeseni vrlo ugodne. Zima je oštija nego bilo gdje u Dalmaciji jer su u blizini snježne planine i ima mnogo padalina. Bokelji (*Bocchesi*) ili stanovnici Boke, smatraju se u cijeloj Dalmaciji posebnom vrstom; u Zadru će vam u mnoštvu pokazati nekoga i reći: *To je Bokelj*, jer se odlikuje karakterističnom fizionomijom i osobinama. Uspjeli su od svoga kraja, s malo obradive zemlje koja je zapravo tek pojas u podnožju planine, stvoriti jedan od najbogatijih okruga u Dalmaciji zahvaljujući marljivosti, sklonosti pomorstvu i trgovini, te njima svojstvenom smislu za štednju..."

OBRANA OD TURAKA I CRNOGORACA

Nastavljajući opisivati Bokelje i njihovu pomorsku djelatnost, Yriarte kaže: "Bokelj se rađa kao pomorac, to je njegova vokacija. Smion je, sklon pustolovini, vrlo snažne građe; to je narod izuzetne ljepote... More je bokeljsko bojno polje i dovoljna je jedna godina bogata olujama da opustoši gotovo cijelo mjesto. No oni koji izbjegnu bijesu vjetrova vraćaju se bogati, ponekad još uvijek mladi; vidio sam mnoge koji su proputovali cijeli svijet i skupili pristojno bogatstvo, a još su izgledali u cvijetu mladosti... Nisu nimalo tašti, ne pokušavaju zabljesnuti razmećući se bogatstvom pred susjedima; nemilosrdni su prema sebi, sabrani i promišljeni i orijentirani na svoju malu zajednicu. Rečeno mi je da najbogatiji među njima imaju uzorke oružja iz svih zemalja koje su proputovali i da njima krasi svoje domove: ta sklonost vuče podrijetlo iz stoljetne nužde da se brane od

Turaka i Crnogoraca. Tek su u posljednje vrijeme konačno sigurni u svom zaljevu kojim dominiraju strme planine koje, čini se, nijedno ljudsko biće ne može pregaziti, no koje su ipak pristupačne kozjim nogama Crnogoraca." Nadalje, navodi kako Dobrota, tada najbogatije pomorsko mjesto, u doba oskudice u zaleđu otvara apetite Crnogorcima koji upadaju na njen teritorij radi pljačke. S obzirom na to da je Dobrota, kaže Yriarte, od Crne Gore odvojena samo jednim stjenovitim brdom, kuće (palaci) Dobročana opasane su zidinama s puškarnicama kako bi se obranili.

Na kraju parobrod pristaje u Kotor o kojemu je autor ovog značajnog putopisa zapisao: "Posljednji zaljev nema oblik kruga, već vrlo šiljastog trokuta: na samom vrhu trokuta nalazi se grad Kotor, a s lijeve i desne strane protežu se visoke planine koje priječe prolaz Sunčevim zrakama... U kratko vrijeme koje sam tamo proveo imao sam osjećaj da je Kotor, koji se nalazi gotovo u srcu europske civilizacije, jedan od najizoliranijih kutaka na svijetu. Stanovnici su ozbiljni, jednostavni i srčani... Cijeli grad opasan je zidinama; postoje tri ulaza, dva se zatvaraju nakon zalaska Sunca, a treći, onaj na obali, *Vrata od mora*, dostojanstvenog izgleda i ukrašena grbovima i natpisima, u dane kad stiže parobrod ostaju otvorena do ponoći." Nakon što je opisao kotorske 'pijace' i trgovanje Yriarte iznosi povijesne činjenice vezane za izmjene vlasti u Kotoru i Boki. Velik dio svojeg putopisa posvećuje opisu stanovništva, njihovih karaktera, običaja i njihovu odijevanju. ■

ENG Notes on his travels through Boka kotorska in the second half of the 19th century by French travel writer Charles Yriarte are packed with fascinating and authentic descriptions of this wondrous bay, then a part of Dalmatia, and now in Montenegro.

Hrvatske knjige na 23 jezika

Izložba pokazuje da zanimanje za hrvatsku riječ i te kako postoji, a na nama je da na njega i sami odgovorimo novim prijevodima književnosti i objavljivanjem znanstvene literature na stranome jeziku

Napisala: Lidija Cvikić

UNacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu 8. prosinca svečano je otvorena izložba "Hrvatski jezik u Gutenbergovoj galaksiji" u organizaciji Zagrebačke slavističke škole. Izložbom su predstavljene prijevodi djela hrvatske književnosti, ali i znanstveni i stručni radovi - rječnici, udžbenici i monografije o hrvatskome jeziku također na stranim jezicima. Za mali jezik, kakav je hrvatski, iznenađuje i raduje podatak da su na izložbi predstavljena 23 jezika i knjige iz 28 zemalja. Uz velike svjetske jezike, poput engleskoga, njemačkoga ili španjolskoga, hrvatske se knjige mogu čitati i na poljskome, litavskome, albanskome, japanskome ili bengalskome jeziku. Autorica i priređivačica izložbe dr. Ivana Vidović Bolt zahvalila je lektorima hrvatskoga jezika u inozemstvu, inozemnim kroatistima, kao i ostalim zaljubljenicima u hrvatski jezik koji su pomogli u prikupljanju gotovo 500 knjiga, a Sveučilištu u Zagrebu, Ministarstvu kulture, Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvu vanjskih poslova i europskih integracija i Hrvatskoj matici iseljenika na pomoći pri organizaciji izložbe.

Izložbom su predstavljene prijevodi djela hrvatske književnosti, znanstveni i stručni radovi

Na otvaranju izložbe govorio je domaćin, ravnatelj NSK-a prof. Tihomil Maštrović koji je iskoristio prigodu da još jedanput podsjeti na veliki međunarodni uspjeh i afirmaciju hrvatskoga jezika u ovoj godini. Naime, velikim trudom i zalaganjem Nacionalne i sveučilišne knjižnice te Hrvatskoga zavoda za norme, od ove je godine hrvatski, kao poseban i samostalan jezik, jedinstvenom oznakom *hrv* uveden u međunarodnu klasifikaciju, odnosno u svjetske knjižnice i bibliografske baze podataka. O povratku Zagrebačke slavističke škole u Zagreb govorio je njezin voditelj prof. Krešimir Bagić. Zagrebačka slavistička škola, međunarodni seminar hrvatskoga jezika, književnosti i kulture s gotovo četrdesetogodišnjom tradicijom, od 1991. održava se u Dubrovniku. Upravo je ondje ova izložba ljetos i doživjela svoju premijeru. Nakon što su je u Dubrovniku vidjeli inozemni kroatisti, a na Sajmu knjiga u Beču i ostali ljubitelji knjige, izložbu sada ima prigodu vidjeti i zagrebačka publika. Profesor Bagić

istaknuo je kako je kulturološki element važan dio učenja i upoznavanja jezika te mu se u Zagrebačkoj slavističkoj školi pridaje velika pozornost, o čemu svjedoči i ova izložba. O važnosti promicanja hrvatskoga jezika, kulture i hrvatske znanosti govorio je i rektor Sveučilišta u Zagrebu prof. Aleksa Bjeliš, koji je i svečano otvorio izložbu.

Izložba "Hrvatski jezik u Gutenbergovoj galaksiji" i brojnost predstavljenih knjiga pokazuje da zanimanje za hrvatsku riječ i te kako postoji, a na nama je da na njega i sami odgovorimo novim prijevodima književnosti i objavljivanjem znanstvene literature na stranome jeziku. Hrvatska izdanja na stranim jezicima nedvojbeno su velik doprinos promociji hrvatskoga jezika i kulture u svijetu. No, oni su ujedno i način da se hrvatska kultura približi ne samo strancima, već i potomcima iseljenih Hrvata koji hrvatski možda više ne govore. Možda ih čudesan svijet hrvatske književnosti potakne da hrvatski nauče i jednoga dana pročitaju iste knjige i u izvorniku. ■

Prof. Krešimir Bagić, dr. Ivana Vidović Bolt i prof. Aleksa Bjeliš

ENG The Croatian Language In Gutenberg's Galaxy, an exhibition featuring translations of works of Croatian literature, was opened at the National & University Library in Zagreb on 8 December of 2008.

LEPOGLAVSKO ČIPKARSTVO

Knjiga Tihane Petrović Leš govori o nastanku i razvoju lepoglavskog čipkarstva te oblikovanju fenomena lepoglavske čipke od kraja 19. stoljeća do Drugoga svjetskog rata. Rezultat je višegodišnjih arhivskih i drugih istraživanja na izvornoj građi, ali i sačuvanim primjercima

čipka. Osobita je pozornost posvećena tridesetim godinama 20. stoljeća, kada je u Lepoglavi živjela i radila Danica Brössler, najvrsnija čipkarica i učiteljica. Knjiga je opremljena izvrsnim ilustracijama primjeraka lepoglavske čipke. Cijeli je tekst knjige u prilogu objavljen u engleskome prijevodu. Ovo je prvi cjelovitiji prikaz lepoglavskoga čipkarstva. Lepoglavsku čipku, vrstu čipke na batiće, lokalna zajednica njeguje u svrhu očuvanja identiteta i pripadnosti zajednici, ali i u svrhu obnove mjesne privrede. Lepoglavsko je čipkarstvo, uz paško i hvarsko, uvršteno na listu zaštićene nematerijalne baštine Republike Hrvatske, a 2004. je predloženo i na UNESCO-ovu listu nematerijalne baštine.

MONOGRAFIJA O SINJSKOJ FRANJEVAČKOJ KLASIČNOJ GIMNAZIJI

U povodu utemeljenja i plodnog rada sinjske Franjevačke klasične gimnazije, proslave 170. rođendana te najstarije srednjoškolske ustanove u zagorskom dijelu Dalmacije u Sinju, prigodno je u crkvi Čudotvorne Gospe Sinjske predstavljena monografija većeg formata na 122 stranice pod naslovom 'Franjevačka klasična gimnazija u Sinju'. Autor te zanimljive i korisne knjige u riječi i slici je mr. fra Josip Grbavac, profesor i ravnatelj Franjevačke klasične gimnazije u alkarškom gradu. Podsjetivši na činjenicu kako je to

najstarija srednjoškolska ustanova u zagorskom dijelu Dalmacije te da je Franjevačka klasična gimnazija u Sinju rođena prije 170 godina, njezin aktualni ravnatelj mr. fra Josip Grbavac je, među ostalim, naglasio: "Gimnazija je prolazila kroz scile i harbide nesklone joj mletačke, austrijske i jugokomunističke vlasti, ali je bila i ostala vrelom duhovne i kulturne snage, osobito u vrijeme kada su se tek formirali i nacionalni identiteti na ovim vjetrometnim prostorima u povijesno-društvenim mijenama." (N. Musulin)

PARTIZANSKA I KOMUNISTIČKA REPRESIJA I ZLOČINI U HRVATSKOJ 1944.-1946.

U Hrvatskom institutu za povijest predstavljena je knjiga "Partizanska i komunistička represija i zločini u Hrvatskoj 1944.-1946.". Dokumenti o partizanskoj i komunističkoj represiji i zločinima u središnjoj Hrvatskoj potkraj i nakon Drugoga svjetskog rata prikupljeni u ovoj zbirci, nalaze se u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu, te u državnim arhivima u Zagrebu, Varaždinu, Bjelovaru, Sisku, Petrinji, Karlovcu, Osijeku i Vinkovcima. Uvršteni su i dokumenti iz stranih arhiva, ponajprije iz Vojnog arhiva Vojnoistorijskog instituta u Beogradu i Arhiva Jugoslavije u Beogradu, te dokumenti koji se nalaze u privatnom vlasništvu u Hrvatskoj i inozemstvu. Od ukupno 406 dokumenata (17 u preslici) prikupljenih u ovoj zbirci,

samo je manji broj do sada objavljen. Prikupljeni dokumenti mogu pripomoći razjašnjavanju je li riječ o partizanskoj i komunističkoj represiji i zločinu kao procesu i sustavu ili pak samo o pojavama, kako to mnogo zagovaraju.

OBIČAJI HRVATA SREDIŠNJE BOSNE

Knjiga *Narodni plesovi, pjesme i običaji Hrvata središnje Bosne* autora Miroslava Šilića, etnokoreologa i koreografa, predstavljena je 4. prosinca u dvorani ansambla Lado. O knjizi je, uz autora, govorio i recenzent dr. Stjepan Sremac. U prigodnom su programu nastupile izvorne pjevačice, članice HKD-a "Napredak" iz Novog Travnika te članovi ansambla Lado koji su izveli fragment iz koreografije 'Pjesme i plesovi travničkog kraja'. Ovo je inače treća autorova knjiga koja predstavlja glazbeno i plesno naslijeđe Hrvata Bosne i Hercegovine. Dosad su mu objavljene knjige narodnih plesova, pjesama i običaja Hrvata Bosanske Posavine te sjeverne Hercegovine. Zbog svojega edukativnog i priručnog karaktera, knjige Miroslava Šilića dragocjena su literatura folklornim plesačima, koreografima, etnokoreolozima i etnomuzikolozima.

Tradicionalni Filharmonijski bal

Potkraj prošle godine Zagrebačka je filharmonija u dvorani Vatroslava Lisinskog, pod ravnanjem Shloma Mintza, održala tradicionalni Filharmonijski bal s polkama i valcerima. Dodijeljena je i nagrada Zagrebačke filharmonije i Hrvatske poštanske banke, koja je ove godine pripala mladom glazbeniku, gitaristu Petritu Cekuu. Zagrebačka filharmonija i publika koncertom su se oprostili od dugogodišnjega člana tog orkestra Franje Leskovara (trublja), vrsnoga glazbenika, oca violončelistice Monike Leskovar. Zagrebački gradonačelnik Milan Bandić uručio je Leskovaru srebrnjak Zagrebačke filharmonije.

Carreras u čast maestra Šuteja

“Dragi prijatelji s ove i s one strane pozornice, ponosan sam što smo ovdje zbog našeg prijatelja Đidiša Šuteja”, tim je riječima španjolski tenor Jose Carreras otvorio koncert u čast maestra Vjekoslava Šuteja u Zagrebu. Šest tisuća gledatelja došlo je uživo vidjeti operne velikane najvećih svjetskih pozornica. S prikupljena 1,4 milijuna kuna pokrit

će se dio troškova transplantacije koštane srži kojoj će Vjekoslav Šutej biti podvrgnut u klinici u Seattleu, gdje je prije 20 godina od leukemije izliječen i Jose Carreras koji se odmah nakon koncerta čuo sa Šutejem i prenio mu dojmove. Koliko je i sam bio zadovoljan, govori činjenica da nije, kao obično, u pauzi boravio u garderobi, već je gotovo cijeli koncert odslušao pokraj pozornice.

Unatoč velikoj hladnoći Oliver zagrijao Zagrepčane

Glavna zvijezda ovogodišnjeg dočeka Nove godine na Trgu bana Jelačića u Zagrebu bio je Splitsanin Oliver Dragojević, dok je Splićane u 2009. svojim pjesmama uvela Zagrepčanka Nina Badrić. Zagrepčani su godinama odbrojavali sekunde do ponoći uz hitove domaćih sastava - Prljavog kazališta, zatim uz Parni valjak i Nove fosile, a ove su godine zapjevali uz veliku glazbenu zvijezdu s juga. Iako je do sada za novogodišnji doček uglavnom zabavljao publiku u Dalmaciji, ove je godine na veselje mnogih Zagrepčana odlučio nastupiti u glavnom gradu

Seve humanitarka

Humanitarni koncert pod naslovom “Severina i prijatelji” u Velikoj dvorani Doma sportova okupio je gotovo sve hrvatske političare, privrednike, sportaše, glumce i pjevače. Severina je nastupila pred gotovo 10 tisuća ljudi, a na pozornici su joj se pridružili i Doris Dragović, s kojom je otpjevala “Virujen u te”, te Petar Grašo. Na koncertu u organizaciji Rotary kluba, kojim su se u okviru akcije “Korak u život” prikupljala sredstva za visoko školovanje djece bez roditeljske skrbi, skupljeno je čak 3 200 000 kuna. Zagrebački je koncert ujedno bio i početak Severinine turneje po Hrvatskoj.

55. obljetnica Zagrebačkih solista

Umjetnički ravnatelj Zagrebačkih solista Borivoj Martinić Jerčić izvijestio je da će Zagrebački solisti ove će godine proslaviti obilježiti 55.

obljetnicu svojega djelovanja. U proteklih 55 godina Zagrebački solisti predstavljali su grad Zagreb i Hrvatsku s više od 3 300 koncerata u svim najpoznatijim svjetskim koncertnim dvoranama. Ansambl je svojom osebjenošću i kvalitetom zaslužio poziciju jednoga od najcjenjenijih svjetskih ansambala. Usporedivši ih s "običnom" tvrtkom koja dugo postoji, Martinić Jerčić kaže da su Zagrebački solisti prošli kroz razne faze u svojoj karijeri. "U ovom trenutku naše povijesti, kao umjetnički direktor provodim promjene u strukturi i načinu poslovanja ansambla, sa željom i uvjerenjem da će te promjene omogućiti Zagrebačkim solistima svijetlu budućnost i sačuvati ovaj hrvatski brand", dodaje Martinić Jerčić.

Koncertom otvorena splitska Spladium Arena

U Splitu je svečanim koncertom otvorena i na uporabu predana nova višenamjenska sportska dvorana "Spladium Arena", s 12 tisuća sjedećih mjesta. Glavne zvijezde koncerta bili su - sporanistica Valentina Fijačko, tenor Tomislav Mužek i bariton Ivica Čikeš, te estradni prvaci Oliver Dragojević, Toni Cetinski i klapa Intrade. Orkestrom i zborom HNK Split ravnali su dirigenti Alan Bjelinski i Ivan Repušić. Iako su se karte prodavale po razmjerno visokim cijenama, svih 8 000 mjesta u splitskoj dvorani bilo je rasprodano.

zabavna

- 1** **Miroslav Škoro** - Jorgovan
Hit Records
- 2** **Jasmin Stavros** - Emilija
album: Nemoj Se Udati, 2007. / Hit Records
- 3** **Halid Bešlić** - Dvadesete
album: Halid Bešlić 08, 2008. / Hit Records
- 4** **Baruni** - Draga
album: Svanut Će Jutro Puno Ljubavi, 2007. / Hit Records
- 5** **Antonija Šola i Gazde** - Milijun poljubaca
album: Zlatne Žice Slavonije, 2008. / Zlatne žice Slavonije - Požega 2008.
- 6** **Toše Proeski** - Nesanica
album: Igra Bez Granica, 2007. / Hit Records
- 7** **Ivan Zak** - Vodu ne pijem
Hit Records
- 8** **Maja Šuput** - Poljubi me kraj rijeke
Hit Records
- 9** **Sandi Cenov** - Marija
album: Sandiland, 2007. / Hit Records
- 10** **Severina** - Tridesete
album: Zdravo Marijo, 2008. / Dallas

pop&rock

- 1** **Nina Badrić** - Dodiri od stakla
album: 07, 2007. / Aquarius Records
- 2** **Lana** - Volim biti zaljubljena
album: Volim Biti Zaljubljena, 2008. / Hit Records
- 3** **Prljavo Kazalište** - Ipak
album: Tajno Ime, 2008. / Croatia Records
- 4** **Dino Dvornik** - Iden Ća ka i moj Ćaća
album: Pandorina Kutija, 2008. / Dancing Bear
- 5** **Luka Nižetić** - Ako uzmeš ljubav vrati
album: Na Tren I Zauvijek, 2008. / Menart
- 6** **Tony Cetinski** - Umirem 100 x dnevno
album: Ako To Se Zove Ljubav, 2008. / Hit Records
- 7** **ET** - Varat Ću te
Hit Records
- 8** **Toše Proeski** - The hardest thing
Hit Records
- 9** **Tony Cetinski** - Ako to se zove ljubav
album: Ako To Se Zove Ljubav, 2008. / Hit Records
- 10** **Massimo & Neno Belan** - Zar više nema nas
album: Sunce Se Ponovno Rađa, 2008. / Aquarius Records

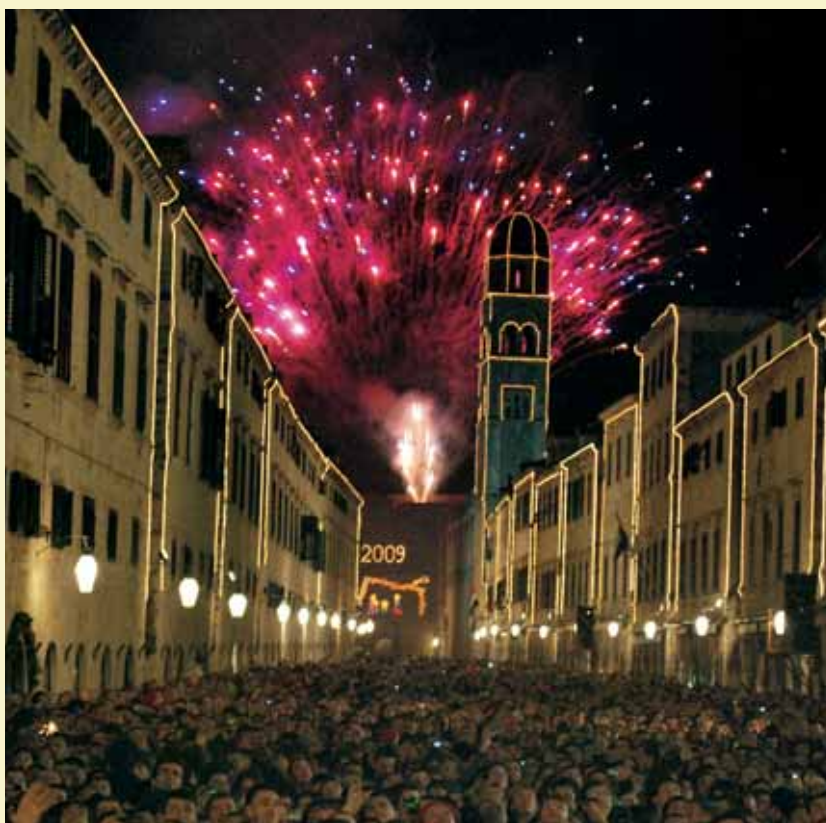

Odlična atmosfera u Areni

Prijateljskom utakmicom između rukometnih reprezentacija Hrvatske i Rusije u nazočnosti predsjednika Republike Stjepana Mesića i premijera Ive Sanadera, te 15 200 gledatelja službeno je otvorena Arena Zagreb, najveća sportska dvorana u Hrvatskoj. Atmosfera je na utakmici bila sjajna, što dokazuju i ove časne sestre koje su se rado slikale sa službenom maskotom SP-a.

Nema Božića bez picigina

Najhrabriji kupaci koji su najotporniji na hladnoću, odigrali su već tradicionalno picigin na splitskom kupalištu Bačvice, a, osim novinara, igri su prisustvovali mnogi Splićani i turisti, ali smo kao navijači i gledatelji. Nevjerojatno zvuči činjenica da se da zimska priredba održava više od 100 godina u *najsport-skijem gradu na svitu*. Ništa nije moglo proći bez kićenja bora, koji se poslije postavi u more pa je ta morska božićna priča izgledala čarobno. Vrijeme je bilo sunčano pa nije bilo toliko hladno kako je znalo biti nekih godina. Inače picigin je nastao u Splitu, a u početku su ga zvali vođeni polo. Od 2005. održava se i *Pvenstvo sveta u piciginu*.

Jedinstven doček Nove godine u Dubrovniku

Bučno i veselo Dubrovčani i njihovi gosti ispratili su staru i dočekali novu, 2009. godinu. Najveselije je bilo na dubrovačkom Stradunu, gdje se nekoliko tisuća okupljenih zabavljalo uz popularne sastave Colonia, Jinxe, te Dubrovnik Chrismans, Gala jazz bend. Nakon što je otkucala ponoć, okupljenima se obratila gradonačelnica Dubravka Šuica te zaželjela da 2009. godina bude godina zadovoljstva i uspjeha. Prema Turističkoj zajednici grada Dubrovnika, novogodišnje blagdane u Dubrovniku provodi 3,5 tisuća gostiju, a, uz domaće, najviše ih je iz BiH, Slovenije, Bugarske, Francuske i Velike Britanije.

Vaterpolisti Mornara kao modeli

Kako je to običaj i kod drugih sportskih klubova, splitski vaterpolski klub Mornar predstavio je svoj kalendar za 2009. godinu. Njegovi su igrači pozirali zajedno s četiri djevojke fotoreporteru Mariju Strmotiću, odjeveni u modele omiške tekstilne tvrtke Galeb. Konačan rezultat, sudeći po oduševljenju prisutnih na promociji u splitskom klubu Hemingway, više je nego sjajan. Kako je kazala Julija Hršić, voditeljica marketinga Galeba, to je samo početak njihove suradnje sa sportskim klubovima. – Ispalo je sjajno, dogodine moramo pokušati isto napraviti i s Hajdukom – kazala nam je J. Hršić.

Svi hvale besplatni bakalar

Na tradicionalnoj manifestaciji "Splitu s ljubavlju" na Prokurativama u povodu božićnih blagdana besplatno je podijeljeno 6 000 obroka bakalara, a istodobno je održano i natjecanje u spravljanju fritula. Manifestaciju "Splitu s ljubavlju" zajednički su organizirali Grad, Splitsko-dalmatinska županija i Savez kuhara sredozemnih regija. U dijeljenju obroka bakalara i spravljenih fritula sudjelovali su brojni istaknuti Splićani, među ostalima, gradonačelnik Ivan Kuret (na slici), župan splitsko-dalmatinski Ante Sanader i rukometaš Ivano Balić.

Božić s glumcima u Lisinskom

Na samom početku blagdansnoga tjedna publiku željnu dobro ugođenih kulturnih događanja zagrijao je nerijetki spoj dviju umjetnosti, teatra i glazbe, koncertom 'Božić s glumcima u Lisinskom'. Poznati hrvatski glumci kazališnu su pozornicu zamijenili onom glazbenom. Njihove pjevačke sposobnosti i entuzijazam rezultirali su odličnim koncertom *Božić s glumcima u Lisinskom*. Goran Navojec, Mirko Fodor, Mila Elegović, Zrinka Cvitešić, Danko Ljuština, Filip Šovagović, Anja Šovagović, Igor Mešin, *Kvartet Hegedušić* (Hana, Martina, Ksenija, Hrvoje) i Barbara Rocco zagrebačkoj su publici otpjevali neke od najpopularnijih božićnih pjesama. Za scenografiju je bio zadužen Ivica Propadalo, a za režiju Krešimir Dolencić.

UVIJEK U PRAVO VRIJEME...

transfer novca s Western Unionom®

S uslugom Western Uniona, brzo i pouzdano slanje i primanje novca moguće je u svakoj prilici - bilo da je riječ o hitnom slučaju bilo razlogu za slavlje - uvijek u pravo vrijeme!

**WESTERN
UNION** | ®

Brz i pouzdan transfer novca diljem svijeta.

 Hrvatska pošta d.d.

Info: 01/4839-166, www.posta.hr

FANTASTIČNI IVICA KOSTELIĆ

Nakon turneje po američkom kontinentu, najbolji svjetski skijaši i skijašice vratili su se u Europu. Skijaši su najprije krenuli u francuski Val d'Isere koji će za Hrvatsku uvijek biti posebno mjesto jer su tu 3. veljače 2008. Ivica Kostelić i Natko Zrnčić-Dim zajedno stajali na pobjedničkom postolju u superkombinaciji. Ipak, ovaj put je Ivica nekoliko vrata prije kraja ispao, propustivši sigurnu pobjedu, dok je Natko bio 10. No, Ivica je popravio dojam u veleslalomu osvojivši izvrsno 10. mjesto. Zatim se karavana preselila u talijansku Alta Badiju koja se upisala u povijest našeg skijanja zbog Ivičina senzacionalnog 2. mjesta u veleslalomu, te pobjede u slalomu u samo dva dana.

Fantastičnom drugom vožnjom, nakon 12. mjesta iz prve vožnje, Kostelić je uspio stići do 2. mjesta u Alta Badiji i uvjerljivo najboljeg rezultata karijere u veleslalomu! Samo 12 stotinki dijelilo je Ivicu od pobjede, koja je pripala Švicarcu Danielu Albrechtu. Dan poslije Ivica je, nakon pet dugih godina čekanja, opet pobijedio u slalomu te potvrdio najbolju sezonu otkako skija.

Bila je to najljepša uvertira za slalom u Zagrebu, gdje je Ivica ostao 'kratak' za 5 stotinki sekunde do pobjede koju je odnio Francuz Grange. Sljemenska će utrka ostati zabilježena i po prvom osvajanju bodova Dalibora Šamšala, mladog Riječanina koji je za 22. mjesto osvojio prvih 10 bodova u Svjetskom kupu. Na četvrtom spustu sezone u talijanskom Bormiju Natko-Zrnčić Dim osvojio je 28. mjesto te po drugi put u karijeri stigao do bodova u spustu.

U švicarskom Adelbodenu Kostelić je bio vrlo dobar 17. u veleslalomu te 13. u slalomu, na jednoj od najtežih skijaških staza u Svjetskom kupu, gdje je nastupio unatoč ozljedi ramena i virozi.

Ana Jelušić je najbolju utrku sezone odvozila na noćnom slalomu u Semmeringu, gdje je nakon 14. mjesta u prvoj vožnji imala najbolje vrijeme druge vožnje i na kraju završila na 6. mjestu. Prije nastupa na Sljemenu, gdje je bila razočaravajuća 16., zabilježila je i 13. mjesto slaloma u španjolskoj La Molini, dok je Nika Fleiss u La Moloni bila 16., baš kao i na Sljemenu. Na slovenskom Pohorju Ana je završila na 15. mjestu, a Nika na 26.

JANICA U ELITNOJ AKADEMIJI LAUREAUS

Nakon ženske utrke na Sljemenu tradicionalno je održana i Utrka legendi na kojoj su nastupili neki od najvećih skijaša i skijašica u povijesti, a na kojoj je čitav nagradni fond od 150 000 kuna doniran Dječjoj bolnici za kronične bolesti u Gornjoj Bistri.

Austrijanac Hans Enn u finalu je pobijedio Janicu Kostelić kojoj je uoči utrke iskazana posebna čast – Janica je postala član elitne akademije Laureaus, udruženja 46 najvećih sportskih legendi među kojima su i Boris Becker, Sergej Bubka, Franz Beckenbauer, Alberto Tomba...

OLIĆ OD LJETA U BAYERNU

Ivica Olić će dres HSV-a na kraju sezone zamijeniti Bayernovim. S Bayernom je dogovorena trogodišnja suradnja, s mogućnošću produženja ugovora na još godinu dana, a vrijednost ugovora procjenjuje se na vrtoglavih 4,5 milijuna eura, što je najveći transfer jednog hrvatskog igrača! Iako Olić u Hamburgu proživljava najbolje dane u karijeri, zov moćnog Bayern bio je prejak, to više što je Ivica u 29. godini života i teško da će mu se više pružiti ovakva prigoda.

OPROŠTAJ NIKE KOVAČA OD REPREZENTACIJE

Kapetan hrvatske nogometne reprezentacije Niko Kovač objavio je oproštaj od igranja za reprezentaciju, a vjerojatno i prestanak igračke karijere. Ovoj odluci kumovao je Nikin loš status u Red Bull Salzburgu od odlaska Giovannija Trappatonija i činjenica da više nije stalni član prve postave. Kovač je u hrvatskoj reprezentaciji proveo 12 godina, odigrao 83 susreta i postigao 14 pogodaka. Debitirao je u prosincu 1996. protiv Maroka na turniru u Casablanci, a ulazak umjesto Zvonimira Bobana na njegovoj oproštajnoj utakmici protiv Francuske u studenom 1999. imao je simboliku "preuzimanja palice" između ovih dvaju velikana. Niko je s hrvatskom nogometnom reprezentacijom nastupio na SP-u u Južnoj Koreji i Japanu 2002. i Njemačkoj 2006. te na EP-u u Portugalu 2004., te Austriji i Švicarskoj 2008. Karijeru je počeo u berlinskoj Herthi Zehlendorf, a nastavio u Herthi Berlin, Bayeru, HSV-u, Bayernu i Salzburgu.

ČILIĆU DRUGI TURNIR U KARIJERI

Marin Čilić osvojio je 450 000 američkih dolara vrijedan ATP turnir u Chennaiju u Indiji. Čilić, treći nositelj, u finalu je za nešto manje od dva sata pobijedio domaćeg tenisača Somdeva Devvarmana sa 6:4 i 7:6 (3). To je drugi Čilićev naslov na ATP Touru. Prošle je godine osvojio turnir u New Havenu, kad je slavio protiv Amerikanca Mardyja Fisha. Čilić je izvrsno igrao na indijskom turniru, na kojemu je i prošle godine ostvario zapažen rezultat, gdje ga je u polufinalu zaustavio kasniji pobjednik Rus Mihail Južnji. Pobjedom nad Devvarmanom Marin se 'osvetio' i za Ivu Karlovića koji je od Indijca izgubio u četvrtfinalu.

DVA ZLATA I SVJETSKI REKORD SANJE JOVANOVIĆ

Hrvatska je na 12. Europskom prvenstvu u 25-metarskim bazenima u Rijeci osvojila dva zlata i dvije bronce, čime je ukupno šesta nacija Europe. U Rijeci je rekordna trideseteročlana reprezentacija postavila 16 apsolutnih državnih rekorda, tri juniorska i čak 40 osobnih rekorda. Izboreno je 10 finala, tučest polufinala, a Hrvatska je s dva zlata Sanje Jovanović na 50 (svjetski rekord i najvrjedniji rezultat prvenstva među plivačicama prema izboru LEN-a) i 100 leđno (europski rekord) i broncama Duje Draganje na 50 slobodno i štafete 4x50 slobodno zauzela šesto mjesto. Prigodnom svečanosti zadnjeg dana natjecanja od reprezentacije su se službeno oprostili Gordan Kožulj, Marko Strahija, Ante Mašković, Krešimir Čač i Smiljana Marinović.

FILIP I BLANKA NAJBOLJI U 2008.

Potkraj godine tradicionalno se biraju najbolji sportaši, a prema najeminentnijem izboru, onom "Sportskih novosti", u 2008. godini uvjerljivo su najbolji bili srebrni olimpijci, gimnastičar Filip Ude i Blanka Vlašić. Najbolja muška ekipa je rukometna reprezentacija, dok su u ženskoj kategoriji titulu osvojile stolnotenisačice. Nagrada se dodjeljivala i u kategoriji za najveći pothvat godine, a osvojio ju je zlatni bacač kugle, paraolimpijac Darko Kralj. U kategoriji *fair play* nagradu su dobili jedriličari Pavle Kostov i Petar Cupać koji su na Olimpijskim igrama pomogli kolegama iz Danske posudivši im svoj brod nakon što im se slomio jarbol, kojim su Danci osvojili zlatnu medalju.

HAJDUK MALONOGOMETNI PRVAK

Nogometaši Hajduka drugu su godinu zaredom osvojili naslov dvoranskog prvaka Hrvatske. U finalu u dvorani Krešimir Čosić u Zadru Hajduk je svladao domaći sastav Zadra s 4:2 i tako uspio ono što nikomu prije nije uspjelo – pobijediti u svih 10 nastupa. Treće mjesto osvojio je Dinamo koji je s 8:6 svladao gradskog suparnika Zagreba nakon boljeg izvođenja kaznenih udaraca.

USPJEŠNI VATERPOLISTI

U 13. kolu regionalne Jadranske vaterpolske lige zagrebačka je Mladost svladala hercegnovski Jadran 9:6. Žapci su tako nanijeli prvi poraz vodećem Jadranu i približili mu se na bod. Jug Croatia osiguranje pobijedilo je gostujući Rokavu Koper s 15:7. Ovom pobjedom Jug je došao na drugo mjesto s bodom razlike iza Jadrana baš kao i Mladost, ali s većom gol-razlikom od zagrebačkoga kluba.

NA KRAJU OTON

— Barba Frane, gori glavu! Zasad još nima opasnosti za budućnost našeg škvera!

www.matis.hr

Posjetite stranice web portala
Hrvatske matice iseljenika!

Web stranice HMI čitaju se diljem svijeta, dostupne su na tri jezika (hrvatski, engleski, španjolski) i bilježe stalan porast posjećenosti.

Budite korak ispred ostalih i predstavite se hrvatskim iseljeničkim zajednicama, uglednim poslovnim Hrvatima u svijetu i njihovim partnerima.

Oglašavajte na web portalu Hrvatske matice iseljenika!

Internet marketing HMI osmislio je nekoliko načina oglašavanja:

- BANERI,
- SPONZORIRANI ČLANAK,
- SPONZORIRANE RUBRIKE

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA

Odjel za marketing i promociju

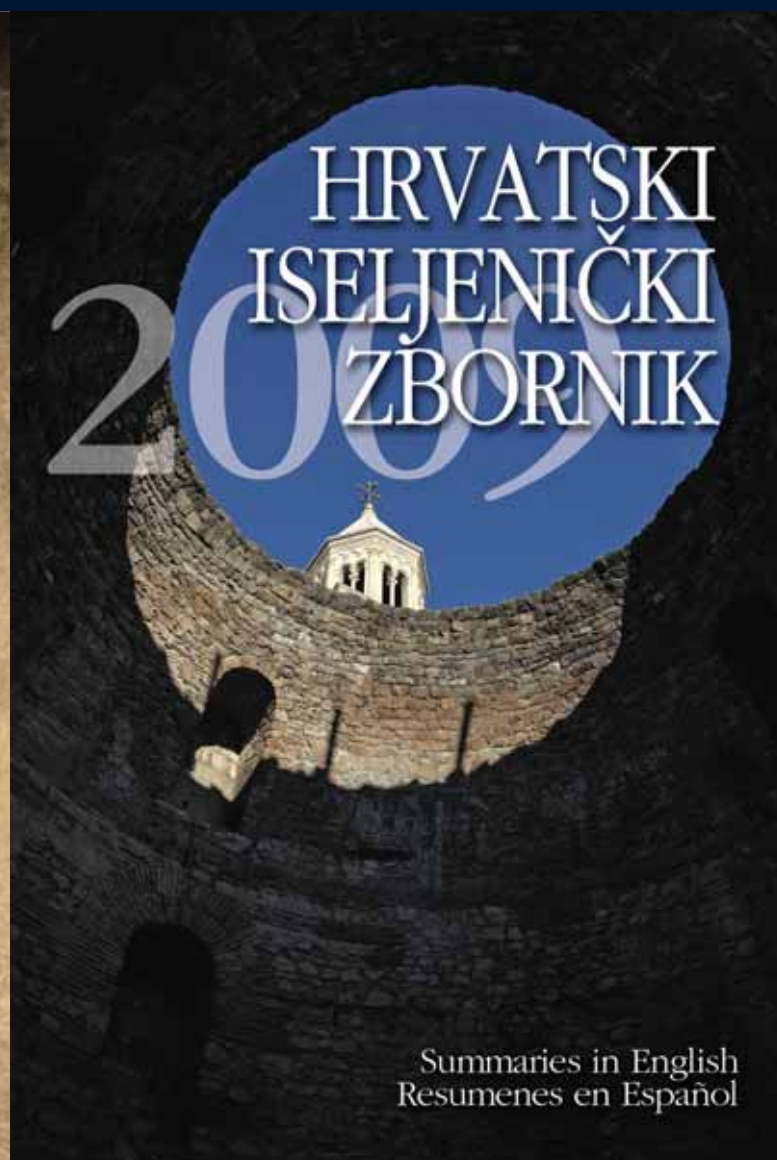
tel. (+385 1) 61 15 116 ■ fax. (+385 1) 61 11 522

mob. 099 61 15 116 ■ E-mail: marketing@matiss.hr

Trg Stjepana Radića 3, 10 000 ZAGREB,

HRVATSKA / CROATIA

NE PROPUSTITE PUBLIKACIJU HMI!

Hrvatski iseljenički zbornik 2009.

sa sažetcima na engleskom i španjolskom jeziku ima osam tematskih cjelina, koje se sastoje od 44 samostalnih autorskih priloga, koji s više ili manje informacija povezuju 20 zemalja svijeta i ima elektroničku inačicu na globalnoj mreži na adresi <http://www.matis.hr/zbornik>.

Tematske cjeline *Znaci vremena*, *Baština*, *Kroatistički obzori*, *Mostovi*, *Povjesnica izvandomovinstva*, *Duhovnost*, *Znanost*, te *Nove knjige* bogate su raznorodnim tekstovima koje su pisali ugledni stručnjaci i vrsni publicisti iz zemlje i inozemstva. Hrvatski jezik je od 1. rujna 2008. međunarodno priznati jezik. Oznaka *hrv* naš je nacionalni kôd, čije se značenje ogleda u činjenici da će na temelju njega hrvatska pisana riječ ubuduće biti jasno određena u oblikovanju sastavnica cjelokupnoga svjetskoga kulturnog naslijeđa u svim knjižnim bazama podataka. Uz teme vezane za materinski jezik, kulturnu baštinu hrvatskih zajednica u svijetu, aktualnu umjetničku produkciju iseljene Hrvatske te izazove povratnika, ovogodišnji Matičin ljetopis s posebnom pozornošću obrađuje najraseljeniju regiju – Dalmaciju.